

דברי הכנסת

כנס מיוחד

הישיבה השלוש-מאות-ושלושים-וחמש של הכנסת השלוש-עשרה

יום רביעי, י"ב בניסן התשנ"ה (12 באפריל 1995)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:02

תוכן העניינים

דברי יושב-ראש הכנסת לזכרה של חברת הכנסת לשעבר חנה למדן, זיכרונה לברכה
דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת לשגריר ארצות-הברית בישראל מר מרטין אינדיק
הפיגועים בסמוך ליישובים כפר-דרום ונצרים
הפרת סעיפי הביטחון בהסכם אוסלו תוך סיכון אזרחי חבל-קטיף ואזור הנגב
המשך תהליך השלום למרות הפיגועים בכפר-דרום ובנצרים
ה"חמאס" לא ינצח את השלום
הצעת השר פרס לערפאת בדבר הקמת מדינה פלשתינית בעזה
דברי השר שריד על פינוי נצרים
פינוי נצרים
דברי השר יוסי שריד בדבר הצורך בפינוי נצרים
הסדר הקיבוצים
פתרון משבר הקיבוצים לאחר 11 שנים
מסע ההתקפות כנגד התנועה הקיבוצית בעקבות השגת הסדר הקיבוצים
תוכנית הבנייה באזור ירושלים רבתי ויש"ע לפי תוכנית שר השיכון
התוכניות להרחבת הבנייה באזור "ירושלים רבתי" ובשטחים
אי-העברת תשלומים לישיבות ממשד הדתות

דברי יושב-ראש הכנסת לזכרה של חברת הכנסת לשעבר חנה למדן, זיכרונה לברכה

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח כנס מיוחד של הכנסת, יום רביעי, י"ב בניסן התשנ"ה, 12 באפריל 1995.

חברי הכנסת, אודה לכם אם תקומו.

(חברי הכנסת מכבדים בקימה את זכרה של המנוחה.)

הלכה לעולמה גברת חנה למדן, זיכרונה לברכה, חברה בחמש כנסות, מן הראשונה עד החמישית. הובאה למנוחות עולמים ביום שני השבוע.

גברת למדן ייצגה בכנסת חליפות את סיעות מפ"ם, אחדות העבודה ומפא"י. כיהנה כסגנית יושב-ראש הכנסת. חנה למדן היתה חברה בוועדת השירותים הציבוריים, בוועדת העבודה ובוועדת הכספים. הכנסת שולחת תנחומיה למשפחת למדן ולסיעות שייצגה בכנסת.

יהי זכרה ברוך.

דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת לשגריר ארצות-הברית בישראל מר מרטין אינדיק

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, לפי מיטב המסורת הפרלמנטרית שטופחה על-ידי קודמי ואנחנו ממשיכים בה, שגרירים חדשים המואמנים בישראל מגיעים בדרך כלל לכנסת, פוקדים את לשכת יושב-ראש הכנסת. וזה קרה לגמרי באופן מקרי לפני כ-20 דקות, כאשר השגריר החדש של ארצות-הברית מר אינדיק ביקר אצלי. אנחנו לא ידענו שהיום תהיה גם ההתכנסות שלנו, הדברים הזדמנו יחד והוא אורח שלנו.

אני חושב, שאני יכול, בשם הכנסת כולה, לברך את השגריר ולאחל לו הצלחה בתפקידו והמשך טיפוח היחסים ההדדיים הטובים בין ישראל לארצות-הברית. הברכה היא של כל חלקי הבית, ללא הבדל.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, איפה ראש הממשלה והשרים שיכבדו אותו? אם לא אותנו, לפחות את השגריר.

היו"ר ש' וייס:

מייד אזמן אותם. הם לא ידעו שהוא יהיה כאן. זה ספונטני לגמרי. אבל אני מייד אבקש להזמין את הסיעה ולפחות חלק מהשרים.

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הצעה לסדר.

היו"ר ש' וייס:

מייד, חברת הכנסת לבנת. הייתי רוצה בכל זאת לפתוח את הכינוס בנוכחות של שר אחד, לפחות. נמצא כאן סגן שר הביטחון, הוא גם מייצג את הממשלה בסעיפים הראשונים. בבקשה, חברת הכנסת לבנת.

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הכנסת כונסה היום לדיון מיוחד על-פי בקשות של סיעות שונות בבית.

היו"ר ש' וייס:

כל סיעות הבית.

לימור לבנת (הליכוד):

כל סיעות הבית. מדובר בכינוס מיוחד שאמור להיפתח בשעה 11:00. אני חושבת, שהתכנסותה של סיעת העבודה בראשותו של ראש הממשלה ממש עכשיו, ברגעים אלה, היא ביזיון לכנסת. אדוני היושב-ראש, אני חושבת שאתה צריך להגן על כבודו של הבית.

היו"ר ש' וייס:

זה מה שאני עומד לעשות. לא הייתי צריך את ההמרצה הזאת, אבל נתתי לך את רשות הדיבור.

לימור לבנת (הליכוד):

אני חושבת, שאם ראש הממשלה לא בא למליאה והולך לסיעה, הוא חושש להופיע כאן.

היו"ר ש' וייס:

חברים, אני כיושב-ראש הכנסת לא – – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, כדאי להפסיק את הישיבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מציע שלא תפליגו בדמיונכם. אני אעשה מה שאני מבין, ואל תיתן לי עצות. אנחנו לא מפסיקים דיוני כנסת. לא פעם מתכנסות סיעות כאשר המליאה יושבת, וזה לא בסדר.

דוד מנע (הליכוד):

הסיעה שלנו אף פעם לא התכנסה בזמן דיוני המליאה.

יהושע מצא (הליכוד):

האם זה מצב תקין, אדוני?

היו"ר ש' וייס:

לא. אנחנו לא נפסיק את הישיבה.

יהושע מצא (הליכוד):

אל תתחיל אותה.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש מהמזכיר לסייע לנו קצת ולקרוא לשר או שניים, לפחות, שיהיו נוכחים כאן. רצוי, כמובן, שכל הסיעות יהיו כאן.

הפיגועים בסמוך ליישובים כפר-דרום ונצרים

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, נתחיל את סדר-היום. יש לנו כאן שר וסגן שר, ומטעמים של נימוס אני אבקש לזמן את הנוכחים במשכן להיות נוכחים גם במליאה. כי כולם חתומים בקרב קבוצות קבוצות של 30 חותמים שקיבלנו.

אנחנו מתחילים את הדיון. יש לנו סדר-יום עמוס. העמסתי את כל מה שהיה כדי לעשות ניקוי שולחן לפני פסח, בתקווה שלא נתכנס כל שבוע בפגרה; אלא אם כן יקרו, חלילה, דברים חריגים מאוד.

הנושא הראשון הוא: הפיגועים בסמוך ליישובים כפר-דרום ונצרים. זאת הצעה לסדר-היום מטעם הליכוד. יציג את ההצעה חבר הכנסת בנימין נתניהו. בבקשה, חבר הכנסת נתניהו. אחריו תהיה הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת זבולון המר. אני מבקש להקפיד על לוח הזמנים, עשר דקות לכל נואם.

בנימין נתניהו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הבית, בראשית דברי אני רוצה להביע את תנחומי, ואני מאמין – את תנחומי כל בית ישראל, למשפחות הנופלים ששכלו בנים ובנות יקרים לכולנו. כן אני רוצה להביע את איחולי להחלמה מהירה ושלמה לפצועים הרבים שעדיין מתייסרים בכאבם.

אדוני היושב-ראש, כל פעם שמונחתת עלינו מכת טרור חדשה, אני רוצה להאמין, שהמנהיגות של הממשלה הזאת תפקח את עיניה, תתעשת ותבין לאן מובילה המדיניות שלה. וכל פעם אני רואה, לתימהוני, שהמנהיגות הזאת אינה לומדת כל לקח מאותם מאורעות נוראים שמתרחשים לנגד עיניה. להיפך, בעקשנות מדהימה, עקשנות שאין משל לה, היא מוסיפה לעצום את עיניה וממשיכה לצעוד בדרך המובילה אותנו ואותם לתהום של אסון שמאיים על ביטחוננו ועל עצם קיומנו.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להזכיר לך מה אמרנו פה, מעל הבמה הזאת, מייד לאחר הסכם אוסלו. כשנודע לנו תוכנו של ההסכם המביש והאומלל הזה חשבתי, שאם נצביע על מגרעותיו, אם נראה את הסכנות הכלולות בו, תטה ההנהגה של הממשלה הזאת אוזן לאזהרותינו. ואכן הזהרנו וחזרנו והזהרנו, שלפי ההסכם הזה, ואני מצטט דברים שאמרנו: "עזה תהפוך במהרה למבצר של טרור, עזה תהפוך לעיר מקלט לרוצחים". כן התרענו וחזרנו והתרענו, שבניגוד להבטחות השווא של הממשלה, לא שלום היא הביאה באמצעות ההסכם הזה, אלא חרב ושפיכות דמים ושיטפון של טרור שכמותו לא ידענו מאז הקמת המדינה.

אדוני היושב-ראש, כל מה שאמרנו שיקרה קרה; כל מה שחזינו מראש התרחש; וכל מה שאתם הבטחתם, אדוני ראש הממשלה, התבדה.

חשבתי פעם, שיש לנו כאן עסק עם אנשים רציניים, אנשים שמוכנים ומסוגלים להודות בטעותם, בייחוד כשהטעות נוגעת בנפש האומה ובעצם קיומה. אבל, מתברר, אדוני היושב-ראש, שטעיתי טעות חמורה. מתברר, שהאנשים שחתמו על הסכם אוסלו, ואלה שפיארו אותו ורוממו אותו, אינם מייצגים אלא אותה כסילות, אותה פתיות שאפיינה אותה עיירה מפורסמת, שהיתה ידועה בשם חלם. באתי לידי מסקנה, שרק חלמאים הם האנשים שהאמינו, ועדיין מאמינים, שהאיבים הקיצוניים ביותר של העם היהודי, הרוצחים השפלים ביותר של בניו ישנו בן לילה את עורם ויהפכו רודפי שלום.

באתי לידי למסקנה, שרק חלמאים מזלזלים באזהרותינו, והם עושים זאת בהתנשאות יהירה, בשם מדיניות נשגבת, כביכול. בכל האזהרות שלנו, שעזה תהפוך למבצר של טרור, מזלזלים וזלזלו; רק חלמאים ירצו קדימה להקים מבצרי טרור נוספים לעשרות ביהודה ושומרון.

ראיתי גם שאותם חלמאים ממשיכים בדרך הכשל שלהם – היום הם מטיפים בגלוי להקמת מדינה ערבית בלי שיראו מה שכל ילד רואה, שאותה מדינה ערבית תהפוך לבסיס להתקפות בלתי פוסקות עלינו, התקפות של טרור ואש של רצח על כל ערינו ועל כל יישובינו.

באתי לידי מסקנה, שרק חלמאים, חלמאים גמורים, יסכימו למסור את ביטחוננו לידי אותם אויבים אכזריים שקמו עלינו לכלותנו. רק חלמאים ישימו כבלים על חיילינו, יאסרו עליהם לפעול כל פעולה בשטח שנמסר לאש"ף ול"חמאס".

שמעתי את השר יוסי שריד מגנה את האופוזיציה ומבקר אותנו על שאנחנו, לאחר פיגועי הטרור, תוקפים את הממשלה ולא מתגייסים כאחד למלחמה נגד ה"חמאס". אדוני ראש הממשלה, אני אומר לך מה שאמרתי לשר שריד – איזו מלחמה נגד ה"חמאס"? איך אפשר לנהל מלחמה נגד ה"חמאס"? הרי אתם אינכם מאפשרים לבצע אותה מלחמה. ה"חמאס" יושב בעזה, מוגן, חסין, צוחק עליך, צוחק על האמירות שלך, צוחק על האזהרות שלך. הוא יודע, שתחת המטרייה של עזה, של הסכם אוסלו ושל אש"ף הוא יכול לרקוח את הרציחות הבאות, ואיש לא ינקוף אצבע. אז מלחמה נגד ה"חמאס"? בבקשה. אנחנו נצטרף לזה בחפץ לב. אבל אתם מונעים אותה מלחמה במדיניות שלכם.

אתם ממשיכים באותה חלמאות ומאמינים, שערפאת יילחם עיבכם ועבורנו נגד ה"חמאס". אתם מאמינים למעצרים שלו, למשפטים שלו, לפסקי-הדין שלו, לצעדים שהוא כביכול נוקט. אני יכול לבשר

לך, אדוני ראש הממשלה, שיש לו קאדר קבוע של עצורים, יש לו כמה מאות. הוא כולא אותם, מחזיק אותם יום-יומיים, אחר כך משחרר אותם.

שמעתי את דוברי הממשלה, שמעתי אותם מתהדרים בדברים שאמר פריח אבו-מדין שלשום. הוא אמר: נפרוק את ה"חמאס" מנשקו. זה מה שהוא אמר שלשום. אתמול הוא כבר אמר: נפרוק את ה"חמאס" רק חלקית מנשקו. והיום הם אומרים: בעצם, לא נפרוק אותו מנשקו, יישאר בידי אנשיו נשק אישי. הוא אמר: אקדחים, קלצ'ניקובים, רימונים, חומרי נפץ – זה יישאר בידיהם; נראה שיפרקו את ה"חמאס" מהטנקים שלו או מהתותחים שלו.

אינני יודע מה כוונתם כשהם אומרים "לפרוק". אבל דבר אחד ברור: הם לא יפרקו את ה"חמאס", הם לא ימנעו מ"החמאס" לפגוע ביהודים ולרצוח יהודים. אם אתם רוצים לשמוע את פריח אבו-מדין, האחראי, כביכול, לחוק ולמשפט באוטונומיה, אז תקשיב טוב, אדוני ראש הממשלה, למה שהוא אמר רק לפני שבועיים. הוא אמר: ה"חמאס" וה"פתח" הן תנועות המשלימות זו את זו – וזו האמירה האמיתית – משלימות זו את זו במטרה המשותפת להביא לחיסול ההדרגתי של המדינה היהודית.

אינני פוסל את האפשרות, שאש"ף, ובראשו ערפאת, ישיג הסכם עם ה"חמאס" לנצור את האש לזמן מוגבל. מדוע לא? הרי הם יודעים עם מי יש להם עסק, הם מכירים היטב את ממשלת החלמאים. אתם תבואו ותגידו: הנה, אש"ף הדביר את הטרור, ערפאת הכניע את ה"חמאס", הוא הביא שלום לארצנו. אתם יודעים שהחשש האמיתי של ערפאת הוא, שהליכוד יעלה, חס וחלילה, לשלטון וישים קץ לתוכנית השלבים, ישים קץ למסירת יהודה ושומרון, ישים קץ לתוכניות החיסול. ולכן, ייתכן שיעשו הסכם טקטי לזמן מוגבל.

אבל אני חושב, וכולם יודעים את זה, שהכישלון של המדיניות שלכם, הכישלון הזה ברור לכול. סיעת העבודה ומחנה השמאל – אינני יודע מה הוא ההבדל היום. שמעתי שמי שנועד לענות בשם העבודה הוא חיים רמון. ובאמת, מה קרה כאן? מה נשאר ממפלגת העבודה, ממפלגת העבודה של יגאל אלון ושל ישראל גלילי ושל גולדה מאיר, זיכרונם לברכה? שום דבר. מה שנותר היום הוא ביילין ושריד וחיים רמון. סיעת העבודה היום וממשלת העבודה היום היא ממשלה של מרצ, של "שלום עכשיו", של השמאל הקיצוני.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

ובליכוד נשאר נתניהו.

בנימין נתניהו (הליכוד):

ומה שנותר היום מאותו שמאל הוא שלושה חידושים מזהירים.

דוד מנע (הליכוד):

לך נשאר שריד.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, נשאר לכם עוד יום שלם להערות. תפזרו את זה על פני כל היום.

דוד מנע (הליכוד):

והוא מלא מצוות כרימון.

עוזי לנדאו (הליכוד):

עבודה ומרצ – הנקלה והנתעב בממשלה.

דליה איציק (העבודה):

מנע, למה אתה מפריע לביבי?

היו"ר ש' וייס:

נא להמשיך, חברים.

בנימין נתניהו (הליכוד):

שמעתי בהתרוצצות הזאת הנה והנה שלושה חידושים מזהירים: חלמאות חדשה ראשונה – קודם כול יקימו גדרות. יקימו גדרות, נתבצר ונתגודד מאחורי הגדרות והטרור יפסק. אדוני ראש הממשלה, לא הגדר קובעת, אלא מי שישלוט מעבר לגדר. מי יילחם בטרור מעבר לגדר? זאת השאלה. בתפיסה שלכם הרי כל הכוונה היא לפנות, לצאת, לתת. בכך לא תעצרו את הטרור.

אחר כך שמעתי הצעה חלמאית שנייה – נעקור את נצרים וכפר-דרום, ובזאת נשים קץ לטרור של ה"חמאס". כאילו שה"חמאס" מעוניין רק בנצרים וכפר-דרום. כאילו שלא היה פיגוע במדרחוב בירושלים; בדיזנגוף, בלבה של תל-אביב; בעמק, בהר, בחדרה, בעפולה, בכל מקום בדרכי הארץ. הם אומרים, שהם רוצים לעקור את ההתיישבות כולה, את הארץ כולה. והם לא רק אומרים את זה – התנועה המשלימה, ה"פתח", פרסמה לאחרונה מפה של ההתנחלויות, ובצד כפר-דרום ובצד נצרים

הם מציינים את ההתנחלות הגדולה ביותר, אדוני ראש הממשלה – קוראים לה תל-אביב, כולל רמת-אביב ג'. זו ההתנחלות שהם רוצים לעקור.

ואתם תיתנו להם את הפרס הגדול ביותר, את העידוד הגדול ביותר אם תעקרו יישובים. הרי אתם מאותתים להם: תגבירו את הטרור. תוכלו רק להשיג את מטרותיכם.

חגי מירום (העבודה):

אתם רוצים לעקור את התנועה הקיבוצית.

יהושע מצא (הליכוד):

אתם עוקרים יהודים.

דוד מנע (הליכוד):

התנועה הקיבוצית עוקרת את הכסף שלנו, 7 מיליארדי שקל.

היו"ר ש' וייס:

אני חושב שלקטע הזה זה מספיק. תודה.

יהושע מצא (הליכוד):

יהודים אתם עוקרים, תתבייש לך. שר הביטחון, תתפטר. בושה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה. אני קורא לסדר את מי שצועק, לא על-פי תוכן, אלא מי שצועק.

יהושע מצא (הליכוד):

תתפטר.

היו"ר ש' וייס:

אדוני ראש הממשלה, אני מציע שלא תענה לו.

יעקב שמאי (הליכוד):

מ' – – – הפקרות – – –

היו"ר ש' וייס:

אני מציע שלא תענה לו. חבר הכנסת מצא, תירגע.

יעקב שמאי (הליכוד):

– – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שמאי, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה.

יעקב שמאי (הליכוד):

הפקרות – – –

יהושע מצא (הליכוד):

– – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, אני קורא אותך לסדר פעם שנייה.

יהושע מצא (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

אני קורא לסדר את מי שרועש, צועק, זועק. לא על-פי תכנים. קראתי אתכם לסדר.

חבר הכנסת נתניהו, נא להמשיך ונא לסיים.

בנימין נתניהו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הטרור מתגבר במידה כזאת, שהטרוריסטים חושבים שהם יכולים להשיג את מטרותיהם באמצעות הטרור. והממשלה הזאת מעודדת אותם להאמין שהם יכולים להשיג את מטרותיהם. זו ממשלה עיוורת שמובילה אותנו לא לעבר השלום אלא לעבר התהום.

אבל בים החלמאות אני מגלה איזו קרן אור קטנה. גיליתי, אדוני ראש הממשלה, באותה סיעה שאתה כינית אותה סיעת המטומטמים, כמה אנשים — — —

דליה איציק (העבודה):

הוא התכוון אליכם.

יהושע מצא (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, קראתי אותך לסדר. תירגע.

יהושע מצא (הליכוד):

מה קרה?

בנימין נתניהו (הליכוד):

כמה אנשים שנגמלים מן הטמטום אומרים שאל לנו לסמוך על ערפאת ושצריך להחזיר לצה"ל את חופש הפעולה. עוד מעט יגידו לנו: לכבוש בחזרה את עזה – – –

סאלח טריף (העבודה):

אתה רוצה לכבוש את עזה.

בנימין נתניהו (הליכוד):

לא, לא לכבוש את עזה, אבל להודיע בעזה שכל מי שמתכנן פעולת טרור – דמו בראשו. זה הדבר שצריך להגיד למחבלים. אין לכם ערי מקלט.

היו"ר ש' וייס:

נא לסיים.

בנימין נתניהו (הליכוד):

כמה חברי כנסת הציעו הצעה הגיונית, טובה. וזו מגמה חיובית, כמובן.

חגי מירום (העבודה):

בתנאי שאתה – – – תעמדו יחד בראש הכוח המסתער.

היו"ר ש' וייס:

נא לאפשר לחבר הכנסת נתניהו לסיים.

בנימין נתניהו (הליכוד):

אבל משום שאני מכיר את הממשלה העיוורת הזו, אני מסופק, אדוני היושב-ראש, אם היא תלך בדרך השפוויה והנכונה הזאת.

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

רבותי, אנחנו צריכים לסיים את הקטע הזה.

בנימין נתניהו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, מול הכישלון, מול החידלון, מול החלמאות, נשארה לה לממשלת השמאל הזאת רק טענה אחת שהם טוענים כלפינו. הם אומרים: מה החלופה שלכם, מה התוכנית שלכם, הרי אין לכם תוכנית. כלומר, אדוני היושב-ראש, עומדת לה קבוצת חלמאים על הגג, רוצה לקפוץ ולמשוך אחריה עם שלם לריסוק עצמות, והם שואלים אותנו: מה החלופה שלכם?

היו"ר ש' וייס:

אתה צריך לסיים.

בנימין נתניהו (הליכוד):

ובכן, החלופה שלנו היא לא לקפוץ, לא להתאבד, לחיות ולא למות. החלופה שלנו, אדוני ראש הממשלה, היא לעשות את ההיפך הגמור ממה שאתם עושים. מול הטרור המשתולל אנחנו נעשה את ההיפך הגמור. א. נילחם במחבלים — — —

דליה איציק (העבודה):

למה לא עשיתם?

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת דליה איציק, אם את מפריעה זה יימשך עד אין סוף.

דליה איציק (העבודה):

איפה הייתם כל הזמן?

בנימין נתניהו (הליכוד):

המדינאית הגדולה – – –

דליה איציק (העבודה):

דמגוג.

היו"ר ש' וייס:

נא להירגע. חברת הכנסת דליה איציק, אני לא רוצה לקרוא אותך לסדר.

דליה איציק (העבודה):

איפה הייתם כל הזמן?

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת דליה איציק, כך לא נסיים.

חבר הכנסת נתניהו, אני מבקש לסכם.

בנימין נתניהו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, זה לא ייקח הרבה זמן.

נשאלנו מה אנחנו מציעים. ובכן – א. נילחם במחבלים ולא נסמוך על משטרת המחבלים שתגן עלינו; ב. נאפשר לצה"ל חופש פעולה מלא במלחמה בטרור ולא נכבול את ידינו; ג. נכלא מרצחים בכלא ולא נשחרר אותם באלפים לשטח; ד. נגן על ידידינו בין הערבים, אותם סייעני מודיעין חשובים, ולא נפקיר אותם בסיטונות למרצחים של אש"ף וה"חמאס"; ה. נמנע מן הטרור כל מחבוא ומפלט, ולא נקים לו ערי מקלט נוספות.

אם לתמצת את החלופה שלנו בנושא הטרור, אדוני ראש הממשלה – נילחם בטרור ולא ניכנע לו. ובמישור הרחב יותר – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת נתניהו, אני ממש מבקש לסיים. אלה הצעות לסדר-היום.

בנימין נתניהו (הליכוד):

מעל הבימה הזאת, אדוני היושב-ראש, כל כך הרבה פעמים שאלו אותנו מה ההבדלים. ובכן, תן לראש האופוזיציה להבהיר את ההבדלים.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עושים את זה באי-אמון. בהצעות לסדר – כבר נתתי לך חמש דקות נוספות. נא לסיים.

בנימין נתניהו (הליכוד):

אני מסיים.

ובמישור הרחב – נאפשר לתושבים הערבים של יהודה ושומרון מינהל עצמי תחת שליטה ישראלית, ולא נקים עוד מדינה ערבית, עוד עזה ענקית שכל תכליתה היא השמדת המדינה היהודית; נחזור לעיקרון שעל המדינה היהודית יגן כוח יהודי, והוא בלבד. נאדיר ונעצים את כוחו של צה"ל, ולא נכרסם בו ללא הרף. נרחיב את ההתיישבות היהודית בארץ-ישראל ולא נקפיא אותה. נגביר ונעודד את העלייה היהודית, ולא נצמצם ונדכא אותה.

לחלופה שלנו יש שם, אדוני היושב-ראש, קוראים לה – הציונות. לשם כך באנו לארץ הזאת.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת נתניהו, עליך לסיים.

בנימין נתניהו (הליכוד):

ואני רוצה להגיד לך, אדוני היושב-ראש, גם אם יש כאן היום בבית הזה אנשים שמוכנים להסתלק מן הציונות, שמוכנים להקריב את כל ערכי הנצח של העם היהודי על מזבח של שלום מזויף, הם ייווכחו במהרה לדעת, שהעם הזה לא יפקיד את עתידו בידי עדת חלמאים, שאינם רואים דבר ואינם לומדים דבר. כי העם הזה לא חזר לארצו כדי להיות בה קיבוץ קטן ומבוהל המתגודד באיזה גטו צר מוקף גדרות, שממנו יפחד לצאת ובתוכו יפחד להתהלך.

בערב פסח זה, בערב חג החירות, אני יכול לומר לאזרחי המדינה ולעם היהודי כולו – חזרנו הנה כדי להיות עם חופשי בארצנו בכל גבולותיה ובכל מחוזותיה, ואני מבטיח שכך נהיה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני מודה לחבר הכנסת נתניהו.

הפרת סעיפי הביטחון בהסכם אוסלו תוך סיכון אזרחי חבל-קטיף ואזור הנגב

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת זבולון המר.

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב-ראש, הוא אמר תשע פעמים חלמאים. זה על-פי כללי הפרוטוקול?

היו"ר ש' וייס:

אם יושב-ראש הכנסת יצטרך לצנזר את חברי הכנסת, לא כל כך נוח יהיה גם לסיעות הקואליציה. אני מציע שלא תבקשו ממני לעשות צנזורה.

רון נחמן (הליכוד):

מטומטמים – זה כן לפרוטוקול?

דליה איציק (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת איציק, יש גם דוברים לצד הזה של הבית, ועד כמה שאני מכיר אותם, גם להם יש יכולת רטורית.

חבר הכנסת המר, בבקשה.

זבולון המר (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אין מי שלבו לא נשבר למראה ולמשמע הזוועה שברצח המתועב בכבישי כפר-דרום ונצרים. אין מלים להביע תנחומים על הכאב של המשפחות שאיבדו את יקיריהן, השם ייקום דמם.

שבחים לנשיא המדינה, ששוב ביטא את הרגשת העם, שלא להשלים עם השיטה של קורבנות שלום. פיגועי תופת אינם גזירה משמים, ואנחנו איננו קורבן פסח.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת המר, רק שנייה.

אני מבקש מעובדי הבית, עובדי הסיעות, לא להרעיש. הכללים חלים גם עליהם. נא לסגור את הדלתות, חברי הסדרנים. נא להמשיך.

זבולון המר (מפד"ל):

שבחים גם לששת חברי הכנסת של העבודה, שהעזו לתבוע מן הממשלה שלא לכבול את ידי צה"ל במלחמתו ב"חמאס" וב"ג'יהאד האסלאמי" ולממש את ההסכם בנוגע למרדף החם.

ברצוני להביע סלידה מהמרצחים ומאלה שאינם עוצרים בעדם, ומערב"י עזה ששמחו על דם הרוגינו, ומהורי הרוצחים-המתאבדים שמאושרים מתועבת ילדיהם.

חברי הכנסת, מבחינה ביטחונית יש בצורת החיים הזאת פוטנציאל לפיגועים. הכביש המשותף, האי- יכולת לפתוח במרדף חם והשלמה עם הפרות בלתי פוסקות של ההסכם – מזמנים פיגועים. הכול כתוב על הקיר. הביטחון שם רופף, ואמצעי הביטחון – בלתי יעילים.

חברי הכנסת, שקר הוא שערפאת הגיע לקו פרשת המים. שטויות להאמין שנפל האסימון אצלו. לא חדרה למודעותו ההכרה, שעליו לקיים את מה שהתחייב לקיים – אני מצטט את ההסכם מחודש מאי: לנקוט את כל הצעדים הנחוצים כדי למנוע פעולות עוינות נגד היישובים, נגד התשתית המשרתת אותם ונגד אזור המתקנים הצבאיים.

שחרור מנהיגים פוליטיים ללא העמדתם לדין הוא מעשה שבשגרה אצלו. שחרורם ואי-העמדתם לדין, אי-הסגרתם לישראל ושחרורם מובטחים גם הפעם, כמו בעשר הפעמים הקודמות.

צה"ל גוזר בעזה את ההיבט הצבאי מן ההיבט הפוליטי, בבלימה וספיגה, כמו בלבנון. הפלשתינים מפירים את ההסכם, ואנחנו בולעים. רשימת ההפרות ידועה לממשלה וידועה לצה"ל, אבל לא רוצים להפר את השקט כאילו זה יפר את השלום. הסכם גרוע אם גם על קיומו אין עומדים.

שר המשפטים של הרשות כבר צוטט פה היום; הוא הודה, שאש"ף וה"חמאס" משלימים זה את זה. פירושו של דבר, שיש ביניהם הסכם, ושערפאת לא נקט ולא ינקוט צעדים חריפים ומשמעותיים כלפיהם. הם ימשיכו את הפיגועים ויגבירו אותם. ואם יגבר השמאל שבממשלה ונברח מנצרים ומכפר-דרום, הם ירדפו אותנו לזיקים, לנחל-עוז ולכפר-עזה. וכשנברח משם הם ימשיכו לרדוף. וכאשר נסתלק משכם, מג'נין ומרמאללה – אוי ואבוי יהיה לכל כבישינו, יישובינו וערינו. עזה היא הדוגמה.

אדוני היושב-ראש, העם כבר לא קונה את התיאוריה הבולשביקית שעל-פיה אם חוזרים על שקר הרבה פעמים הוא הופך לאמת. העם לא קונה שרוצח נקרא בעל-ברית וששלום פירושו טרור. העם גם לא סובל את הטריז שמנסה השמאל לתקוע בין קטיף לבין "הקו הירוק". מי שאיננו פנאט מסוננור המתעלם מעובדות מבין את האסון ואת הקריסה. הלואי שההתפכחות של השישייה תבלום את ההזיות של השמינייה, ושראש הממשלה יפסיק את היגררתו אחרי מרצ.

זאת חובתו של ראש הממשלה, להשתיק את המסיתים לפינוי בכוח של היישובים. כל המושג של שלום סותר בעליל את הרעיון של השמאל להוציא ולגרש אנשים מבתיהם. אילולא היה השלום מזויף, לא היתה ישיבתנו בארץ-ישראל צריכה להפריע להם. הם ינהלו את חייהם, ואנחנו ננהל את חיינו.

אלא שלא מדובר בשלום, אלא בההשתלטות ערבית ובגירוש יהודים, בניצול השאיפות התמימות של העם לשלום והפיכתן לכלי להסתלקות ולבריחה מארץ-ישראל.

אנו מזהירים את הממשלה – זה לא עניין של כמה משפחות, זה מאבק על כל המפעל. זה תקדים ומבחן, וכולנו נהיה שם.

ה"טרנספר מרצון" של אנשי גוש-קטיף, על-ידי פיתוי משפחות לנטוש, הוא הצעה מגונה ומשפילה. שבירת רוחם של המתיישבים על-ידי ניתוק החוליות החלשות לא הצליחה ולא תצליח. אנשי גוש-קטיף הם חלוצים שהלכו לחזית של עם ישראל בתמיכת הממשלה ובעידודה. הניסיון להציג אותם עכשיו כמי שמתמקחים על כסף ולהעמיד אותם כגורם מיותר ומפריע שצריך לסלקו, הוא בזוי. ההצעה המשפילה, לקנות ערכים בכסף, תצליח אולי לקלוע למבוכה כמה אנשים ומשפחות המצויים במצוקה, אבל לא תצליח לשבור את החלוצים הנאמנים באמת. רובם המכריע של אנשי נצרים, קטיף וכפר-דרום, כמעט כולם, לא יתפתו לסגנון הבזוי של חברי הכנסת חגי מירום ויוסי כץ.

חברי הכנסת, אנו מתנגדים להסכם אוסלו מיסודו. אבל אל תיגרר הממשלה אחרי דברי שר החוץ, שמדבר באמונה עיוורת מול העובדות והמציאות. יסלח לי, אך הוא מדבר כמו פנאט שמאמין בצד השני, שסומך על הרצון הטוב והכן של האויב. המציאות טופחת על פניו ועל פנינו באכזריות, והוא ממשיך להתעקש. שלא לדבר על מרצ.

המינימום שעל הממשלה לעשות, ובכך היא תיבחן, יהיה להודיע חד-משמעית, שהמשך יישום ההסכם יהיה תלוי בהתגברות מוכחת על הטרור ובמלחמה כוללת נגדו. זה המינימום של התעשתות הנדרשת מהממשלה. זה נייר הלקמוס שיוכיח אם עדיין מובילה את הממשלה האחריות הביטחונית או שמא מובילות אותה ההזיות הבלתי אחראיות של השמאל. זה גם המבחן שיוכיח אם יש בכלל מה ועם מי לדבר בתוך העם, אם מובילי הממשלה פנאטים סהרוריים של התהליך הערפאתי, או שגם אצלם יש גבול.

חברי הכנסת, הפתרון הרדיקלי יותר – שהוא פחות מהצעת השישייה ונגיע אליו וכדאי לפני הפיגוע הבא – הוא כניסה מסיבית של צה"ל לאזור נצרים, מורג, קטיף וכפר-דרום; לחלק את הרצועה לשניים, צפון ודרום, לתקופת מעבר, לפחות, עד שערפאת יוכיח את טיפולו ב"חמאס", ולמנוע כל תנועה וקשר בין שני החלקים.

להיכנס לעזה – זאת הכרזת מלחמה. להסתלק מנצרים – זאת תבוסה מסוכנת. להמשיך בשגרה – זה חוסר אחריות משווע. כמו בלבנון צריך גם כאן להקים אזור ביטחון, לנתק את ח'אן-יונס מעזה, ליצור חגורת ביטחון. יישובינו צריכים להיות הבסיס לפעולות נגד המחבלים ולרצועת הביטחון תיצור מציאות אחרת ובטוחה יותר.

אלה שתי האפשרויות: מאבק מדיני או מאבק צבאי, ושניהם משולבים זה בזה. בשום אופן לא להמשיך ביישום, כדי שלא ליצור "עזות" נוספות.

חברי הכנסת, אסור שהדיון הזה בכנסת יסתיים בלא כלום. כאן דרוש עוז לתמורה בטרם פורענות.

השם עוז לעמו ייתן, והשם יברך את עמו בשלום, שלום אמת, שלום לדורות.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת זבולון המר.

המשך תהליך השלום למרות הפיגועים בכפר-דרום ובנצרים

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין את חבר הכנסת אברהם פורז בנושא: המשך תהליך השלום למרות הפיגועים בכפר-דרום ונצרים. אחריו – חבר הכנסת חיים רמון.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, במדינת ישראל נעשו פעולות טרור שמקורן בגבול הלבנון. יושבים פה כמה אנשים, חברי כנסת, שבאותם ימים היו חברים בממשלה, והם גרמו לנו להגיע לצור, לצידון ולביירות.

את היציאה מביירות עוד הליכוד דאג לסדר לנו. היציאה מיתר השטח, למעט רצועת הביטחון – לכך דאגה ממשלת האחדות הלאומית בתמיכתו של דוד לוי. לאחר מכן, בין השנים 1990 ו-1992 הליכוד היה לבדו בשלטון.

גם אז היה טרור מלבנון. גם אז היו פיגועים. למה לא נכנסתם ללבנון? למה לא כבשתם שוב את צור וצידון? למה לא ביערתם את קיני המחבלים והרוצחים? למה השארתם את "חיזבאללה" בדרום-לבנון, עד עכשיו? הייתם שנתיים לבד, יכולתם לעשות הכול.

עוזי לנדאו (הליכוד):

לא היה אז "חיזבאללה".

אברהם פורז (מרצ):

לא היה "חיזבאללה", היה טרור מסוג אחר.

היה לנו הסכם עם הפלשתינים, ויצאנו מעזה.

יצחק שמיר (הליכוד):

אתה מייצג את הממשלה?

אברהם פורז (מרצ):

לדעתי, אין אף אחד בבית הזה שמאמין שאי-פעם נחזור לעזה והיא תהיה חלק ממדינת ישראל. אין אף אחד שמאמין בזה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אפשר לשאול שאלה?

אברהם פורז (מרצ):

אני אתן לך, עוזי.

חיים אורון (מרצ):

עמנואל זיסמן (העבודה):

חבר הכנסת גוטמן מאמין.

אברהם פורז (מרצ):

אני מאמין, שאף אחד לא מאמין; אבל יכול להיות, שיש פה מישהו שמציע לממשלה הזאת, שאנחנו שוב נסתער על עזה בכוח של כמה חטיבות, כי אנחנו יודעים, שיש שם משטרה פלשתינית חמושה המונה כמה אלפי אנשים. ואז עלולים ליפול כמה אלפי קורבנות מכל הצדדים, ונכבש בחזרה את רצועת-עזה.

אני רוצה להאמין – וגם מאמין – שגם אם הליכוד יחזור לשלטון, אתם לא תכבשו שוב את רצועת-עזה.

דן תיכון (הליכוד):

אתה מאמין שנחזור לשלטון?

אברהם פורז (מרצ):

גם אם יהיה טרור, אתם תנהגו לגבי רצועת-עזה כמו שהממשלה הזאת נוהגת לגבי דרום-לבנון. היא לא כובשת שוב את צור וצידון.

בשביל מה אנחנו צריכים את הדבר המטורף הזה שנקרא כפר-דרום? בשביל מה אנחנו צריכים את הדבר המטורף הזה שנקרא מורג? בשביל מה? כדי לשלוח לשם חיילים יום-יום כדי שיסתכנו בדרך הזאת הלוך וחזור? בשביל מה? הרי לא נחזור לשם – לא נחזור לשם לעולם, ואתם יודעים זאת.

אם מיישהו חושב, שברגע שמפנים את כפר-דרום, מפנים את דיזנגוף; שברגע שמפנים את נצרים, מפנים את פתח-תקווה – אין שטות גדולה מזו. באותה מידה אפשר לומר, שמי שפינה את ימית, פינה את תל-אביב. למה זה לא אותו דבר? או אפשר להגיד שמי שפינה את שארם-אל-שיח', פינה את חיפה. למה זה לא אותו דבר?

תמורת שלום הייתם נכונים לוותרים קשים, מנחם בגין המנוח והממשלה שהיתה אז, ואתם יודעים שלא תחזרו לרצועת-עזה. אז למה אתם מהלכים אימים על הממשלה הזאת – ואתם אכן מהלכים עליה אימים – שאם ננסה לפנות את נצרים, הדבר הכל-כך חשוב במפעל הציוני, יהיו מהומות ואולי תהיה גם אלימות? בשביל מה?

אני חושב, שאין אפשרות אמיתית להגן לא על נצרים, לא על כפר-דרום ולא על מורג. אין אפשרות כזאת.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אבל למה להגן בכלל? אפשר לשאול שאלה?

אברהם פורז (מרצ):

אין אפשרות כזאת. חבר הכנסת לנדאו, אני מבטיח לך שאתן לך. תן לי אפשרות לגמור ואחר כך אני מוכן להשיב.

היו"ר ש' וייס:

אם יישאר זמן, כמובן.

אברהם פורז (מרצ):

אין אפשרות, משום שאי-אפשר להתגונן נגד פעולות טרור כאלה. נכון, ערפאת אולי לא עושה מספיק ויש קיצונים בצד שלו; אבל גם אם הוא יילחם בהם, תמיד יימצאו כמה אנשים שיצליחו לארוב לשיירה כלשהי ולפגוע בה. בסדר, אני בעד שיירה, אבל למקום חיוני. אני בעד להסתכן כשצריך. יש מקומות חיוניים לנו, אז בואו נסתכן בשבילם. בשביל מה להסתכן במקומות לא חיוניים? בשביל מה אנחנו צריכים את חיילי צה"ל בתוך הרצועה? על מה הם שומרים, על נכס שכבר מזמן אנחנו רוצים להסתלק ממנו? הרי אתם יודעים, שלעולם לא נחזור לרצועת-עזה, וגם אתם לא תחזרו לרצועת-עזה לעולם.

אדוני ראש הממשלה, אוי ואבוי אם תסכים לשיטה של טרור יהודי; דהיינו, אם אתה מסכים שהימין והמתנחלים יהלכו עליך אימים. הם אומרים, שאם תנסה לפנות את נצרים כולם יהיו בנצרים, כולם יעשו מהומה ואולי תהיה מלחמת אחים; חלק מהם אמרו, שהם מוכנים לנקוט כל אמצעי ומי שמפנה את נצרים ישלם מחיר כבד.

במשטר דמוקרטי – ואני מאמין שאנחנו משטר דמוקרטי – הרוב קובע. הרוב קבע שיוצאים מדרום-לבנון, רוב של שר אחד, אם אינני טועה, ויצאנו. דרך אגב, אני נותן לימין הרבה יותר קרדיט, מבחינת המשמעת הדמוקרטית, משאתה נותן להם. אני יודע, שלחלק מהם תקדים סיני היה קשה עוד יותר, משום שאנשים שאמרו שסיני הוא נכס ביטחוני יותר מרצועת-עזה – צדקו. הרי איך אפשר בכלל, מבחינת המפעל הציוני, כנכס ביטחון, להשוות את סיני, על שדות התעופה שבו, על מרחביו, לנצרים? מה נותנת נצרים? לחלק מהם זה היה קשה, ומנחם בגין הוריד חלק מהם, לרבות חבר הכנסת צחי הנגבי, בכלוב מהגג, ולמרות הכול איש מהם לא העז להרים יד על חיילי צה"ל. אולי היו קצת דחיפות, אבל לא היה מרד. אני אומר לך – לא יהיה פה מרד, אני נותן להם קרדיט יותר ממה שאתה נותן להם.

אני אומר לך, שאין שום סיבה; ותעזוב את הפלשתינים, הם לא מעניינים כרגע.

אנחנו צריכים לפנות את נצרים, את מורג ואת כפר-דרום לא בגלל ערפאת, אלא בגללנו. לך, כשר הביטחון, אין הזכות המוסרית, לדעתי, לשלוח חיילים להגן – על מה? על מה אתה מגן? בשביל מה אנחנו צריכים את השיירות האלה? צריך לעשות את זה מהר ככל האפשר.

אותו דבר, דרך אגב, לגבי הרובע היהודי בלב חברון. אותו דבר. הדבר המשוגע הזה, שכמה אנשים בודדים הולכים מקריית-ארבע למערת-המכפלה וחזרה עם אבטחה של עשרה חיילים על כל בן אדם

– מי צריך את זה? כך מצילים את המפעל הציוני? זה קו ההגנה שלנו? בשביל מה אנחנו צריכים את זה?

אני רוצה לומר לך, אדוני ראש הממשלה – אני חולק עליהם, אבל גם עליך אני חולק. אני חולק עליך, כי אני רוצה שתעשה את זה מייד. אל תמתין, אל תשתהה, אל תיבהל ואל תיחת. הציבור, לפחות בעניין של רצועת-עזה, אתך, באופן מסיבי.

דיברתי עם אנשים שמצביעים בעד הליכוד, והם אומרים, שלגבי יהודה ושומרון יש להם טענות אחרות, ואני יכול להבין את זה. לגבי פינוי שלושת היישובים האלה, לרבות גוש-קטיף עצמו – לגוש קטיף אפשר אולי למצוא פתרון, כמו שהאמריקנים פועלים לגבי גוונטאנאמו, או כמו שהיוונים פועלים לגבי מיקונוס. אבל לא חשוב.

חגי מירום (העבודה):

אל תחפש פתרון – – –

אברהם פורז (מרצ):

לאף אחד אין כרגע זכות לסכן את חיילי צה"ל בדרך לנצרים, לכפר-דרום ולמורג. אין זכות כזאת. אני מפציר בך, אדוני ראש הממשלה, שתעשה את הצעד הזה לאלתר. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת פורז.

ה"חמאס" לא ינצח את השלום

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת חיים רמון. הנושא: ה"חמאס" לא ינצח את השלום. אני ממליץ, אדוני המזכיר, שיהיה פה שינוי. נבקש מסגן שר הביטחון ואחר כך משר החוץ לענות לכולם יחד. אין טעם לקטוע באמצע, בנאום מרוכז, כל אחד מהם. יש להסדיר את זה.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, יש לי הצעה, שיהיה דיון עד סעיף 8 בסדר-היום.

היו"ר ש' וייס:

הסט המדיני: נצרים, פינוי, הפיגוע וכן הלאה. קודם כול ידבר חבר הכנסת חיים רמון ואחר כך נראה.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בעוד יומיים, כאשר נעטוף כולנו חג, שמונה משפחות בישראל יתעטפו ביגון, שאין לו נחמה, ועם ישראל כולו יהיה אתן. בבתי-החולים, מתייסרים בכאבים, יחגגו אתנו פצועי הפיגועים. נאחל להם החלמה מלאה וחזרה מהירה אל שגרת החיים.

מאיר שטרית (הליכוד):

העובדה שאתה מדבר בשם סיעת העבודה מסמלת משהו?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

חיים רמון (העבודה):

חברי הכנסת, יש לנו ויכוח קשה עם הרשות האוטונומית, אבל הוויכוח הזה מתקיים בין שני צדדים אשר חתמו על הסכם שמטרתו לשים קץ לשפיכות הדמים. עם כל הצער והכאב, הצד השני איננו עושה כל אשר ביכולתו. אני מדגיש את המלה "ביכולתו"; הצד השני איננו עושה כל אשר ביכולתו על מנת להילחם נגד הקיצונים אשר רוצים להביא לקץ התהליך הזה, אשר רוצים מלחמת נצח בינינו לבין הפלשתינים. הם מאיימים לא רק על שלומם של תושבי מדינת ישראל וחייליה, אלא גם על הפלשתינים עצמם ועל הרוב שם, על הזרם המרכזי שקיבל החלטה היסטורית קשה ובעייתית.

אני קורא ליאסר ערפאת ולרשות האוטונומית למלא את חלקם בהסכם, להילחם מלחמת חורמה, בכל יכולתם – גם אם היא מוגבלת, אבל בכל יכולתם –נגד הטרור הרצחני אשר רוצה לראות כאן עימות נצח מתמשך בבחינת כולה שלי, מול אלה בצדנו שטוענים כולה שלי.

כל עוד לא נהיה משוכנעים, שיאסר ערפאת והרשות נוקטים את כל הצעדים אשר ביכולתם, לא יהיה אפשר להתקדם בתהליך, גם אם אנחנו רוצים; ואנחנו מאוד רוצים. השלב הבא בתהליך הוא בהחלט היערכות מחדש של צה"ל ביהודה ושומרון, ואנחנו נרצה להיות בטוחים, שכאשר ערפאת יקבל שם אחריות למה שקורה, הוא יפעל נגד הטרור. ואם לא תהיה היערכות מחדש, לא תהיינה בחירות.

למרות כל הצעקות וכל הטענות כלפי הממשלה, להקפיא את התהליך, אנחנו ממשיכים בהידברות; אבל ההידברות הזאת תלויה בהחלט במילוי התחייבותיו של הצד השני בהסכם. מי שרוצה להקפיא את התהליך רוצה לחסל אותו, הוא לא רוצה להקפיא אותו. זה ההבדל המשמעותי בין הביקורת שיש לנו על יאסר ערפאת לבין מה שאתם אומרים. לנו יש ביקורת שמטרתה להביא לכך, שנהיה שותפים מלאים למלחמה נגד הטרור; להילחם למען השלום. אתם רוצים – אני אומר ליושב-ראש האופוזיציה – שההסכם הזה יתמוטט, שנחזור לימים של הסטטוס-קוו, ותיכף נעשה אתכם חשבון. זה מה שאתם רוצים.

לא יעזור לכם שום דבר, אתם רוצים לחזור לעזה. כי מה משמעות הדבר הקפאת הסכם אוסלו והתמוטטותו? התמוטטות ההסכם משמעה חזרה לעזה.

אידאולוגית, אתם רוצים לחזור לעזה. כשאומר חבר הכנסת ביבי נתניהו שדין מנרה כדין כפר-דרום, משמע שאנחנו רוצים לספח את עזה, להפוך אותה חלק בלתי נפרד ממדינת ישראל, וההגונים שביניכם אומרים את זה בגלוי, בריש גלי, בלי להתחשב בסקרים.

מי שעומד בראשכם, חבר הכנסת ביבי נתניהו, חי על-פי סקרים, והוא יודע שלא נעים להגיד שצריך לחזור לעזה. אבל מי שאומר שדין מנרה כדין כפר-דרום – רוצה להקים עוד עשרות כפר-דרום, כמו שאמר חבר הכנסת רפאל איתן או כמו שאומר חבר הכנסת בנימין בגין. דין חבל-עזה כדין חבל-הבשור – בשבילכם זאת בשורה, אני משוכנע שבשביל עם ישראל כולו זה סיוט מאין כמוהו.

חבר הכנסת ביבי נתניהו, לא הממשלה חלמאית; אתה חושב שעם ישראל הוא חלמאי, והוא ייתן לשרלטן כמוך לעמוד בראשו ולהחזיר את חיילי צה"ל לשאטי, לג'באליה. זה מה שאתה חושב.

הממשלה הזאת עושה כמיטב יכולתה על מנת שחיילי צה"ל לא יחזרו לשם, לא יהיו שם, יילחמו בטרור, ואם אתם מומחים כאלה לטרור – – –

משה פלד (צומת):

איך אפשר להילחם בטרור בלי להיות שם?

קריאות:

— — —

חיים רמון (העבודה):

הייתם שנתיים לבד, נטו, בלי תירוצים, ממרס 1990 עד יולי 1992, לבד, עם הממשלה הכי ימנית, הכי קיצונית שיכולה להיות. היא יכולה להיות יותר – כאשר חבר הכנסת ביבי נתניהו יעמוד בראשה היא תהיה קיצונית עוד יותר. חברי הכנסת שמיר, רחבעם זאבי, אריאל שרון, רפאל איתן – מי לא היה בממשלה הזאת; והטרור לא שטף את הארץ? סכינאים לא הסתובבו ברחובות תל-אביב ורצחו בנו?

משה קצב (הליכוד):

לא בהיקפים כאלה.

חיים רמון (העבודה):

לא?

משה קצב (הליכוד):

חיים רמון (העבודה):

לא היתה אינתיפאדה?

משה קצב (הליכוד):

--- לא בהיקפים כאלה ---

חיים רמון (העבודה):

לא היתה אינתיפאדה?

קריאות:

— — —

חיים רמון (העבודה):

מה קרה?

קריאות:

— — —

משה נסים (הליכוד):

הלוא אתם מנעתם — — — שעשיתם שלום. שלום עשיתם, ושלום — — —

היו"ר ש' וייס:

זהו. הגל הזה — — —

חיים רמון (העבודה):

תיכף אני אזכיר לך את השלום ומי נכנע לו.

היו"ר ש' וייס:

הגל הזה מספיק.

משה קצב (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת קצב.

חיים רמון (העבודה):

— — — אמרתם

יוסף עזרון (ש"ס):

— — — לצערי הרב.

חיים רמון (העבודה):

חבר הכנסת עזרון, אני חולק עליך, לצערי. יש פה חבר כנסת — — —

היו"ר ש' וייס:

חברים יקרים, לא להפריע.

חיים רמון (העבודה):

יש פה חבר כנסת ששמו רחבעם זאבי שהוא מומחה, הוא התמחה — — —

משה נסים (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת נסים.

חיים רמון (העבודה):

— — במספר קורבנות האינתיפאדה היהודים, אז תשאל אותו.

היתה אינתיפאדה, הייתם לבד — מיגרתם אותה? מנעתם טרור? מה אתם מוכרים סיפורי בדים לציבור בישראל — — —

משה קצב (הליכוד):

— — —

חיים רמון (העבודה):

לא, זה לא אותו טרור, ותיכף אני אסביר לך למה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת משה קצב, תירגע.

משה קצב (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת קצב, לא נעים לי לקרוא ראשי סיעות לסדר, אנא.

משה קצב (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

קרא לעצמך לסדר, אם לא – אני אעשה את זה.

משה קצב (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת קצב, מספיק.

משה קצב (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת קצב.

משה קצב (הליכוד):

מה זה קשור?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת קצב, אני אקרא אותך לסדר. מספיק.

חיים רמון (העבודה):

לכן, מי שעומד על הדוכן הזה, חבר הכנסת קצב, ומבטיח לציבור שלא יהיה טרור – במקרה הטוב הוא שקרן; במקרה הטוב. במקרה הרע הוא לא חלמאי אלא הוא מטומטם בהכרה מלאה והוא איננו יודע מה הוא סח.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

— — —

מאיר שטרית (הליכוד):

לשלום הזה חיקית?

חיים רמון (העבודה):

תיכף אומר למה חיקיתי. שמעת את פתיחת דברי, ושמעת את התנאים שלנו להמשך התהליך. בשביל מה עשינו עזה ויריחו תחילה, כדי לבדוק את הצד השני — — —

עוזי לבדאו (הליכוד):

נו?

חיים רמון (העבודה):

לא באנו ואמרנו, ואיננו — — —

דוד מנע (הליכוד):

בדקתם?

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, בואו נעשה — — —

חיים רמון (העבודה):

לכן אמרתי בתחילת דברי שאנחנו, למעשה, לא ממשיכים בשלב השני, כי אין היערכות מחדש. מה אתה מציע לנו? – לא לחזור, כי מה היה עד עכשיו? עד עכשיו נתנו לפלשתינים את עזה, אז תחליטו – – –

היו"ר ש' וייס:

תירגעו.

חיים רמון (העבודה):

– – – מה המשמעות לחזור לעזה, אז תגידו, אל תפחדו, תגידו, זו האמת; הרי זה מה שאתם רוצים מסיבות שתיכף אני אעמוד עליהן.

קריאות:

– – –

משה פלד (צומת):

– – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פלד, מספיק.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

המושג פשיטה ידוע לך?

חיים רמון (העבודה):

יש בצד השני קבוצה – – –

קריאות:

– – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רמון, תן לי שנייה כדי להרגיע את הקהל. חבר הכנסת פורז, אמרת דברים מעניינים מאוד, עכשיו תן לחבר הכנסת רמון לדבר.

חיים רמון (העבודה):

יש בצד השני קבוצה שאיננה רוצה בשום שיג ושיח אתנו, שרוצה לחסל אותנו בכל מתכונת, של הליכוד, של העבודה; היא משתמשת בטרור על מנת לנסות להכניע אותנו.

ואני שואל אתכם, חברי בליכוד, נניח שאתם תעלו לשלטון – ושמענו עכשיו שחבר הכנסת נתניהו מבטיח לנו, שמייד כאשר תעלו לשלטון תימלא הארץ בהתנחלויות חדשות. זה החזון שלכם – בוסניה חדשה; בוסניה משופרת. ליד כל כפר ערבי בעזה, ביהודה ושומרון, תקימו התנחלויות. זה החזון שעמד כאן, אמר ראש האופוזיציה, וזו החלופה האמיתית. יבוא ה"חמאס", אותו "חמאס", הוא כבר השתכלל – מה אתה חושב, שהוא ישמע, שחבר הכנסת ביבי נתניהו בא לשלטון ומייד הוא הורס את מכוניות התופת שלו ואומר: אני לא עושה, נפל עלי פחד אלוהים? הוא כבר התעסק אתכם וראה שסכינאים מטילים עליכם אימה, אז הוא יפחד? הוא אומר, שאם תקימו התנחלויות הוא יפוצץ ויעשה פעולות פיגוע. אתם תשנו את המדיניות שלכם? אתם תגידו: לא ניכנע לטרור, נדבוק במדיניות שלנו.

אנחנו באים ואומרים: הטרור הזה, שרוצה להכניע אותנו – גם אם ערפאת וגם אם אנחנו נעשה כל אשר ביכולתנו, יהיה טרור. יהיה טרור. אתם רוצים להסגיר את ההשקפות המדיניות שלכם או את ההשקפות המדיניות שלנו לכל סכינאי, לכל בעל מכונית תופת? הרי את הפיגוע בקו 5 עשו מיהודה ושומרון. אנחנו שולטים שם. ארבעה-חמישה אנשים ארגנו את הפיגוע, עשו אותו. הם אלה שצריכים להכריע את עתידנו כאן? גם כשערפאת יעשה את הכול, גם אם הוא יעשה את הכול – אתם חושבים שאנחנו צריכים להיכנע להם?

משה קצב (הליכוד):

– – – היקף כזה של טרור עוד לא היה. לא היה היקף כזה של שימוש בנשק חם. לא היה דבר כזה, ולא יעזור שום דבר.

חיים רמון (העבודה):

— — — אדוני היושב-ראש — — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת קצב.

חיים רמון (העבודה):

אני אומר לך למה הם עושים את זה — הם עושים את זה מכיוון שהם יודעים, שאין עליהם איום יותר גדול מאשר ההתקדמות בתהליך השלום. לכן הם יותר נאשים ולכן הם נוקטים צעדים יותר נאשים כלפינו וכלפי הרשות הפלשתינית.

מיכאל איתן (הליכוד):

למה הם לא רוצים את ערפאת?

חיים רמון (העבודה):

סליחה, אני לא בדקתי את השאלה. הם יודעים שאפשר למוטט את התהליך המדיני — — —

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

חיים רמון (העבודה):

— — — חבר הכנסת איתן — — —

היו"ר ש' וייס:

בואו נמשיך, יש לנו עוד נאמים רבים מאוד.

חיים רמון (העבודה):

זאת המשמעות האמיתית של ההצעה שלכם – להיכנע לטרור. זה מה שאתם אומרים, שנעשה בדיוק מה שהטרוריסטים רוצים. אין כניעה מבישה יותר ממה שאתם מציעים לממשלת ישראל ולעם ישראל, כי אם הם יצליחו כאן, הם גם יכפו עליכם, באמצעות טרור.

משה נסים (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת נסים, אתה קוטע אותו כל משפט. קשה לדבר בצורה כזאת.

מיכאל איתן (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

יהרגו בנו, נהרוג – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, תירגע. מספיק.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — — זה היגיון גדול. לא ניכנע לטרור — — —

היו"ר ש' וייס:

אנחנו נמשיך עם חבר הכנסת רמון ללא גבול, תדעו לכם.

חיים רמון (העבודה):

האלטרנטיבה האמיתית, זה מה שאתם מציעים; כי אם היינו יודעים איפה יש מרצח — שום דבר לא היה מונע בעדנו מלהגיע אליו — — —

מיכאל איתן (הליכוד):

זה לא נכון.

שאול יהלום (מפד"ל):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, מספיק.

חיים רמון (העבודה):

אני חוזר ואומר, שאין לי ספק, שאם כוחות הביטחון בישראל היו יודעים, בכל מקום שאנחנו יכולים להגיע אליו, היכן נמצא מרצח — היינו מגיעים אליו.

שאול יהלום (מפד"ל):

זה לא נכון.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה מודיע שההסכם לא קיים. אין הסכם אוסלו.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אתם מעלימים עין – – –

חיים רמון (העבודה):

גם על-פי הסכם אוסלו יש לנו זכות לעשות זאת.

מיכאל איתן (הליכוד):

מותר לצה"ל להיכנס לשטחי האוטונומיה ולפעול על-פי הסכם אוסלו. תקרא אותו. אין לו מושג על מה הוא מדבר.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, קראתי אותך לסדר פעם אחת.

חיים רמון (העבודה):

מה שאתם מציעים לנו, ואל תברחו מזה, לא פשיטה, לא רדיפה. שמענו את זבולון המר, שמענו את ביבי נתניהו. אתם מציעים לנו את מה שאמר ראש הממשלה לשעבר – – –

משה קצב (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

ביבי נתניהו דיבר 21 דקות. חיים רמון מדבר בינתיים עשר דקות. אני לא חייב לך דיווח, אבל רק שתדע.

משה נסים (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

אין כלל כזה.

מיכאל איתן (הליכוד):

יש לו פריבילגיה.

היו"ר ש' וייס:

אין כלל כזה. כאשר מדובר באי-אמון, אני עושה את זה ברצון רב. גם היום עשיתי את זה, אף שאין כלל כתוב. יש נוהג, עשיתי את זה ואני עושה את זה כל הזמן. קודמי עשה את זה וקודמי עשו את זה. הוא דיבר עד עכשיו עשר דקות, ואני אוסיף לו עוד שתי דקות מכיוון שהפרענו לו.

חיים רמון (העבודה):

אל תטשטשו את זה. תבואו ותגידו באומץ שזה מה שאתם רוצים. גם היישובים בעזה חשובים מבחינתכם, כי יישוב מבטא רצון לריבונות. נצרים חשובה אם רוצים שעזה תהיה חלק בלתי נפרד. מי שאיננו רוצה בכך, היישובים אינם חשובים לו. מכיוון שאתם רוצים בכך, קיומו של כל יישוב הוא חיוני. למה אתם מטשטשים את זה? למה אתם מפחדים לבוא אל העם ולהגיד: יש מפלגה, יש ציבור שרוצה, שעזה תהיה חלק בלתי נפרד, שנקים שם יישובים, שנחיה בתוך שאטי וג'באליה; ויש מפלגה שרוצה לצאת מעזה, איננה רוצה להיות בשום חלק מעזה. אלה שתי האלטרנטיבות. אין אלטרנטיבות אחרות.

אלה הן החלופות האמיתיות שניסה יושב-ראש האופוזיציה לטשטש אותן. הוא סיפר לנו סיפורים, אבל הוא לא בא ואמר כאן: יש ליכוד, שהחלופה היחידה שלו היא להישאר בכל מקום בארץ-ישראל,

לספח 2-3 מיליוני פלשתינים למדינת ישראל, להפוך את מדינת ישראל למדינה דו-לאומית, לא-יהודית, חזון אנטי-ציוני מתחילתו ועד סופו; ויש מפלגה, שלמרות כל הבעיות – ויש בעיות – רוצה להיפרד מ-2-3 מיליוני פלשתינים, שאיננה רוצה שמיליון פלשתינים בעזה יהיו חלק בלתי נפרד מאתנו, שאיננה רוצה שחיילי ישראל יסתובבו לנצח נצחים בכל מחנות הפליטים. אלה האלטרנטיבות.

רחבעם זאבי (מולדת):

יש עוד אלטרנטיבה.

חיים רמון (העבודה):

נגד הטרור נילחם בכל כוחנו; טוב יותר ממה שעשיתם נגדו, הרבה יותר טוב ממה שעשיתם נגדו. אבל אנחנו ניפרד מהפלשתינים ולא נקים פה מדינה דו-לאומית לפי החזון המטורף שלכם. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה לחבר הכנסת חיים רמון.

הצעת השר פרס לערפאת בדבר הקמת מדינה פלשתינית בעזה

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רחבעם זאבי – הצעת השר פרס לערפאת בדבר הקמת מדינה פלשתינית בעזה. אחריו – חבר הכנסת עוזי לנדאו, ואחריו – חבר הכנסת רענן כהן.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב בראש, חברי הכנסת הנוכחים, שר החוץ שמעון פרס הציע לוויטיקן את חזונו הגדול ביחס למזרח-ירושלים – לקבל לידיה, כרשות דתית, את העיר העתיקה. ושר החוץ הפורה והבלתי נלאה הציע לערפאת להקים מדינה פלשתינית ברצועת-עזה. כל זה, כמובן, בשלב הזה, ואחריו יבואו שלבים נוספים בארגון של "המזרח התיכון החדש" של פרס, עד שתצא הנשמה ממדינת היהודים.

דוד בן-גוריון הכריז על הקמת מדינת ישראל, ומי שטוען להיות תלמידו, שמעון פרס, חותר בכל כוחו הבלתי נלאה לחסל את מדינת ישראל. הוא כבר עוטר בשל כך בפרס נובל ביחד עם השקרן והמתעתע מעזה, שנהיה חברו הקרוב ביותר.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זאבי, זה פרס נובל, הוא לא נובל. יש קרן ויש ריבית, הוא לא נובל.

רחבעם זאבי (מולדת):

לא, זה פרס נובל. אני לא טעיתי ואני מדקדק בדגשים קלים ככבדים במקומם. הוא קיבל פרס נובל עם עוד נבל אחד ששמו ערפאת.

פרס מבין שאי-אפשר להמשיך בביצוע שלבי ההתחסלות של הסכמי אוסלו וקהיר. העם לא מקבל את זה, ואפילו רבין החלוש והנגרר לא מקבל את זה. אז הוא בישל במטבח של משרד החוץ, ביחד עם האשף הראשי שלו ביילין, הצעה חלופית, ובלבד שהמומנטום של פירוק מדינת ישראל לא ייעצר. ולא אתפלא אם ערפאת אפילו ייאנס לקבל זאת בעטיפה של מיליארדי דולרים, אשר פרס ילקט אצל הגויים ואצל יהודי העולם.

במועדון מחסלי המדינה נמצא גם השר שריד, שפסק, כי את כפר-דרום ואת נצרים צריך לחסל כיישובים יהודיים, מפני שהם סובלים מפיגועי טרור, והם מבודדים בתוך אוקיינוס ערבי. על-פי ההיגיון הזה צריך היה לחסל בזמנם את תל-חי וחניתה, את רמת-הכובש ורמת-רחל, את רוחמה והר-טוב, ואפילו את תל-אביב וירושלים. הם כולם הותקפו, סבלו מהטרור הערבי והיו מוקפים בהרבה ערבים. על-פי ההיגיון הזה צריך לחסל את מדינת ישראל כולה, כי היא מותקפת על-ידי ערבים והיא מבודדת בתוך אוקיינוס ערבי. אבל הציונות לא הורידה את היישובים המבודדים, כי לא היה לה מורה דרך ונביא שלום כמו שריד, והיא דווקא הקימה יישובים מבודדים בגבול הלבנון וממזרח לכינרת, בגוש-עציון ובנגב וגם ברצועת-עזה. כן, את כפר-דרום הקימונו פעמיים בשליחותם של אנשי תנועת העבודה הציונית ובמצוותם.

יותר מזה, אז עמד היישוב היהודי על נפשו ביחסי כוחות אומללים, בלי נשק ובלי ממשלה, ואילו היום יש לנו צבא מפואר ומשטרה ושב"כ; אלא שאז ידע היישוב הקטן שאין לאן לסגת וקבע את חפירות חייו בנקודות קטנות ומבודדות שהיו לימים גבולותיה של מדינת היהודים.

נוסחת ההתבטלות של שריד, שעל-פיה יש לסגת ממקום שמתקיפים אותו, תביא אותנו לנסיגה מכל ארץ-ישראל: מעפולה ומחדרה, מצומת-השרון ומדיזנגוף, ועל-פי ההיגיון הזה נצטרך לסגת גם מהגולה, כי יתקפו אותנו ותקפו אותנו גם שם.

אבל אושיות הציונות לא נוסדו בידי יוסי שריד והן לא היו זקוקות להיות מומרצות ומאושרות על-ידי כוהנת הבעל שולמית אלוני וסוכן האויב אחמד טיבי. הציונות אמרה אחרת ועשתה אחרת, ויש לנו מדינה.

יצחק רבין, המתנודד בין הטפילים שמכרסמים אותו לבין חובתו כראש ממשלה ושר ביטחון, הורה עכשיו למנוע מהפלשתינים את המעבר בשני צירי תנועה ברצועה – בכבישים המובילים לכפר-דרום ולנצרים. היו צריכים להיהרג שמונה מבנינו ומבנותינו ולהיפצע למעלה מ-40 כדי שתצא הוראה

כזאת. מדוע היא לא יצאה לפני הפיגוע? היא לא יצאה מפני שרבין מתנדנד, מפני שהוא לא יודע את נפשו, מפני שמחויבותיו להסכמי השלום השקרי עומדים בסתירה לחובתו לתת חיים וביטחון ליהודים, מפני הלחצים של הפריץ מעבר לים, מפני שהאמת והמציאות טופחות על פניו מדי בוקר, מפני שהשותף ל"שלום" הוא שקרן ומתעתע.

אבל השמועה אומרת שרבין כבר ביטל את ההוראה הזאת. אולי הוא קיבל טלפון מקהיר ואולי טלפון מווינגטון והוא התקפל.

פרס מציע להקים מדינה פלשתינית ברצועת-עזה כבר עתה. הוא רוצה אולי לדחות את השלבים הבאים בהסכם עם הפלשתינים מפני שהשלב הראשון נכשל. אפילו הוא מבין ש"עזה ויריחו תחילה" היה ניסיון נפל, שלא עלה יפה ואיננו מצליח. אפילו בראשו שטוף השלום השקרי יש חשש מה יקרה ביהודה ובשומרון, בעפולה ובנתניה, בכפר-סבא ובבאר-שבע אחרי שהרשות הפלשתינית תקבל, חלילה, את השליטה בג'נין ובחברון. לכן הוא אמר, אחרי הפיגועים ברצועה, שלא בטוח כי אפשר להתגבר על הטרור אבל צריך לנהל מלחמה בלתי פוסקת. זוהי עוד ססמה נבובה בערימת הגרוטאות של "מזרח תיכון חדש".

אילו היתה ממשלה בירושלים, היא היתה שואלת את עצמה מאין הגיעו לידי המחבלים מאות קילוגרמים של חומרי נפץ – אולי דרך רפיח ודרך הים שנפתחה בפניהם בעקבות הסכם קהיר. מי שאפשר לערבים לצאת ל-12 מיל בים, בכיסוי של דיג – אל יתפלא אם יגיעו משם טונות של חומרי נפץ ואולי גם טילי "קטיושה" שיהפכו את אשקלון ושדרות לקריית-שמונה של הדרום.

אבל בירושלים אין ממשלה, כי אם חבר עסקנים מופקרים, שסרים לתכתיביהם של אחמד טיבי וערפאת, שפוחדים מווינגטון, שמרקדים על-פי מנגינות ביילין ופרס, שמתאווים בכל נפשם להחזיק בשלטון.

החבורה הזאת, שהפקירה את המתיישבים היהודים ביש"ע, שמוסרת את מחוזות המולדת לידי האויב, שמשחקת בחיי העם ומפריחה בלונים כוזבים, שנתנה אדמה ומים למלך עמון התוקפן ושותפו של סדאם חוסיין, שרוצה לתת לו גם את הר-הבית בירושלים, שמתחננת למסור לוויטקן את בירת הנצח שלנו, שסירסה את צבאנו המפואר – החבורה הזאת תעמוד לדין ההיסטוריה, ותיתן את הדין.

אדוני, כמה זמן נותר לי?

היו"ר ש' וייס:

לפי השעון שלי, כמעט שתי דקות.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני רוצה להשיב על דברי חבר הכנסת חיים רמון בנושא טרור. אינני יודע עד כמה מומחיותך מגעת, אבל אני נותן לך את כל הקרדיט בעולם.

חיים רמון (העבודה):

רחבעם זאבי (מולדת):

אני נותן לך את כל הקרדיט בעולם. לא ממשלת שמיר ולא ממשלת רבין לחמו בטרור.

חיים רמון (העבודה):

אתה ישבת בממשלה ההיא.

רחבעם זאבי (מולדת):

פעמיים בשבוע הייתי בממשלה ההיא – יעידו על זה פרוטוקולי הממשלה שאולי יש לך גישה אליהם – ביום א' בישיבת הממשלה וביום ד' בישיבת הקבינט המדיני-הביטחוני. אמרתי: אם לא נחסל את הטרור – הטרור יחסל אותנו.

לא זרקתי סומה לחללו של החדר. באתי עם תוכנית מבצעית בת 21 סעיפים, לפי מיטב הניסיון שהקנה לי צה"ל – הייתי ראש אג"ם, הייתי אלוף פיקוד, הייתי יועץ ראש ממשלה למלחמה בטרור, אני קצת מבין בזה – באתי עם הדברים האלה לממשלה. היא לא קיבלה אותם. עזבתי את הממשלה הזאת, לא נצמדתי לא לכיסא ולא ל"וולוו". עזבתי אותה מפני שהיא לא לחמה בטרור.

אתם, המפלגה שהיית בה, הממשלה שישבת בה, הבטיחה לתת ביטחון אישי. נתתם ביטחון אישי? 324 חללים יהודים מאינתיפאדה בשבע שנים חלים על ראש כולנו, שלנו ושלכם; אבל שלכם במיוחד, כי אינכם לוחמים בטרור. נכנעתם לטרור. מי שנכנע לטרור מזמין טרור נוסף. אם גירשו אותנו מעזה ומיריחו על-ידי אבנים ובקבוקי תבערה – יגרשו אותנו גם משכם ומג'נין על-ידי בקבוקי תבערה ויגרשו אותנו גם מיפו ומחיפה על-ידי בקבוקי תבערה.

כשתבינו את האמת הזאת, יהיה שלום ושקט בארץ הזאת. אם לא תבינו אותה, תזרקו סומאות לחללו של החלל.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת זאבי.

חברי הכנסת, אתם ודאי יודעים, שעל-פי איזו מסורת די מוזרה ורבת שנים, אין מגבלות. אני פניתי פעמים מספר ליושב-ראש ועדת הכנסת ואני פונה אליו עכשיו בנוכחותכם: זה סיפור לא טוב שעל 30 חתימות אפשר להלביש אין-ספור הצעות לסדר-היום.

חגי מירום (העבודה):

זו פרשנות לא נכונה, ואנחנו נבהיר אותה.

היו"ר ש' וייס:

היא נמשכת 10-12 שנים. על כן אני מבקש מכם לתת כלל תקנוני ברור. כבר שוחחנו על זה פעמים מספר בעל-פה. זה לא בסדר.

דברי השר שריד על פינוי נצרים

היו"ר ש' וייס:

עכשיו יבוא חבר הכנסת עוזי לנדאו ויציג את ההצעה לסדר-היום בנושא: דברי השר שריד על פינוי נצרים. אחריו – חבר הכנסת רענן כהן. בבקשה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לישראל היום ממשלה של נמושות ובראש הממשלה הזאת נפולת של נמושה.

הנה זכינו והיום נכחו בדיון, בעת שדיבר יושב-ראש האופוזיציה, שני חתני פרס נובל לשלום, האדונים רבין ופרס. בתקופתם עלה המוות בחלוננו.

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לציין, שאף כי הצעה זו לסדר-היום יסודה בדברי השר שריד בעניין נצרים, נוספו אליה אחר כך הדברים של חברי הכנסת חגי מירום ויוסי כץ בעניין תשלום או פיצוי לצורך פינוי.

אין לי בעיה לא עם כבוד השר שריד ולא עם כבוד חבר הכנסת חגי מירום, הם לא הסתירו את דעתם כל השנים, ואף אם אנחנו מתווכחים עמם והם טועים, עמדתם לגיטימית, אף כי היא קשה ויש לדחותה. הבעיה האמיתית שיש לנו היא עם ראש הממשלה. הוא מסובב אותנו בכחש ומסתיר את עמדתו. בדיון הזה ברור שיש גם בעיה עם חבר הכנסת חיים רמון, הוא מוסיף דמגוגיה על הכחש. מר רבין, בשנים האחרונות, אומר דבר אחד ומוביל את המדינה כולה אל הדבר ההפוך לו. חבר הכנסת רמון עולה לדיון הזה, ובמקום שישוחח, למשל, בסגנונו של חבר הכנסת אברהם פורז וגם אם דברים קשים יאמר, יאמר זאת בנימוס. הוא מוסיף לדיון הזה אופי של קרב חתולי רחוב: שרלטן, שקרן.

לצערי הרב, אדוני היושב-ראש, התוצאה תהיה, שאנחנו – – –

חיים רמון (העבודה):

אתה התחלת בזה.

היו"ר ש' וייס:

לדאבוני, גם בנאום שלך היו שני ביטויים גדפניים. בבקשה, כולנו.

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת לנדאו, אתה התחלת בזה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ש' וייס:

סליחה, חברי אורון ורמון.

חיים רמון (העבודה):

אתה אטום למה שאתה בעצמך אומר. יש גבול. אפילו הסתה הכי פרועה, הכי גסה – – –

חיים אורון (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רמון, בבקשה.

חיים רמון (העבודה):

יש גבול.

היו"ר ש' וייס:

תן לי לבטא את הגבול הזה.

חיים רמון (העבודה):

לקרוא לראש הממשלה נמושה ונפולת?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רמון, חבר הכנסת רמון, תן לי. זה בדיוק מה שאני רוצה להעיר. אני מבקש שתאפשר לי.

חיים רמון (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רמון, אני לא רוצה לקרוא אותך לסדר.

חיים רמון (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רמון, תירגע.

רון נחמן (הליכוד):

מי אמר נפולת של נמושות? מי אמר את זה? עוזי לנדאו אמר את זה?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רון נחמן. מספיק.

רון נחמן (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רון נחמן. מספיק. חבר הכנסת נחמן רון, אני קורא אותך לסדר, מה אתכם.

רענן כהן (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

מספיק. מספיק.

חבר הכנסת עוזי לנדאו, ממש כאשר התחלת לדבר רציתי להפסיק אותך ולהשמיע כאן יותר ממשאלה, תביעה.

מנאום לנאום היום מתפתחת דינמיקה גדפנית. אני פונה אל כולכם. שמעתי לאחרונה כמה קריאות של מפגינים וקראתי מאמרים מספר: להפוך את הכנסת לזירה בלתי פרלמנטרית, כמעט לעלות עליה. אני ממליץ שההצעה שלך תתקבל כאן והיא תחול עליך ועל כולנו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מצטער על ההערה שלך.

היו"ר ש' וייס:

כן, בבקשה חבר הכנסת שריד, סליחה – השר שריד.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

ביקשתי להשמיע הערה: לא זו בלבד שחבר הכנסת לנדאו השתמש בביטוי "נמושה", אלא שהוא משבש את העברית. אומרים "נמושה". על כל פנים, הוא השתמש בביטוי המחפיר, הנלזז והנפסד הזה.

חיים רמון (העבודה):

עדיף שיעשה זאת בעברית קלוקלת.

היו"ר ש' וייס:

טוב, עכשיו אנו עוברים לעברית תקינה ומורידים את הטונים.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

משתדלים.

היו"ר ש' וייס:

משתדלים, כולנו, תודה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני כמובן מצפה, שכבוד היושב-ראש ידאג לכך, שכאשר חברים מן הסיעה שלי מבקשים להעיר הערות, כפי שביקש כבוד השר שריד להעיר – –

היו"ר ש' וייס:

אני אאפשר.

עוזי לנדאו (הליכוד):

– – היושב-ראש יאפשר להם.

היו"ר ש' וייס:

בוודאי.

עוזי לנדאו (הליכוד):

שלא כברוב הפעמים עד כה.

היו"ר ש' וייס:

אוהו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

וגם כאשר כבוד היושב-ראש עולה ונותן חיפוי לשר פרס ולראש הממשלה רבין, כאשר הם נושאים מכאן דברים מול קריאות ביניים של האופוזיציה – אותה שמירה ייתן לאנשי האופוזיציה כאשר יש קריאות ביניים פרועות מספסלי הקואליציה.

היו"ר ש' וייס:

האופוזיציה לא קופחה מעולם.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, בכל הכבוד, יורשה לי להעיר את ההערות.

היו"ר ש' וייס:

אני דוחה אותן דחייה מוחלטת. האופוזיציה לא קופחה. היא מטופחת, היא זוכה אצלי לפרוטקציה מופלגת.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אודה לכבודו אם יאפשר לי לסיים את דברי.

היו"ר ש' וייס:

עכשיו תתחיל את דבריך. אתה מעיר לי, ואני אשיב לך.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני רשאי להמשיך?

היו"ר ש' וייס:

אתה רשאי להתחיל. עכשיו אני מתחיל למדוד את הזמן. בבקשה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אבקש להעיר – –

היו"ר ש' וייס:

עשר דקות.

עוזי לנדאו (הליכוד):

– – כי הייתי שבע רצון אילו את ההערה על דבר הנימוס והסגנון היה כבוד היושב-ראש מעיר ברגע שחבר הכנסת רמון אמר לראשונה את המלה שרלטן.

היו"ר ש' וייס:

אתה שמעת את הנאום של חבר הכנסת נתניהו, תסלח לי? אל תהיה בעל הבחנות כאלה. אתה יודע כמה דברים קשים היו שם, ואני הבלגתי?

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הבעיה איננה דברים קשים.

היו"ר ש' וייס:

אז תפסיק להתווכח אתי.

עוזי לנדאו (הליכוד):

הבעיה היא דרך הוויכוח – – –

היו"ר ש' וייס:

אנחנו מאמצים את קריאתך לנימוסים, והיא תחול גם עליך.

עוזי לבדאו (הליכוד):

אני מציע שכבוד היושב-ראש יתחיל למלא את תפקידו כיושב-ראש נטול פניות בכנסת הזו.

היו"ר ש' וייס:

נכון, אשר על כן, כנטול פניות, אבקש ממך להתחיל לדבר.

עוזי לבדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, האזנתי לדברי חבר הכנסת רמון, אשר אמר כי היה טרור ויש טרור, "בתקופתכם היה טרור בתל-אביב ולא היה אפשר ללכת בתל-אביב". חבר הכנסת רמון עושה זאת בהתלהבות, עם ידיים ועם טמפרמנט; עם מה לא. תוריד טיפה את הווליום ותקרא את המספרים, חבר הכנסת רמון. ב-1988 היו 16 הרוגי טרור בשנה, ב-1989 היו 34, ב-1990 – 22, ב-1991 – 24, ב-1992 – 26 הרוגים. בשנה הראשונה לאחר הסכם אוסלו היו 67 הרוגים, ובמחצית השנה שחלפה מאז אותה שנה – כ-70 הרוגים. מה הדמגוגיה שלך? היו הרוגים, אבל כאשר אין נלחמים בטרור, מספרם מוכפל, משולש ומחומש. כאשר נלחמים בו מעט, כפי שאמר חבר הכנסת רחבעם זאבי, המספרים גדולים, לצערי – 20, 30 – אבל הרבה יותר נמוכים. לו היו נלחמים בטרור, אפשר היה לחיות בארץ בתחושת ביטחון גדולה הרבה יותר.

אני גם מתפלל: חבר הכנסת רמון שכח מה שאמר ראש הממשלה, מר רבין. מר רבין אמר רק לפני שבועות מספר: אני נקרע בין שתי בעיות, בין המשך תהליך השלום ובין ביטחון ישראל. במלים אחרות: ראש הממשלה, ברגע של צלילות דעת, של אמירת אמת, אומר לציבור – או המשך התהליך, או ביטחון ישראל. הוא דיבר אז על הסגר.

איש הגון, חבר הכנסת רמון, ואתה אדם הגון, לא צריך היה להיסחף לדמגוגיה, אלא לומר לציבור מה שאמר ראש הממשלה, שהמשך תהליך השלום, כך אתה קורא לו, שאתה מצדד בו, פירוש פגיעה בביטחון ישראל. תגיד את זה, אל תסתיר את זה. תאמר את הדברים האלה. תבוא ותאמר גם מהו המחיר הכרוך בדברים האלה.

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת חגי מירום אמר, שהוא מציע כספים, הוא מציע פיצוי לכל מי מהמתנחלים שיהיה מוכן לרדת מן המקום ולהתפנות. זהו דבר נואל ומבייש. אסור היה להציע דבר כזה. למרבה השמחה, ההתיישבות שם חזקה, והיא גדלה והולכת בלי שום תמריצים. אדרבה, הממשלה מנסה להחניק אותה ולייבשה, אבל כאשר יענו אותו – כן ירבה וכן יפרוץ.

אני מתפלא על חגי מירום, איש התנועה הקיבוצית. הרי אילו היינו אנחנו מכינים רשימות מי מחברי הקיבוצים היה מבקש לעזוב את הקיבוץ תמורת תמיכה הרבה יותר קטנה, היו הרשימות האלה מתמלאות אלפי מתנדבים. בכסף קטן היו עוזבים את הקיבוצים. אני אינני בעד זה, יש לי כבוד לתנועה הקיבוצית, אך יש בה אלמנטים חלשים. אבל חבר הכנסת חגי מירום צריך לדעת, שמי שיש חמאה על ראשו – אל יצא לשמש.

חיים אורון (מרצ):

מה זה שייך? ואם מי שגר ברמת-גן היה מסכים לעבור למקום אחר?

עוזי לנדאו (הליכוד):

סליחה, חבר הכנסת אורון, אומר לך – – –

חיים אורון (מרצ):

יש כאלה שרוצים לעבור מבאר-שבע לתל-אביב, ולא רק מהקיבוץ לעיר. תפתח מסלול העברה מבאר-שבע לתל-אביב.

עוזי לנדאו (הליכוד):

נו, מה יהיה? אני יכול להמשיך, כבוד היושב-ראש?

היו"ר ש' וייס:

אני לא מחשיב את הזמן, וזה לטובתך. אתה תמשיך ויהיה לך זמן נטו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

מה הסכנה בדברי שריד? הסכנה בדברי שריד היא, שמה ששריד אומר, רבין בסוף עושה. הלוא רבין הבטיח בעבר: אף יישוב לא ירד; אבל גם הבטיח שלא יהיה משא-ומתן עם אש"ף; לא יהיו ויתורים בירושלים – "אין מכתב של הממשלה על ויתורים לאש"ף בירושלים". התברר שהדברים התהפכו כולם. איך אמר רבין: מי שירד מרמת הגולן, מפקיר את ביטחונה של ישראל. ורבין מוכן היום לרדת מכל רמת-הגולן.

לצערי, אדוני היושב-ראש, רבין הוא סכר מהיר להתמוטט. הוא ממחר להתחייב, ואיננו מאט כדי להתקפל. כפי שאמר השר שריד: הראש הוא רבין אבל הדרך היא מרצ. כל מי שמתקרב היום לממשלה אשר מר רבין עומד בראשה, רואה לפניו מלך עירום בכבודו ובעצמו.

אני מבקש לשאול את אלה המציעים ויתורים נוספים מעבר לאוסלו, מה ההיגיון בויתורים שלהם. הרי באו ואמרו לנו לפני כשנה וחצי – אנחנו עושים ויתורים מפליגים לערבים הפלשתינים תמורת שלום. אין מה לעשות – מוותרים, ונקבל תמורת זה שלום. והנה כעבור שנה וחצי אנו מקבלים טרור, ומה באים ומציעים לנו? עוד ויתורים. מה ההיגיון בכך? מה למדתם מן הדברים האלה? הרי אנחנו במו ידינו מציעים פרס לטרור. אמרנו כי לא נתקפל מירושלים, ותחת טרור אנחנו מתקפלים. אמרנו כי לא תקום מדינה פלשתינית, ותחת טרור הולך עכשיו כבוד השר פרס ומציע מדינה פלשתינית. אומרים לנו: לא נוריד יישובים, גם נצרים לא, גם מורג לא, גם כפר-דרום לא. ותחת טרור באים עכשיו שרים מתוך הממשלה ואומרים: נוריד את היישובים. הרי מה שאנו עושים הוא לומר למחבלים: תוסיפו טרור. ככל שמוסיפים טרור, מכריחים את הממשלה לסגת. אילו פרס ותמריץ גדולים יותר יש לטרור, מאשר הדברים האלה?

הממשלה, על כן, בדרך כזו מובילה אותנו מבסיס קטן של ה"חמאס" בעזה וביריחו לבסיס גדול של טרור בכל יהודה ושומרון – בג'נין, בקלקיליה, בטול-כרם, סמוך לבתינו, סמוך לחצרות האחוריות של בתינו.

רון נחמן (הליכוד):

סמוך לבית-ברל.

עוזי לנדאו (הליכוד):

ומי מציעים לנו את הדברים האלה? הנה, מר פרס, שהוא החזון של המדינה. איך הוא אמר? מזרח תיכון חדש. איך אמר מר פרס בשלהי אוסלו? ישראל ואש"ף יילחמו ב"חמאס". אתה שמעת את זה, כבוד השר שריד? ישראל ואש"ף יילחמו ב"חמאס". צחוק עושים לנו השרים האלה. איך אמר מר רבין? השבוע התפרסם מפי גדעון רפאל, שמר רבין הסכים בהיותו ראש ממשלה להכניס את סוריה ללבנון, כדי שהיא תילחם באש"ף. אחרי זה נודע לנו, שמר רבין היה שר הביטחון שבתקופתו ניתן אור ירוק ל"חמאס" לקום, כדי להילחם באש"ף. עכשיו מר רבין, ברגע של הברקה, מתחבר לאש"ף כדי להילחם ב"חמאס". ועל ראש ממשלה זה אומרים: מוח אנליטי.

אדוני היושב-ראש, עוד מלה אחת על חגי מירום ועל יוסי שריד: הם מציעים לעזוב את נצרים, לעזוב את כפר-דרום. בעצם לא בכפר-דרום ובנצרים בלבד מדובר, מדובר בהתיישבות כולה. כבוד השר שריד אמר שיש למשל הזה נמשלים רבים. אבל לפני כן ראוי לציין, כי אליבא דממשלה זו לא צריכה להיות כל בעיה עם נצרים וכפר-דרום. הרי הממשלה הזו אמרה שהיא חתמה על הסכם שלום. אם יש הסכם שלום, למה אנו לבדנו צריכים לדאוג לנצרים? הרי הערבים חתומים על אותו הסכם וגם הם צריכים לדאוג. את חייהם הם צריכים לסכן, כדי שנצרים תהיה בטוחה. מי שאומר שצריך להוריד את נצרים מעלה בעצם סימני שאלה בקשר להסכם שעליו חתם. הוא מצביע על כך שההסכם כולו עומד על כרעי תרנגולת.

צריך שנבין את טיבם המוסרי של המציעים להוריד את היישובים: הלוא אלה, במיוחד ממרצ, הגיבו תמיד על תביעותיו של הרב כהנא לבצע טרנספר של ערבים, ואמרו כי הוא גזען, אדם מצורע מבחינה מוסרית. מה בעצם ההבדל בין כהנא לבין השמאל הקיצוני בישראל?

חיים אורון (מרצ):

מה ההבדל בין ימית לטרנספר?

עוזי לנדאו (הליכוד):

הללו אומרים שאי-אפשר לחיות עם ערבים, ואלה אומרים שאי-אפשר לחיות עם ערבים. מה אומר כהנא?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אורון, אתה עוד מעט תופיע.

עוזי לנדאו (הליכוד):

כדי שלא נחיה עם ערבים צריך לסלק את הערבים. ומה אתם אומרים? כדי שלא נחיה עם ערבים צריך לסלק את היהודים.

חיים אורון (מרצ):

מה ההבדל בין ימית לטרנספר?

עוזי לנדאו (הליכוד):

לכן, חבר הכנסת אורון, צריך שנדע, שמי שאומר על כהנא שהוא בלתי לגיטימי מבחינה מוסרית וטוען טענה זהה בהגיונה לזו של כהנא, גם הוא בלתי לגיטימי מבחינה מוסרית.

חיים אורון (מרצ):

בלי ימית היה טרנספר?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אורון, אתה לא יכול להפריע באופן שיטתי.

עוזי לנדאו (הליכוד):

ומי שאומר על נצרים ועל כפר-דרום כי אי-אפשר לחיות עמם משום שהערבים אינם מוכנים לקבל שיהודים בתקופת שלום או תחת הסכם יחיו בתוכם, בעצם אומר שגם סח'נין ועראבה אינם יכולים להיות בתוכם. אתם היזהרו מלהחדיר רעיונות בקרב אנשים בציבור הזה בארץ. אם יש דו-קיום ואם יש שלום, לא צריכה להיות בעיה לנצרים היכן שהיא נמצאת. ואם יש הסכם, על הממשלה להבטיח שההסכם הזה יקוים.

יש עוד סוגיה אחת שראוי להזכיר. יכול להיות, אליבא דחלק מאנשי הממשלה, שהיתה זאת טעות להותיר את נצרים היכן שהיא, או לחתום על ההסכם כפי שהיה. אבל כל הוויכוחים צריכים להיות בתוכם בפנים עד שיושבים מול הצד השני וחותרים על הסכם. מרגע שנחתם הסכם, עליו להתקיים, ועל הממשלה לעמוד בו.

וכאשר אומר לנו חבר הכנסת חיים רמון שאוסלו הוא ניסוי, בעצם, ובניסוי הזה צריך היה לעמוד על טיבו של הפרטנר שלנו – מה טיבו של הניסוי, מה צריך היה למצוא בניסוי זה? או שהפרטנר אכן עומד ונשתנה לבבו והוא מוכן לפשרה היסטורית והוא מסוגל לספק את הסחורה ולאכופ את רצונו ולהביא שלום, או שאיננו מסוגל לעשות זאת.

אני מסיים, אדוני היושב-ראש. הפרטנר התחייב על שני דברים. הוא התחייב על שינוי האמנה הפלשתינית, ופירוש המבחן הזה היה שינוי לבבו, נכונותו לפשרה היסטורית; והדבר השני – קץ לטרור. הוא נכשל בשני המבחנים. הניסוי לא הצליח. אם התהליך הזה יימשך, פירוש של דבר שהממשלה הפכה את עם ישראל כולו לשפן ניסיונות. זאת איננה מדיניות, זהו הימור. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת לנדאו.

פינוי נצרים

היו"ר ש' וייס:

פינוי נצרים – יציג את ההצעה חבר הכנסת רענן כהן. אחריו – חבר הכנסת חיים אורון. לאחר מכן – סגן שר הביטחון, שר החוץ ואחר כך השר יוסי שריד; כל אחד יתייחס לחלק מן ההצעות.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי השרים, חברי הכנסת, חברי חבר הכנסת עוזי לנדאו, אני רוצה לפתוח ולומר לך, שבסופו של דבר, כמו שקרה בלבנון, הליכוד הוא זה אשר הכניס אותנו לבוך בעזה, ואנחנו צריכים להתמודד עם זה, לצמצם את הטרור ואת הנגע.

בימים קשים אלה, כולנו חייבים לקמוץ אגרופים, לחרוק שיניים ולהמשיך את התהליך המדיני כמתוכנן.

בימים אלה, ימי בין הנצרים, העומס הרגשי של המראות המכאיבים והקשים האלה כבד מכדי להעמיס עליו גם תחושה של התקפלות תחת לחץ.

בימים אלה שומה על כולנו, חברי האופוזיציה והקואליציה כאחת, לנצור את לשוננו. הוויכוח בינינו מסייע ליריבנו והפלגנות מחלישה את עמידתה של מדינת ישראל. לא אכחד – אומר בבירור, שמקומה הביטחוני של נצרים אבסורדי.

נכון שנצרים יישוב קטן, שלושה מנייני תושבים בים של 800,000 תושבי עזה, אך אסור לשכוח, שלא נצרים היא הבעיה האמיתית. לא נצרים היא הסיבה לטרור, וטועה מי שחושב שפינוי יפסיק את הטרור. אבל נצרים קיימת שם, וכל עוד היא שם, אני אתנגד באופן חד-משמעי לפירוק התנחלות בתקופת הסדר הביניים. זאת בעיקר כדי שלא ליצור תקדימים לפני השיחות על הסדר הקבע. תקדימים אלה רק יחלישו את עמדתנו גם במשא-ומתן וגם בחזית הלחימה בשטח.

אדוני היושב-ראש, נצרים, לליכוד, היא כמו מנרה, לכולם גזירה שווה. בליכוד תמצאו את כל המומחים לטרור ולהתיישבות, וכל יום הם עושים כותרות בהצעות. מעניין מדוע בכל תקופת שלטונו הארוכה של הליכוד הוא סירב לספח את רצועת-עזה על 800,000 תושביה ובעיותיה. אין זאת אלא שכמו הממשלה הנוכחית, גם היא הכירה בבעייתיות של המצב ולא היה ביכולתה, אז כהיום, להציע פתרון תכליתי ואמיתי למצב.

ההצעה, אדוני היושב-ראש, להעתיק את נצרים ממקומה אינה חדשה; היא הועלתה עוד ב-1986 והוסרה מסדר-היום לפי בקשת ראש הממשלה דאז, ראש הממשלה של הליכוד.

היו"ר ש' וייס:

באיזו שנה עלתה נצרים על הקרקע?

רענן כהן (העבודה):

אחרי מלחמת יום הכיפורים.

חיים אורון (מרצ):

בשנת 1974 בתור היאחזות הנח"ל של בית"ר.

רחבעם זאבי (מולדת):

— — — בשנת 1972.

רענן כהן (העבודה):

הרי נצרים לא הוקמה במקום שיש בו עבר יהודי מפואר, וודאי שאין זו "נחלת אבות". לא נצרים. גם מבחינה דמוגרפית או גיאוגרפית אנו מדברים על דונמים בודדים ועל מספר תושבים מצומצם ביותר. אין פירוש הנתונים מחייב ויתור. לעומת זאת, אין פירוש הדבר שהממשלה אינה יכולה להחליט על עתיד נצרים. אומץ ההכרעה חייב להיות מלווה בחוכמת המעשה ובעיתוי נכון מבחינת המשא-ומתן עם הפלשתינים ובשלותו; הרגע הנכון שבו צריך לקבל את ההחלטה.

יבוא יום – ויש להניח שהוא לא רחוק – שבו נצטרך לקבוע את העיתוי למעשה. כרגע, מתוך ראיית המהלכים הצפויים דבק ראש הממשלה בהסכם על כל דקדוקיו, ובצדק. כידוע לכולנו, פינוי יישובים איננו סעיף בהסכם. ואם יש שר בקואליציה שמדבר על עקירת נצרים, על פינויה, הוא מבטא את דעתו – זכותו לבטא את דעתו; זו איננה דעת הממשלה כולה.

המתנחלים, כנגד זה, טוחנים עד דק את סחורתם הפוליטית. הם מבטיחים להתנגד בכוח לפינוי, אבל הם חייבים לזכור, כי במשטר דמוקרטי הממשלה היא הקובעת. אחרת – תשרור אנרכיה.

רון נחמן (הליכוד):

הבעיה שלך היא עם המתנחלים, או עם אלה שרוצחים יהודים? מה אתם מסיטים את הדיון? רוצחים יהודים.

רענן כהן (העבודה):

מי שמסית; אתם מסיתים. אין לכם שום ערובה, אין לכם שום אלטרנטיבה. האלטרנטיבה היחידה – להסית את העם. לא עשיתם שום דבר מעבר להסתת העם. אל תדבר על הסתה.

רון נחמן (הליכוד):

איך אתה מדבר ביום כזה? המתנחלים הם הנושא של הדיון היום?

רענן כהן (העבודה):

זה הנושא של הדיון. הליכוד מסית את העם. הליכוד מנסה להופיע כצדיק הדור שלא מוצא שום אלטרנטיבה.

אדוני היושב-ראש, גרוע מזה, אותם מתנחלים גורמים לחרדה בעם, מגבירים את הקיטוב ולא מגלים אחריות לאומית. לאלה וגם לאלה, אדוני היושב-ראש, לימין ולשמאל, אני אומר, שיש מסר ברור, מסר חד-משמעי – תהליך השלום חייב להימשך, והוא יימשך.

ומכאן אני מגיע לפרטנר שלנו – ערפאת. עכשיו, יותר מאי-פעם, לערפאת יש אפשרות להוכיח, באמצעות אלפי שוטרים ואנשי הביטחון של הרשות, שהוא מסוגל להילחם בטרור.

בעבר חזרתי ואמרתי, שערפאת זכאי לזמן רב יותר לבחינת כושר עמידתו. סברתי, ואני עדיין סבור, שצריך לסייע לו, מחד גיסא, ולתבוע ממנו, מאידך גיסא, שליטה בנעשה בשטחים שהועברו לאחריותו; לסייע לו כלכלית, כך שיהיה עצמאי, אך לתבוע ממנו ביטחון ועמידה בהסכם שחתמנו עמו. עכשיו הגיעה העת לדרוש ולתבוע; לתבוע ביטחון.

אני לא מתרשם מפעולות ראויה של מעצר ילדים בני עשר. אדוני שר החוץ, עד היום לא הצליח ערפאת, לא במעשיו ולא בדיבוריו, להטיל את מרותו על תושביו. עתה עליו להוכיח נחישות, לנקוט צעדים, בתיאום אתנו או בלעדינו. הסכנה של ה"חמאס" מאיימת גם עליו. הוא צריך לזכור, שהיא מאיימת קודם כול עליו, לא רק עליו.

על ערפאת להבין, שהחברה הישראלית מתחילה לחוש שכלו כל הקיצין. החברה הישראלית לא תוכל לעמוד בפיגועי טרור נוספים. אם לא מובן לך, ערפאת, אתה תהיה הראשון שתיפגע מפעולות הטרור של ה"חמאס" בעזה. אם לא תעצור אותם עכשיו, יהיה מאוחר עבורך לעצור אותם לאחר מכן.

רבותי חברי הכנסת, אדוני היושב-ראש, אסור לנו לשכוח, שהבעיה האמיתית היא ה"חמאס" ולא ערפאת. מאז האסון הטרגי אני שומע קולות שקוראים לדבר עם ה"חמאס". ואני שואל: על מה? כל עוד ה"חמאס" לא מביע רצון לדון עמנו ברוח הסכמי אוסלו, וכל עוד מטרתו המוצהרת, המתבטאת

בשטח, היא לרצוח יהודים ולחסל את ישראל – אין עם מי לדבר. הרי הם רוצים לדבר אתנו רק על שחרור עצירים ולא על הפסקת הטרור.

העיקר הוא מה שעלינו לעשות. אין ספק, שעלינו להגביר את המאבק במחבלים, בכל צורה ובכל האמצעים העומדים לרשות זרועות הביטחון. מלחמתנו ב"חמאס" וב"ג'יהאד האסלאמי" היא יעד ברור, ובצדה יש להגביר את הסריקות ואת אמצעי הזהירות, גם אם יהיה לכך מחיר בתנועת עובדים ובמעבר של סחורות.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, הבה נשמור כולנו על איפוק, על הבלגה, וניתן לכוחות הביטחון שלנו לעשות מלאכתם נאמנה. כולנו מבינים, שצריך לצמצם למינימום את נקודות החיכוך בינינו לבינם ברצועת-עזה. צריך למצוא דרך, ששום רכב של ה"חמאס" לא ייסע בצירים שלנו, וכך יובטח ביטחונם של המתיישבים ושל חיילי צה"ל.

ולבסוף, אני רוצה לנצל את הבמה הזאת ולהביע השתתפות כנה ועמוקה בצערן של המשפחות השכולות ולשלוח איחולי החלמה לפצועים. כמו כן, אני רוצה לשלוח מכאן שבחים והוקרה לכל המשרתים בקודש, חיילי צה"ל ויחידות המילואים וכוחות הביטחון.

אני מאחל לעם ישראל ולצה"ל חג חירות שמח, ושלא יהיה לנו טרור נוסף. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לך מאוד, חבר הכנסת רענן כהן. חברי הכנסת, גם אנחנו, כמובן, מצטרפים לאיחולי ההחלמה ולדברי התנחומים. מייד אחרי שהפיגוע התרחש, העברתי בשם הכנסת מברקי תנחומים לכל המשפחות.

דברי השר יוסי שריד בדבר הצורך בפינוי נצרים

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין את חבר הכנסת חיים אורון להעלאת הנושא הבא: דברי השר יוסי שריד בדבר הצורך בפינוי נצרים.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת עוזי לנדאו טעה כאשר ניסה להסביר, שהסכנה בדבריו של השר שריד נובעת מההנחה, שמה שהשר שריד אומר היום הממשלה תבצע מחר. גם אם אודה שהנחה זו נכונה, מבחינתי היא לחלוטין איננה בגדר סכנה.

אבל, חבר הכנסת לנדאו, הסכנה האמיתית בדבריו של השר שריד ובדברינו כולנו היא בעובדה שאנחנו מציגים בפניכם את האמת כפי שהיא נראית. נכון, חבר הכנסת שמיר אמר אתמול שרצועת-עזה היא חלק בלתי נפרד ממדינת ישראל. לא בטוח ולא ברור לי האם לעמדה זאת יש רוב בליכוד. קבוצה של חברי כנסת בליכוד חזרה ואמרה שהאופציה לחזור ולכבוש את רצועת-עזה איננה עומדת עוד על הפרק. ואינני מעלה על הדעת שאיש ליכוד רציני יוותר על חלקי ארץ-ישראל כך, כאן ועכשיו. ואז, לשיטתכם, צריך להסביר בשביל מה צריך את נצרים ואת כפר-דרום. מה תפקידן?

היה פה ויכוח מתי הוקמה נצרים, ב-1972 או ב-1973. שאלת העיתוי חשובה פחות. השאלה היא למה הוקמה נצרים. נצרים הוקמה, סגן שר הביטחון, אתה בוודאי יודע זאת, כחלק מ"תוכנית האצבעות" של השר שרון, או של חבר הכנסת שרון, לתקוע "אצבעות" בריכוזי אוכלוסייה ברצועת-עזה, וכך לבתר אותה פרוסות פרוסות ולקיים חמש מיני-אוטונומיות ברצועת-עזה; ועשר, בוודאי, בגדה המערבית. זו היתה התכלית של הקמת נצרים. אחרת אין לה שום הסבר שבעולם.

רון נחמן (הליכוד):

ומה היתה התכלית של להב? כאשר הקימו את להב, מה היתה התכלית?

חיים אורון (מרצ):

ואז פתאום התברר, ש"תוכנית האצבעות" שבקה חיים לכל חי, והאשליה להיתקע בלב לבם של ריכוזים פלשתיניים – אין לה ידיים ורגליים, גם לשיטתו של הליכוד. ואז צריך להסביר למה צריך את נצרים וכפר-דרום.

נכון, גוש-קטיף הוא מעשה ידי מפלגת העבודה להתפאר. אחרי שמפנים את סיני – –

רחבעם זאבי (מולדת):

גם נצרים. גולדה מאיר אישית אישרה אותה.

חיים אורון (מרצ):

גולדה מאיר אישרה הרבה עיוותים של חבר הכנסת שרון, גם את פינאי – –

רחבעם זאבי (מולדת):

אבל היא לא היתה בליכוד.

חיים אורון (מרצ):

אני מקבל את התיקון. היו תקופות אפלות בהיסטוריה של תנועת העבודה, שבהן היא אימצה את רעיון "האצבעות" ברצועת-עזה – דבר שכבר אז לא היה לי ברור, זו לא חוכמה שלאחר מעשה, והוא בלתי מוסבר אף היום. אבל תנועת העבודה השתחררה, לפחות, מהרעיון הזה. גם הליכוד השתחרר ממנו.

מה נותר להסביר? – למה צריך את נצרים ואת כפר-דרום. גוש-קטיף הוא החיץ הביטחוני שבין רצועת-עזה שבידינו לבין סיני שבידי המצרים. זה היה ההיגיון הביטחוני שעמד מאחורי הקמתו של גוש-קטיף, אותה רצועה שהיום צריכים לעקוף גם אותה, כי יש חלקה פלשתינית לאורך הים. הכול דברים שבכלל אין להם ידיים ורגליים. ואת זה צריך להסביר.

את זה כבר אי-אפשר להסביר. כל פעם הציונות נשענת על יישוב אחר. היו שנים שבהן נשענה הציונות על שארם-אל-שיח'; אחר כך נשענה הציונות על נח"ל-סיני, וראש הממשלה המנוח מנחם בגין אף קבע בה את ביתו; אחר כך נשענה הציונות על שדות, ואחר כך – על ימית. עכשיו נשענת הציונות על נצרים.

אבירי פינוי ימית ושדות מסבירים לנו, שמי שמעלה על הדעת את פינוי נצרים שומט את הבסיס לכל הציונות. מי שפינה את סופה וחולית – וטוב שפינה אותן – מסביר, שאם מורג, על 14 המשפחות שבה, לא תהיה במקום שבו היא נמצאת – זה קץ הציונות. מאחר שאף אחד לא מאמין לזה, מהלכים אימים עלינו ואומרים, כמו שאמר חבר הכנסת שרון ביום שישי בנצרים: הביטחון בעזה נשען על נצרים.

מישהו צריך להאמין לזה. כי, ביסודו של דבר, מה שהאופוזיציה רוצה להשיג באמצעות האסון הגדול שנופל עלינו עם כל פיגוע הוא לא לחשוב מחדש על תהליך השלום, אלא למנוע אותו ולחסלו בכל שלב שבו הדבר אפשרי. כאילו שיש סיכוי שלאחר שיחשוב מחדש הליכוד ישנה את עמדותיו היסודיות.

זה בדיוק מה שאומרים השר שריד ומרצ: כן, צריך לפנות את נצרים ואת תל-רומיידה ואת "בית הדסה" ואת כפר-דרום, לא כי זה חלק מהסכם אוסלו – –

רפאל איתן (צומת):

גם את להב.

חיים אורון (מרצ):

— — אלא כי זה אינטרס ישראלי ציוני.

משה פלד (צומת):

את להב ואת נגבה.

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת משה פלד, את להב ואת נגבה לא יפנו, כמו שלא יפנו את בית-השיטה. את סופה וחולית רפול פינה.

משה פלד (צומת):

הוא קיבל הוראות.

חיים אורון (מרצ):

הרי בזה נגמר כל הוויכוח.

משה פלד (צומת):

אל תכניס את הצבא.

חיים אורון (מרצ):

אני לא מכניס שום צבא.

חיים דיין (צומת):

אתה מצפה שהרמטכ"ל יפר פקודה?

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, ברשותכם.

חיים אורון (מרצ):

לא, לא, לא. בשום פנים ואופן לא. אני לא מצפה שהרמטכ"ל יפר פקודות. אני גם לא מצפה שהרמטכ"ל יקבל פקודות ממני. אני מצפה, שאתם תגידו, שאם ממשלת ישראל תחליט לפנות את נצרים ברוב לגיטימי, אתם תמחו ותכעסו – אפילו תקללו – ואתם תקבלו את ההחלטה הזאת.

משה פלד (צומת):

איזה רוב? על איזה רוב אתה מדבר?

חיים אורון (מרצ):

אני מדבר על אותו רוב, ברוב של קול אחד.

חיים דיין (צומת):

רוב העם נגד.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אפשר להפסיק את קריאות הביניים? אני מבקשת להפסיק.

משה פלד (צומת):

הרוב בכנסת הוא רוב אנטי-ציוני.

חיים דיין (צומת):

אתה צריך קולות ערביים כדי לפנות יישובים יהודיים.

חיים אורון (מרצ):

באותו רוב שקבע שנכנסים ללבנון, ובאותו רוב שקבע שיוצאים מלבנון – זה היה רוב של קול אחד; ובאותו רוב שקבע שמפנים את ימית, והיה לכך רוב בכנסת. רוב יש רק במדינה דמוקרטית. יש רק דרך אחת לקבוע רוב – בגוף הריבוני, שהוא הכנסת והממשלה. כל מי שמציע דרך אחרת לקביעת רוב, מציע מדינה אחרת. ומי שמציע מדינה אחרת, אין לו בעיה כנראה לשלוט ב-2 מיליוני פלשתינים, אין לו בעיה להתבוסס בתוך הסימטאות של ג'באליה ושאטי והקסבה של חברון. מי שרוצה מדינה כפי שאנחנו רוצים בה, יודע שזה אינטרס שלנו.

חיים דיין (צומת):

בינתיים ה"חמאס" שולט במדינה ואתם לא מסוגלים לשלוט.

חיים אורון (מרצ):

את זה אמר חבר הכנסת שריד ואת זה אנחנו אומרים ונחזור ונאמר. זה לא חלק מהסכם אוסלו. בזה צודק חבר הכנסת רענן כהן. זה חלק מההסכם שלנו עם ציבור הבוחרים שלנו ועם מצפוננו הציוני. אין לנו מה לחפש בנצרים, כפי שאין לנו מה לחפש בתל-רומיידה, חוץ מאשר דבר אחד: להתחכך ולהתחכך וליצור מתיחות ולהיכנס בפלשתינים בכל הכוח.

אתם יודעים, שאם הדבר הזה יתרחש, לא יהיה אפשר להתקדם בתהליך השלום. אם לא יהיה אפשר להתקדם בתהליך השלום, נחזור מהסכמי אוסלו. ואם נחזור מהסכמי אוסלו, נמשיך את המסלול של מאה שנות עימות בינינו לבין הפלשתינים, שפעם קוראים לו אינתיפאדה ופעם קוראים לו מאורעות ופעם קוראים לו פיגועים ופעם קוראים לו מלחמה. הוא ברצף אחד. אנחנו החלטנו להחליף את הרצף הזה ברצף אחר. נכון, זה קשה, המחיר שכל אחד מאתנו משלם הוא כבד מאוד, אבל האלטרנטיבה ברורה. אתם מתנגדים לאלטרנטיבה. זה עיקרו של הוויכוח ולא השאלה מה אמר השר שריד על נצרים. מה שאמר השר שריד על נצרים הוא חלק מהתפיסה שאתם ביסודה לא מקבלים אותה. ועל כך עיקרו של הוויכוח.

מה לעשות, כרגע אנחנו בשלטון ואתם מתווכחים. היו שנים שאתם עשיתם. לא ביקשתם רוב. כשנכנסתם לתל-רומיידה לא שאלתם איפה הרוב. כשחבר הכנסת שרון אמר פה לפני שבוע: אני עשיתי כדי ליצור עובדות בלתי הפיכות, הוא התכוון ליצור עובדות בלתי הפיכות גם אם יהיה נגדן רוב. עכשיו אנחנו הרוב, ואנחנו נפעל על-פי התפיסה שלנו ולא שלכם.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לחבר הכנסת אורון.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו לתשובת הממשלה. סדר המשיבים יהיה כדלקמן: יפתח סגן שר הביטחון מרדכי גור, אחריו – שר החוץ השר שמעון פרס, והשר יוסי שריד ישיב בהתאם לסעיף 79 בתקנון. סגן השר מרדכי גור, בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

גברתי היושבת-ראש, אי-אפשר להתעלם מכך שאנחנו מסיימים את הדיון הזה בסוללה של דוברים. אני מדבר על שלושה דוברים משלנו, ואני מקווה, שכתוצאה מכך תוכל להתקבל תמונה נכונה, כפי שאנחנו רואים אותה.

אני מאוד מצטער על כך, שחבר הכנסת ביבי נתניהו איננו יושב פה כרגע. אני מוכרח לומר שהאזנתי בקפידה לדבריו. יש בטלויזיה תוכנית – יש כאלה שאוהבים אותה מאוד ויש כאלה שאוהבים אותה פחות, אבל היא תוכנית שרצה – "החמישייה הקאמרית". אני האחרון שיכול לשפוט לגבי תוכניות אומנותיות אם הן טובות או לא. כל משפט שלישי או רביעי שם משולבת בו איזו מלה גסה.

עמד פה ראש האופוזיציה, המתיימר להציג תוכניות רציניות לעתידה של מדינת ישראל ובכל משפטיו משולבות מלים גסות. חלמאים – איזה מין דבר זה?

רחבעם זאבי (מולדת):

זה עדין יותר מ"מטומטמים" שראש הממשלה אומר. במקום מטומטמים הם אמרו חלמאים. בלקסיקון הזה, ידכם על העליונה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

גנדי, בתוך הבית יש דברים שנאמרים. על הבמה פה – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

אין בית סגור היום, הכול מכוסה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

יכול להיות שאתה בגישתך רואה את העניין כך. אני הייתי מצפה מיושב-ראש האופוזיציה בדיון מיוחד להתייחס קצת יותר ברצינות. מה זה חלמאים? חלמאים פתאום מתעוררים, לא רואים מה קורה מסביבם. ואני בכוונה לוקח מלה שהיא בין הניטרליות. לא רציני.

אבל עיקר התוכן בחלק הזה של נאומי לימוד לקחים: אנחנו בממשלה לא לומדים, כביכול, לקחים. והדוגמאות שהוא הביא היו בעיקר לקחים טקטיים. אנחנו לא רק לומדים; אלה לקחים שאנחנו יושבים עליהם יום ולילה ויום ולילה ללא הרף, ומנסים אמצעים, שיטות ודרכים חדשות. לא היה לכבודי לענות על דבר כזה. אבל כאשר מדובר על לקחים היסטוריים, הליכוד צריך לכפוף את הראש.

בכל ההחלטות ההיסטוריות הקשורות בהקמת המדינה ובביטחונה, בכולן עד אחת, הליכוד טעה ולא חזר בו מטעותו. הליכוד עדיין ממשיך להאמין בכוחנות חסרת שחר וחסרת פשרות; הכול תלוי, כביכול, בכוח הזרוע.

הליכוד, במתכונתו אז, התנגד להקמת המדינה, כי זה היה מעט מדי. וזה נכון. הם רצו גם את עבר הירדן. קשה גם היה להגן על המדינה בגבולות שנקבעו בתוכנית החלוקה. נכון. מי שהסתכל על התוכנית, תמה. אבל, מה לעשות, ההיסטוריה הוכיחה שההחלטה היתה נכונה מאוד, היא הצדיקה את עצמה לאורך כל הדרך.

גרמניה. התעוררה שאלה רצינית איפה עומדת ישראל בעולם; האם היא ממשיכה לעשות חשבונות – חשבונות קשים, נוקבים, אבל מבחינת המדיניות הבין-לאומית – חשבונות של מכולת – עם כל מדינה לחוד, או שמדינת ישראל צוללת לים הגדול והופכת להיות מדינה בין מדינות, ואז עליה לנקוט כמה צעדים. מה לא עשה הליכוד נגד היחסים עם גרמניה? תרשו לי לא לפרט את התפתחותם, שעד היום היתה הרבה יותר חיובית מאשר שלילית.

יוסף עזרן (ש"ס):

זה היה הליכוד שלא טעם טעם שלטון.

סגן שר הביטחון מ' גור:

הליכוד התנגד לסיום מלחמת ההתשה. אני לא מדבר על כך שמר בגין עזב את ממשלת האחדות הלאומית בגלל החלטה 242. הליכוד התנגד להסדרי הפרדת הכוחות אחרי מלחמת יום הכיפורים.

משה פלד (צומת):

מוטה, הדיון הוא לא על הליכוד. הדיון הוא על ביטחון, על ביטחון לעם ישראל.

סגן שר הביטחון מ' גור:

משה פלד, אני יודע שאתה – – –

משה פלד (צומת):

לא זה הדין פה – – –

היו"ר ע' מאור:

אני מבקשת להפסיק.

סגן שר הביטחון מ' גור:

משה, תפסיק בינינו את הצעקות.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

צ'מברלין טעה רק פעם אחת.

סגן שר הביטחון מ' גור:

שב בשקט כשמשה ואני מדברים. אל תצעק.

משה פלד (צומת):

זה לא הדין.

סגן שר הביטחון מ' גור:

תיכף אסביר לך במה כן עוסק הדין. חכה רגע. כבר היו בינינו דברים – חכית רגע וראית שצדקתי. רגע. הנושא יותר מדי רציני. אתם זימנתם אותנו, ואנחנו צריכים להתייחס ברצינות.

איזה הפגנות היו אחרי מלחמת יום הכיפורים נגד כל ההסדרים. ומה לא עשיתם נגד היציאה מלבנון – איזה איומים, איזה הפחדות.

חבר הכנסת משה פלד, עכשיו אני מגיע לעניין. אני צריך לנסח, לומר דברים בטוחים. מה הלקחים מכל זה, הלקחים האסטרטגיים? השאלה היא, האם אפשר, באקט כוחני כזה או אחר, וכאן תרשה לי לקצר, לפתור את בעיית הדו-קיום בינינו לבין הפלשתינים. עשיתי את הרשימה כדי להוכיח, שבכל פעם שעמדנו בפני צעד בעל חשיבות, הליכוד היה נגד, מחמת פחד, חשש, דאגה – לא אדרדר, חס וחלילה, למלים שהושמעו כאן מספיק היום – מתוך כוונה טובה, מתוך דאגה, אבל מתוך טעות היסטורית.

היום עומדת מדינת ישראל בפני החלטה, שמבחינת גודלה וחשיבותה היא זהה, כמעט, להחלטה של בן-גוריון על הקמת המדינה: איזו מדינת ישראל תהיה פה; האם תהיה מדינת ישראל מסוגלת לתת פתרון לבעיות העיקריות של העם היהודי ולהתקיים ביחד עם שכניה.

אנחנו טוענים, שאחרי 50 שנה של מלחמות ומאבקים ונסיגות והתקפות והצלחות, חובה לנסות את דרך השלום עם הקשיים שבה. כל החברים כאן משתתפים בלב מלא באבלן של המשפחות ובצער הנפגעים. נראה לי, שדברי כבר שחוקים כשאני אומר אותם שוב, אבל אני לא צריך להגיד לכם, שראיתי מזה הרבה מדי, הרבה מכדי שלא ארצה לתפוס הזדמנות אם היא רק ניתנת ולשנות את כיוון המדיניות.

לי אין שום דבר נגד המתנחלים. אני יודע, שיש חברים במפלגתי ובמפלגות קרובות אלי, שיש להם השקפה אחרת. אבל מה לעשות, אני הייתי שותף, אומנם צבאי, גם לתפיסות וגם לפעולות של ההתנחלויות. הם לוקחים על עצמם מעמסה כבדה מאוד, אבל דרכם הפוליטית שגויה. זאת אמרתי להם מהיום הראשון וזאת אני אומר להם גם היום, ואנחנו נפגשים כמעט יום-יום. אין שום ספק, שאם אנחנו רוצים לבנות עתיד יציב, צריך לתקן שגיאות.

יש הסכם אוסלו, והוא לא מדבר על פינוי יישובים. אני לא רוצה לדבר על פינוי יישובים. צריך לדבר על הסכם אוסלו ולמצוא דרכים להתקדם, בתנאי – וכבר הבהירו אותו פה חברים, והוא ברור – בתנאי של ביטחון. התנאי הזה הוא לא תנאי צ'יק קטן. זה תנאי רציני העומד בפני עצמו, והוא מחייב. אני מניח, שממשלת ישראל תנקוט בו ברגע שהיא תחליט שזה המצב המחייב. אבל מהשאלה העיקרית – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני סגן השר, אתה עצמך אמרת שזה לא יכול להיות אם תנאי הביטחון – – – צטט את עצמך.

סגן שר הביטחון מ' גור:

מהשאלה העיקרית אי-אפשר לברוח. אנחנו בעיצומו של ניסיון להגיע להסדר בינינו לבין שכנינו, ואנחנו נמצה את הניסיון הזה עד שהניסיון הזה יוכיח באופן מלא, לכאן או לכאן, כיצד הוא מתקדם, כיצד הוא מתפתח.

אבל כאנשי הצבא היושבים פה, כל מי שעסק במלחמות ובשלום יודע, שכל מערכה קשה – במה היא קשה? בכך שיש בה רגעים של משבר, של היסוס, של חוסר ודאות ושל ערפל, וברגע הזה צריך להיות חזק. לאנשי האופוזיציה שהזמינו אותנו היום אנחנו אומרים: בזה אנחנו חזקים, ולכן בזה נמשיך.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לסגן שר הביטחון מוטה גור. שר החוץ, בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

כשהביאו את הסכם אוסלו, אתה עצמך אמרת, שהוא לא עומד, מבחינה ביטחונית, הוא לא עומד בצורכי הביטחון. עכשיו מוכח שזה נכון. במקום להגיד שצריך היה לחשוב מראש, אתה עומד עכשיו –

היו"ר ע' עלי:

אדוני שר החוץ, בבקשה.

שר החוץ ש' פרס:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, היה היום מעניין מאוד לראות איך דברים מתפתחים בארצנו. עלה חבר הכנסת רחבעם זאבי וקבע, שפרס מוכן למסור את העיר העתיקה לוויטיקן.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני משקר, כולם משקרים, רק אתה אומר אמת. איש האמת, פרס.

שר החוץ ש' פרס:

גנדי, אתה צריך לדעת לגבי עצמך. אל תפריע לי.

הסיפור הוא, שעיתון "הצפה", שהוא אחד העיתונים הזולים ביותר בארץ בזמן האחרון, מלא בדיות וסיפורים, מצא, שלפני שנתיים שמע איזה סופר מפוקפק ממשהו מהוטיקן, שהוא לא אומר את שמו, שאני דיברתי עם מישהו, שהוא לא אומר את שמו, ושאני הצעתי את זה. לא דובים ולא יער.

אני נורא מצטער, שמועצת גדולי התורה גם היא קפצה על המציאה. אחרי הכול, ויתור על ירושלים הוא דבר מאוד רציני. אם מישהו רוצה לדעת אם אני הצעתי את זה או לא, הוא יכול להרים שפופרת ולשאול: הצעת או לא הצעת? מה פתאום? למה לך להעליל עלילות? למה לך להגיד לעולם שיש שר בממשלת ישראל שמוכן לוותר על העיר העתיקה, מפני שעיתון מפוקפק ציטט עיתון מפוקפק אחר, שציטט סופר שאין לו שם, שדיבר עם אדם שאין לו שם, ואת זה מביאים לכנסת? אפשר להתווכח; אבל סתם עלילות? פוליטיקה בדיונית, חסרת שחר, חסרת טעם, חסרת הוכחות, חסרת היגיון? את זה מביאים הנה?

רחבעם זאבי (מולדת):

קיבלתם מברק מהשגרירות ברומא ולא עניתם עליו.

היו"ר ע' עלי:

אני מבקש.

שר החוץ ש' פרס:

אתה אפילו לא יודע על מה אתה מדבר. אני קיבלתי מברק מרומא לפני שנתיים על עיתון מפוקפק –

רחבעם זאבי (מולדת):

לפני שבוע, לא לפני שנתיים. לפני שבוע, יש לי העתק ממנו.

שר החוץ ש' פרס:

סלח לי, אתה לא יודע, זה סיפור מלפני שנתיים.

רחבעם זאבי (מולדת):

יש לי העתק מהמברק הזה, אדוני שר החוץ.

שר החוץ ש' פרס:

אין לך שום העתקים, מאין יש לך העתקים? מה, אתה גונב? אתה גונב העתקים ממשרד החוץ?

רחבעם זאבי (מולדת):

אתה מספק אותם.

שר החוץ ש' פרס:

אני לא מספק לאף אחד. היה מברק על הסיפור הבדיוני הזה בעיתון הבדיוני הזה, שצוטט על-ידי "הצפה" הבדיוני הזה, ומזה עושים סיפור. אתה אל תספר לי סיפורים. בעניין זה אני יודע בדיוק מה אני מדבר.

רחבעם זאבי (מולדת):

אז הוויטיקן שקרן?

היו"ר ע' עלי:

סליחה, חבר הכנסת זאבי, אתה אמרת את שלך, הוא אמר את שלו, מספיק.

שר החוץ ש' פרס:

קודם כול, אני שלחתי מכתב למועצת גדולי התורה ושאלתי אותם על סמך מה הם מפרסמים. ממתי מועצת גדולי התורה מסתמכת על מישהו מהוויטיקן שהיא אפילו לא יודעת מי הוא, שדיבר עם עיתונאי שלא יודעים מי הוא. הרי עלילות נוצרות, ברוך השם, בארץ הזאת וגם מחוצה לה.

ובכן, אני דיברתי בוויטיקן על ירושלים, וכל מי שיודע את דעתי – יודעים זאת גם בוויטיקן. לדעתי, ירושלים תישאר עיר מאוחדת, בירת ישראל, תחת ריבונות ישראלית. וכל הסיפורים האלה – להלשין

בעולם, שמישהו מוכן לוותר על העיר העתיקה לוויטקין? למה לך זאת? לא יכולת לשאול אותי? הייתי אומר לך מייד במקום. אתה לא יודע שיש בדיות בעיתונים? הלוא מניסיוןך אתה צריך לדעת את זה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני לא מאמין לך. חדלנו להאמין לך.

שר החוץ ש' פרס:

אל תאמין לי, אני לא מבקש ממך שום אמון.

רחבעם זאבי (מולדת):

אתה ביקשת שאני אשאל, ואני אומר לך, שלא שאלתי אותך כי אני לא מאמין לך.

שר החוץ ש' פרס:

אילו שאלת, היית יודע. אבל לא חשוב.

דבר שני, בעניין גורל עזה. ההשוואה בין נצרים לבין חניתה סובלת מחיסרון אחד: לגבי חניתה היתה הסכמה לאומית כוללת שהיא חלק מארץ-ישראל. לגבי רצועת-עזה אין דבר כזה. הליכוד עצמו סירב לספח את עזה. אם עזה היא חלק ממדינת ישראל או לא, זה נשאר בגדר ויכוח.

אני לא מכיר היום מישהו, גם לא יושב-ראש הליכוד, שקם ואומר: בואו נחזור לרצועת-עזה, נכבוש אותה, נספח אותה למדינת ישראל. אז היה אולי טעם לנצרים.

דב שילנסקי (הליכוד):

אי-אפשר לספח, כי זה חלק מארץ-ישראל.

שר החוץ ש' פרס:

אם לא, מה הטעם? מה הטעם? דברו דברים ברורים.

דב שילנסקי (הליכוד):

אי-אפשר לספח, כי זה חלק מארץ-ישראל.

שר החוץ ש' פרס:

אם אי-אפשר לספח, למה אתה מספח את ירושלים? ירושלים היא לב ארץ-ישראל. הכנסת החליטה באקט מיוחד, אפילו לגבי רמת-הגולן החלטת. כאן התחייבת בקמפ-דייוויד שלא לספח את רצועת-עזה, שלא לספח את יהודה ושומרון.

גם היום אתם מפקפקים, אתם נזהרים. אתם לא אומרים לחזור לעזה. אתם לא אומרים שעזה היא חלק מארץ-ישראל. אתם לא אומרים שיש לכבוש את עזה. אז מה אתם משווים את נצרים לחנייתה?

דב שילנסקי (הליכוד):

אבל אנחנו כן אומרים שעזה היא ארץ-ישראל. למה אתה אומר שלא אומרים? אנחנו אומרים בפה מלא.

שר החוץ ש' פרס:

אני לא יודע מי אומר. אדוני, אני שמעתי את יושב-ראש הליכוד. אני לא יודע מה נחבא לך בלב, אבל אותו שמעתי. הוא לא אמר זאת; לזכותו.

אין מה להשוות, הדברים לא דומים. ההיגיון בקיום נצרים, קשה מאוד להסביר אותו. אבל עכשיו אני לא רוצה להיכנס לדיון, מפני שמה שקרה שם, קרה אתמול או שלשום. אני את דעתי לא שינית.

עכשיו אני רוצה לומר משהו לאופוזיציה על עניין הטרור. אני מבקש סליחה מיושב-ראש האופוזיציה על כך שהטרור מתנהל לא לפי הקווים שהוא מתווה. שגיאה, מה לעשות? איך אמר אותו עורך-דין שהופיע בפני חבר המושבעים? כבוד המושבעים, להלן המסקנות שעל-פיהן ביססתי את העובדות. יש לו מסקנות ועל-פיהן הוא רוצה לבסס את העובדות. אין לזה שום דמיון למה שאתה תיארת.

אומנם, אני מוכרח להגיד לך, שברגע ששמעתי את האלטרנטיבה שלך, מנוסחת בלשון חדה, בלתי משתמעת לשתי פנים, תקשיבו, כל העם צריך לשמוע – הליכוד הוא בעד לחיות ולא למות.

בנימין נתניהו (הליכוד):

נכון.

שר החוץ ש' פרס:

בניגוד למפלגות אחרות שהן בעד למות ולא לחיות. איזו אלטרנטיבה מזהירה, בהירה. נוסף על זה, הליכוד הוא גם נגד להתאבד, להבדיל ממפלגות אחרות שרוצות להתאבד. ובכן, מי שרוצה לחיות ולא להתאבד יודע מה לעשות.

אבל אני רוצה לעבור עכשיו לדבר יותר רציני. אני רוצה להגיד לחבר הכנסת בנימין נתניהו – היה קרב, או עימות בין האירים לבין האנגלים, והוא נמשך 300 שנה. ב-15 השנים האחרונות נהרגו בצד האנגלי, בלב לונדון, לאחר שהתפוצצו פצצות גם בדאונינג סטריט 10, נהרגו 3,000 אנשים במשך 25 שנים. אתם שמעתם שם פעם את האופוזיציה מוציאה מלה?

רון נחמן (הליכוד):

אבל הם לא רוצים את לונדון, וכאן הם רוצים את ירושלים.

שר החוץ ש' פרס:

אתם שמעתם פעם את האופוזיציה באנגליה רוכבת על הסוס הזה? הלוא זה בתוך אנגליה, הלוא שם אין ערפאת ואין שום דבר. באנגליה, בלונדון, בדאונינג סטריט, 3,000 אנשים נהרגו במשך 25 שנים – והאופוזיציה לא הוציאה הגה מהפה. לא ביקרה, לא אמרה.

שאול יהלום (מפד"ל):

משה פלד (צומת):

רחבעם זאבי (מולדת):

כי שם לוחמים בטרור, שם לא נכנעו לטרור.

שר החוץ ש' פרס:

רוב הקורבנות שנפלו כאן לאחרונה, שני שלישים מהם היו ממכוניות תופת. את רוב מכוניות התופת עשה, כנראה, איש אחד הקרוי "המהנדס".

מיכאל איתן (הליכוד):

וכל הבעיה היא בגלל איש אחד?

רון נחמן (הליכוד):

מי שעשה את ההסכם הוא "המהנדס".

שר החוץ ש' פרס:

אתה רוצה להיכנס לעזה? אנחנו נלך ונידפק על הדלתות ונשאל מדלת לדלת: אוי, ראיתם את "המהנדס"? אנחנו מהליכוד, אולי ראיתם את "המהנדס"?

רון נחמן (הליכוד):

מי שעשה את ההסכם הוא "המהנדס".

שר החוץ ש' פרס:

הלוא "המהנדס" הזה היה ביהודה ושומרון תחת שלטוננו. לא היה צריך לחזור, לא היה צריך להיכנס מחדש, מדוע לא תפסנו אותו? לא רצינו? לצה"ל אין חופש פעולה? איזה דיבורים אלה?

מיכאל איתן (הליכוד):

והכול בגלל איש אחד, "המהנדס"?

שר החוץ ש' פרס:

אבל זה לא מעניין. לא העובדה, לא "המהנדס", לא מכוניות התופת. הליכוד זקוק למלחמה אחרת שאיננה מתנהלת. ומה, קודם בעזה לא היה נשק? תחת שלטון הליכוד לא היה בעזה נשק? תחת שלטון הליכוד לא היו קורבנות?

רחבעם זאבי (מולדת):

לא היו טונות של טנ"ט, לא היו טונות של חומרי נפץ.

שר החוץ ש' פרס:

תחת שלטון הליכוד לא היו מכוניות תופת? תחת שלטון הליכוד לא היה טרור?

חיים דיין (צומת):

בגללכם בדרום-לבנון – – –

היו"ר ע' עלי:

אני מבקש להפסיק.

שר החוץ ש' פרס:

לא יעזור שום דבר, אנחנו מוכרחים לקרוא לדברים בשמם.

ואני רוצה להגיד עוד דבר אחד. טרור, כבר מישהו הגדיר זאת, מורכב מדגים ומים.

רון נחמן (הליכוד):

ומה עם הרשת?

שר החוץ ש' פרס:

כלומר, הטרוריסטים הם הדגים והתומכים בטרור הם בגדר מים.

רון נחמן (הליכוד):

ומה עם הרשת? ומה עם קו ההפרדה? סיפורי פוגי. מה הפנטזיות האלה?

היו"ר ע' עלי:

מספיק, חבר הכנסת רון נחמן.

שר החוץ ש' פרס:

כל איש שלוחם בטרור, צריך להילחם בשני הדברים כאחד, בדגים ובמים.

רון נחמן (הליכוד):

וברשת, ובדייג.

שר החוץ ש' פרס:

אנחנו צריכים להיזהר לא לדחוף אנשים, שאין הכרח שיתמכו בטרור, לתמוך בו. אנחנו מוכרחים לנהל כאן מלחמה מתוחכמת ולא פשטנית.

אני מבקש עוד הפעם סליחה מחבר הכנסת ביבי נתניהו על כך שהמלחמה לא מתנהלת כפי שהוא מציע. הליכוד ייכנס לעזה וישאל: ראיתם כאן איזה מהנדס? ראיתם כאן איזו פצצה? בואו, ספרו לנו, אנחנו מהליכוד.

רחבעם זאבי (מולדת):

שר החוץ ש' פרס:

זו השאלה שיש לנו. אל תצעק, זה לא שווה שום דבר.

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת זאבי.

שר החוץ ש' פרס:

תלמדו. מר מנחם בגין היה מקשיב ל-3,000 BBC קורבנות היו באנגליה, 25 שנים. פצצה אחת התפוצצה כאשר הגברת תאצ'ר יושבה עם כל הממשלה שלה, והיא שאלה – אתם יודעים איך היא שאלה? – מה הרעש הזה? נהרגו ונפגעו שם אנשים, והאופוזיציה שתקה.

משה פלד (צומת):

רחבעם זאבי (מולדת):

שר החוץ ש' פרס:

היא נזהרה שלא לעזור לאירים, שלא לעזור למרד. לא היו בה צעקנים לשווא שמנסים להפיק מזה רווח זול, לספר לעם סיפור אחר שלא קיים.

משה פלד (צומת):

לפחות הם לא אמרו לפנות יישובים, כמו השר יוסי שריד.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת משה פלד.

שר החוץ ש' פרס:

בא ביבי נתניהו וסוף סוף – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

מה עם המים?

שר החוץ ש' פרס:

המים הם האזרחים. מי שרוצה להיכנס לעזה בכוח, לסגור ולפגוע, הוא ייתן יותר מים לדגים.

אנחנו צריכים לעשות שני דברים: להילחם בטרוריסטים ולהשתדל שלא לפגוע בתושבים.

רחבעם זאבי (מולדת):

סמאות נבובות.

שר החוץ ש' פרס:

תהליך אוסלו היה הצלחה, והוא עדיין לא סיים את תפקידו. כל השנים, כל הפלשתינים תמכו בטרור, לרבות הארגון "פתח". פעם ראשונה שארגון שעסק בטרור פרש ממנו.

חיים דיין (צומת):

לפי הסכם אוסלו – – – הסכם אוסלו מונח גם אצלך, תעיין בו.

שר החוץ ש' פרס:

חבר הכנסת נתניהו הציע סוף-סוף אלטרנטיבה יוצאת מן הכלל. האלטרנטיבה ביהודה ושומרון מורכבת משלושה חלקים.

מיכאל איתן (הליכוד):

מים-המלח ומדגים מלוחים.

שר החוץ ש' פרס:

חלק אחד – שלטון עצמי; חלק שני – שליטה ישראלית; חלק שלישי – התנחלות ימנית. איך זה יעבוד? נאמר שהתוכנית של הליכוד תתקבל. אני מבין, שכתוצאה מזה התושבים ביהודה ושומרון יפסיקו את הריבוי הטבעי שלהם, אחרת תהיה בעיה. אני מבין, שהירדנים יסיפו לספק פספורטים, אחרת נצטרך לתת להם פספורטים ישראלים.

אני רוצה להבין את ההיגיון. איך הוא יעשה את זה? קודם כול הוא ייכנס ליהודה ושומרון ויגיד: האוטונומיה אינה פתרון ביניים אלא פתרון נצח. לכם יהיה מינהל עצמי, אנחנו נשלוט בכם. ברגע שהוא יגיד את זה כל הכעס יחלוף, כל הטרור ייפסק, כל מדינות ערב ימחאו כף, כל העולם המוסלמי יתאחד ויגיד: איזה רעיון נאור וגדול. הריבוי הטבעי ייפסק, הפריחה במשק תימשך, יבואו כולם. מה, יהיה פחות טרור? תהיה יותר אלימות, כמו שהיתה בתקופת הליכוד. השינוי הוא עכשיו באמצעים; יש מתאבדים. לא היתה אינתיפאדה בתקופתכם? הכול יימשך יותר רע, ללא תקווה, ללא פתרון, בבידוד ישראל, מתוך הנחה מוטעית, שהירדנים שנתנו עכשיו פספורטים זמניים ייתנו אותם לנצח. מדוע שהם יעשו את זה? לטובת הליכוד?

איזו תוכנית יש לך? אומנם זה לא להתאבד, זה הרבה יותר גרוע – זה להסתנוור. איך אמרת? זה להיות חלמאים במקום חולמים. הנה החלם הגדול מול החלום הגדול. איזה חלם.

רחבעם זאבי (מולדת):

בעל החלומות.

שר החוץ ש' פרס:

מי יקבל את זה? מוטב בעל חלומות מאשר בן של חלם. הוא יבוא לשם, יגיד לפלשתינים: אין לכם שום סיכוי בחיים, אנחנו נשלוט בכם, אנחנו נתנחל בכם. את הנגב נשאיר ריק. אנחנו נפקיע את אדמתכם, אנחנו נתנגש אתכם. וזו התוכנית לא להתאבד ולחיות.

אני רוצה להגיד משהו בעניין עזה. משום מה, בעניין עזה מר נתניהו נזהר מאוד בלשונו. הוא לא הציע, שבעזה הוא ייתן אוטונומיה תחת שליטה ישראלית. הוא אמר: בעזה נעשה ביקור בית, לחפש את האשמים. לא נמצא, נחזור. איזו תוכנית זאת? כאן אנחנו לא רוצים לעשות ביקורי בית?

אדוני היושב-ראש, בערב פסח הייתי מאחל לעם ישראל אופוזיציה אחרת, חלום אחר, רצינות גדולה יותר, אמת רצופה יותר.

רחבעם זאבי (מולדת):

שר החוץ ש' פרס:

מגיע לעם הזה חג אביב וחג חירות, וכך יהיה לו.

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר החוץ. השר שריד, עשר דקות. בבקשה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חברי שר החוץ וסגן שר הביטחון מסרו את תשובתם בשם הממשלה. על-פי התקנון אינני משיב בשם הממשלה, אני משיב על סמך סעיף 97 בתקנון, ולכן הדברים שנאמרים כאן אינם נאמרים מטעם הממשלה.

ישבתי כאן כל הדיון. אני רוצה לומר, שגם הדיון הזה יש בו משהו מוזר, משום שהוא מתקיים, כביכול, משום שהאופוזיציה איננה יכולה לכלכל את הכאב, את הצער ואת הפורענות, והיא מביאה את כל הדברים למליאת הכנסת אבל היא איננה נוכחת כאן. זאת אומרת באים, מדברים, מצטלמים ועוזבים.

נדמה לי, שהשר פרס, סגן השר מוטה גור ואני, אולי עוד כמה חברים, היינו הנוכחים היחידים כאן באולם כאשר התנהל הדיון הזה, שאתם מתיימרים להציג אותו כדיון שהוא ממש בנפשכם, אבל הייתם במזנון.

רחבעם זאבי (מולדת):

לא אני.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אין אפילו סבלנות לשבת במליאה ולהקשיב. אנחנו מקשיבים לכם. זה מראה משהו על רצינות הדיון. זה ריטואל. פוליטיקה זה בסדר, אבל זו פוליטיקה מן הסוג הנחות ביותר. להעיר ולעורר עד שאתה בא ומדבר ואחר כך אפשר ללכת כי העסקים כרגיל.

דב שילנסקי (הליכוד):

כאילו שאתה יושב תמיד במליאה. רואים אותך יותר שם מאשר פה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

גם אני הקשבתי רוב קשב לדבריו של ראש האופוזיציה, והייתי מוכרח לומר שבמידה מסוימת הופתעתי. מדוע? משום שראש האופוזיציה היה ער לעובדה, שהטיעון העיקרי שמופנה כלפיו, כלפי הימין, הוא מהי האלטרנטיבה. או, קיי, הדברים יגעים. הם יגעים, הם קשים, אבל מהי האלטרנטיבה?

ראש האופוזיציה, מיודענו ביבי נתניהו, הביא רשימה – א', ב', ג', ד', ה', ו'. נראה כאילו יש א', יש ב', יש ג', יש ד', יש ה' ויש ו'. אבל מה שאני קלטתי זה מה ששר החוץ קלט. זאת אומרת, לראש האופוזיציה יש אלטרנטיבה של חיים מול מוות. לא נמות כי נחיה. אבל מדוע האלטרנטיבה הזו מוזרה? משום שראש האופוזיציה הציע רק לפני חודשיים ימים אלטרנטיבה, הוא הציע תוכנית. הוא שידר אותה ברדיו ב"יומן השבוע". אז למה הוא היה צריך לשנות את האלטרנטיבה, כי קרה עכשיו משהו בעזה? הרי היתה לו תוכנית ערוכה, סדורה, גמורה ומסוימת. הוא אפילו הגדיר אותה, אני יודע אותה כמעט בעל-פה. יכול להיות, שאני מכיר אותה טוב יותר מחבר הכנסת ביבי נתניהו בעצמו. מדוע? משום שהייתי צריך להשיב אז בשם הממשלה על התוכנית הפנטסטית של ראש האופוזיציה. אבל התוכניות משתנות על-פי המצבים; והייתי אומר יותר מזה – על-פי האסונות. ואני זוכר את התוכנית הזאת בעל-פה.

מה אמר ראש האופוזיציה באלטרנטיבה שלו רק לפני חודשיים? עכשיו כבר יש אלטרנטיבה לאלטרנטיבה. הוא אמר שצריך להקיף את עזה – ואני מדייק, אני מוסר מלה במלה. הוא אמר, שצריך להקיף את עזה בגדר, צריך להקיף אותה במוקשים, בשדות מוקשים. הוא כינה את הסידורים

האלה, הסיפורים הביטחוניים האלה, בשם: גבול; חבר הכנסת דוד לוי, הוא אמר: זה צריך להיות גבול, ואני מצטט. אם אינני מטעה אתכם, חס וחלילה, במשהו, הוא אמר: זה צריך להיות גבול.

אני שואל, על-פי השכל הישר, א' – למה לא הוצגה האלטרנטיבה הזאת היום? ב' – אני שואל, על-פי אותו השכל הישר, חברתי וחברי, מה יש מעבר לגבול, אני רוצה לדעת? מה יש מעבר לגבול אם קוראים לזה גבול? – מעבר לגבול יש רק דבר אחד; יש מדינה, כי אחרת אין משמעות למושג גבול. למה לא הוצגה האלטרנטיבה הזאת היום? אני שואל מעבר ומעבר לזה, אם יש שדות מוקשים ואם יש גדר, ולדבר הזה קוראים גבול, מה קורה עם גוש-קטיף, לא כל שכן מה קורה עם נצרים ומה קורה עם כפר-דרום שנמצאים מעבר לגבול, מעבר לשדה המוקשים, מעבר לגדר?

האלטרנטיבה השתנתה משום שהשבוע קרה אסון. יותר מזה – ראש האופוזיציה, באלטרנטיבה הפנטסטית שלו, שהוא לא עמד מאחוריה אפילו יומיים, כששאלו אותו: נו, אם כך, למה אותו פתרון לא יחול גם לגבי הגדה המערבית? התשובה שם היתה עוד יותר פנטסטית. הוא אמר: שם זה יותר ארוך. מי שלא מאמין יקרא את האלטרנטיבה של ראש האופוזיציה. הוא לא אמר: יש טעמים, הוא לא אמר: יש טעמים ביטחוניים, הוא לא אמר: יש טעמים מדיניים, הוא לא אמר: יש התנחלויות בגדה המערבית, ואני מצטט מלה במלה: שם זה יותר ארוך. אגב נכון – – –

חנן פורת (מפד"ל):

כי שם עוד לא ביצעתם את – – –

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

קודם כול, אני מודה, שלפחות ראש האופוזיציה מדייק בעובדות; שם זה יותר ארוך. אבל אם זה יותר ארוך, אמרתי אז בכנסת ואני חוזר ואומר גם עכשיו: רבותי, בענייני גדר אני לא מבין. אז זה דיון לקבלנים, לקבלני גדרות, הם יגידו האם גבול יותר ארוך, גדר יותר ארוכה יכולה לבוא בחשבון, לא יכולה לבוא בחשבון, זה דיון בין קבלני גדרות. הוא לא אמר, אפילו, שמעבר לגדר הזאת שלא יכולה לקום בגלל האורך, יש שם התנחלויות שצריך לדאוג להן.

פעם היתה שאלה, באחת ממערכות הבחירות בארצות-הברית – איפה הבשר? אני שואל: איפה הגדר היום באלטרנטיבה של ראש האופוזיציה, איפה שדות המוקשים ואיפה הגבול שהוא דיבר עליו? היום זה היה א', ב', ג', ד', ה', ו', והוא חושב שאפשר לאחז את עיני הכול, למה? – כי השבוע קרה אסון, קרה אסון כבר בעזה.

עכשיו אני רוצה לומר משהו על האסון הכבד שקרה השבוע בעזה. חברות וחברים, יום ראשון היה יום מר ונמחר לכולנו, יום קשה כשאל. אני פותח את הרדיו, וזו הסיבה העיקרית לכך שאני עומד כאן עכשיו מעל הדוכן, ואני שומע שיש אשם בפיגוע. האשם, במקרה הזה, כי במקרים אחרים יש אשמים אחרים, האשם במקרה הזה זה אני. מדוע? – כי חשבתי ואמרתי כי זאת דעתי מאז ומתמיד לפני שהוקמה נצרים.

אני לא צריך לעשות חשבון נפש, אני לא צריך מחשבה שנייה, ולי אין נקיפות מצפון. אף פעם לא הבנתי את ההיגיון הזה, איך הולכים למקום כמו עזה, 350 קילומטר רבוע, מיליון פלשתינים, לא הבנתי את הרעיון הגאוני הזה כבר אז – וזה לא משנה לי כרגע מי הגה את הרעיון הגאוני הזה, מפלגת העבודה או משהו אחר; כל אחד תרם את תרומתו. אמרתי על-פי השכל הפשוט שלי, הישר, שאולי הוא עקום, אולי הוא עקום, אמרתי אז, תארו לכם שלא היתה לנו הבעיה הזאת עכשיו תחת ידינו, לא נצרים, לא צריך לפנות, לא נצרים, לא כפר-דרום ולא גוש-קטיף, תארו לעצמכם איזה מצב זה היה.

לא הבנתי, על-פי השכל הישר, לוקחים מקום, 350 קילומטר רבוע, 1:70 כמעט משטחה של ארץ-ישראל ב"קו הירוק", מיליון פלשתינים, קצת פחות, אם אין מיליון יהיו מיליון בקרוב, ומה עשה שם המפעל הציוני, שחבר הכנסת רחבעם זאבי מספר לנו עליו כאילו היה חומה ומגדל? מה עשו כל שנות הגשמת הציונות בארץ התלאובות הזאת שנקראת עזה? מה עשו? – 4,000 יהודים. אז אני אגיד לכם מה זה 4,000 יהודים. 4,000 יהודים זה 10% מהריבוי הטבעי בעזה בשנה אחת. אתם מבינים את העניין הזה? לזה יש סיכוי?

רחבעם זאבי (מולדת):

לכן טרנספר.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

זה חשוב? זה מועיל למשהו? יש לזה טעם מדיני? יש לזה טעם ביטחוני? אולי משהו לא קלט כאן כי דרגות הקליטה כאן שונות – – –

קריאות:

— — —

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

10% מהריבוי הטבעי בשנה אחת – – –

קריאות:

— — —

היו"ר ע' עלי:

סליחה, עם כל הכבוד, הוא סיים את דבריו – – –

קריאות:

– – –

יהושע מצא (הליכוד):

– – – במזרח התיכון? – – –

היו"ר ע' עלי:

אני מבקש לאפשר לו לסיים.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני רוצה לסיים למרות – – –

לימור לבנת (הליכוד):

– – – מדינה יהודית – – –

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אף שדיברתי – – –

קריאות:

– – –

היו"ר ע' עלי:

סליחה, אני מבקש לאפשר לנואם לסיים.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני רוצה, למרות – – –

יהושע מצא (הליכוד):

— — —

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת מצא.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אף שרשמתי עשרה סעיפים ודיברתי רק על שניים, אני מסיים עכשיו על-פי מצוותו של היושב-ראש, ואני רוצה לומר את הדבר הבא – – –

היו"ר ע' עלי:

יש לך הרבה הזדמנויות להשלים את השמונה הנוספים.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני רוצה לומר את הדבר הבא – – –

קריאות:

— — —

יהושע מצא (הליכוד):

— — —

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

חברים, ההתנהגות שלכם מחפירה, ולהתנהגות הזאת התכוון ראש הממשלה כאשר הוא אמר עליכם
מה שהוא אמר עליכם לפני שבועיים-שלושה — — —

קריאות:

— — —

יהושע מצא (הליכוד):

טוב שאתה מחנך את ראש הממשלה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אתם כל פעם מחפשים אשם לטרור. פעם זה ראש הממשלה, פעם זה שר החוץ, פעם זה אני, הקטן.
עכשיו אני אומר לכם למה אני לא מחפש אשמים. אני לא מחפש אשמים כי אני בטוח שאני לא אמצא
אתם. אתם לא אשמים בטרור. למרות התנהגותכם הנלוזה אתם לא אשמים בטרור. למה אתם לא
אשמים בטרור? — כי אתם לא מחוללים טרור, לכן אתם לא אשמים בטרור. אני לא מחפש אשמים
לטרור; הרשות הפלשתינית איננה מחוללת טרור, לכן אני גם לא אמצא אותה אשמה בטרור. לא
יעזור לכם שום דבר, היא לא מבצעת עכשיו טרור. אולי תתפלאו, בשבילי זה דבר מובן מאליו. אני לא
מחפש אשמים בטרור כי אפילו את המתנחלים אני לא מאשים בטרור. אני מאשים אותם בהרבה
דברים, אני לא מאשים אותם בטרור. מדוע? — כי, להוציא קבוצה קטנה, הם לא מחוללים טרור.

קריאות:

— — —

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אבל אתם, בהתנהגות הנפסדת שלכם, הנלוזה שלכם, בהיסטריה שאתם מעוררים כל פעם, בפניקה שאתם מעוררים כל פעם, אתם מחפשים כל הזמן אשמים מבית, וכל זמן שאתם מחפשים אשמים מבית אתם אשמים בסוג של פוליטיקה נלוזה וזולה בימים של טרגדיה גדולה לישראל.

קריאות:

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה.

יהושע מצא (הליכוד):

רד מהבמה.

משה קצב (הליכוד):

--- מלבנון.

היו"ר ע' עלי:

מה מציע שר החוץ?

שר החוץ ש' פרס:

דיון במליאה.

היו"ר ע' עלי:

אם אתה מציע דיון במליאה, אני רוצה להפנות את תשומת לבך לכך שיכולות להיות כאן עשר הצעות אחרות. חלק יבקשו להעביר לוועדה, וחלק יבקשו להסיר.

חבר הכנסת בנימין בגין, בבקשה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש – – –

קריאה:

לאן אתם הולכים?

זאב בנימין בגין (הליכוד):

– – – חברי הכנסת – – –

קריאות:

– – –

זאב בנימין בגין (הליכוד):

– – – אדוני ראש הממשלה, אדוני שר החוץ – – –

היו"ר ע' עלי:

סליחה – – –

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני ראש הממשלה, אדוני שר החוץ – – –

היו"ר ע' עלי:

סליחה, רבותי – – –

זאב בנימין בגין (הליכוד):

– – – לפני כשנתיים – – –

היו"ר ע' עלי:

חכה רגע, חבר הכנסת בגין. סליחה, רבותי, מה קורה כאן? אינני מבין. נא לאפשר לנואם לדבר. מה זה?

לימור לבנת (הליכוד):

– – –

היו"ר ע' עלי:

בסדר. אפשר להושיב אותו בכוח?

לימור לבנת (הליכוד):

– – –

היו"ר ע' עלי:

בסדר, הלך, גמרנו. בבקשה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אדוני ראש הממשלה, אדוני שר החוץ, לפני כשנתיים – – –

היו"ר ע' עלי:

סליחה, אני מבקש. חבר הכנסת דן תיכון, אני מבקש. הוא נואם, זה מפריע. חבר הכנסת אלי דיין.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני, אני מבקש צלצול נוסף להצבעה.

היו"ר ע' עלי:

אנחנו נצלצל פעם נוספת להצבעה אף שהפעם זה לא כל כך קריטי. אתם רוצים דיון במליאה והם רוצים דיון במליאה, אז אין שום בעיה. אני לא רואה איזו בעיה של הצבעה.

משה קצב (הליכוד):

השר ליבאי, ואם הממשלה תיפול, אז מה?

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חברי הממשלה הנוכחים, ראש הממשלה ושר החוץ, לפני כשנתיים התחלתם לכרות למדינת ישראל את מנהרת אוסלו. מה מחכה לנו בקצה המנהרה האפלה הזאת?

קריאה:

אור.

יורם לס (העבודה):

כביש אגרה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

הודעתם השבוע, כי לא תמשיכו ביישום ההסכם אם ערפאת לא יפרוק את ה"חמאס" מנשקו. הוא לא יעשה זאת. אך אם תסרבו להקים עד הקיץ בשומרון וביהודה ערי מקלט לטרור, כפי שהקמתם בעזה, כי אז, על-פי הודעת "שר המשפטים" של הרשות הפלשתינית בשבוע שעבר, יהיה עימות "בתכלית האלימות". בקצה המנהרה, אדוני סגן שר הביטחון, מחכה לנו מלכודת של דם ואש ותמרות עשן.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת זיסמן. חבר הכנסת לס, נא לשבת.

יורם לס (העבודה):

בסדר.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת לס, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה, מה דעתך? תיכף אקרא אותך לסדר גם פעם שנייה. אתה תתנהג כאן כמו שצריך להתנהג במליאה.

יורם לס (העבודה):

מה עשיתי? קמתי.

היו"ר ע' עלי:

אמרתי לך לשבת. שב בשקט. את כל הפנטומימה הזאת תשמור לתיאטרון. נא להפסיק.

יורם לס (העבודה):

פנטומימה.

היו"ר ע' עלי:

זאת מלה לועזית.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, בשבוע שעבר, סמוך למרתף הבירה של אותו פוטש במינכן הבווארית, 20 קילומטר מדכאו הבווארית, הכריז שר החוץ של ישראל בגרמנית: "אני בווארי". אני בווארי. אז עכשיו אתה בווארי, מר פרס, ומכל ידידיך הסופרים מי יתאר איך על הרמץ הבווארי נאטמה נשמתך. כך, באפלת מנהרת אוסלו מאבדים פרקליטי ערפאת את צלמם הלאומי.

מנהרת אוסלו מתמוטטת על מהנדסיה, ומר פרס הציע עתה לערפאת לכונן מדינה עצמאית של אש"ף-חמאס בעזה תחילה. הרי הראיה שגם למוחו הבווארי חדרה ההכרה שהסכם אוסלו מת.

על הסכם הדמים הזה, מר פרס ומר רבין, קיבלתם בעזות מצח את פרס נובל לשלום. הפרס בידכם. איפה השלום? איפה השלום? איפה השלום? איפה השלום? תודה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת משה פלד מבקש להסיר את ההצעה של חבר הכנסת פורז.

משה פלד (צומת):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, הוויכוח היום על פינוי נצרים וכפר-דרום איננו ויכוח אידיאולוגי שהתחיל לפני 20 שנה. הוויכוח היום הוא במישור הפרקטי, ובמישור הזה נכשלתם. רק זה הוויכוח. אין היום ויכוח אידיאולוגי.

ממשלת ישראל פועלת בחיפזון, מתוך תחושה שהיא איבדה את השלטון, ולכן היא מנסה לקבוע עובדות בלתי הפיכות בשטח, כדבריו של יוסי שריד בשבוע שעבר בכנסת. אני מודיע נוכח פני האומה: המחנה הלאומי יקבל הסכמים מדיניים אך ורק אם הם התקבלו על-ידי רוב ברור של העם. לא נכבד כל הסכם שהתקבל בחיפזון על-ידי ממשלת מיעוט התלויה על בלוק חוסם ערבי אנטי-ציוני.

התשובה הציונית היחידה – השבוע מלאו 15 שנים למותו של ישראל גלילי, גדול מיישבי ארץ-ישראל. הוא היה מלמד אתכם מה זו ציונות, מה זו תשובה ציונית על כל פיגוע ביטחוני בארץ-ישראל. רק התיישבות, גם חדשה וגם ישנה. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. חבר הכנסת רפאל איתן, בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

משה פלד (צומת):

חבל שלא הלכתם לאורו.

רענן כהן (העבודה):

ממך נלמד ציונות?

משה פלד (צומת):

הוא היה מלמד אתכם.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת משה פלד, אתה מפריע למנהיג התנועה שלך לדבר.

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, נאמר פעם ששני שלישים מיכולתו של עם נובעים ממורל גבוה, אחדות, גאווה לאומית ומנהיגות, ורק שליש נובע מעוצמתו הנשענת על כוח צבאי.

אתם, הממשלה וספיחיה, פוגעים במורל העם, ברוח הלאומית ובחזון הציוני, ובכך מחלישים את היכולת להתמודד עם אלה השואפים להשמידנו, היום ובעתיד. עם כל הכבוד, "אופק 3" אינו תחליף למנהיגות.

מי שמדבר על הורדת יישובים, שישמש דוגמה ויתפנה מאדמותיהם של הפליטים שבמחנות ויחזיר אותם למקומות שמהם גורשו ובתיהם נמחקו עד עפר. התשובה על טרור היא הקמת יישובים נוספים חדשים, חזקים, ואוכלוסייה נוספת לקיימים.

עד לפני זמן לא רב התגורר שר החוץ בדירת שרד של ערבים שגורשו מטלביה, ירושלים, בלי בושה, בלי נקיפת מצפון. וכששאלתי אותו: אתה לא מתבייש? הוא אמר: אז מה?

אברהם בורג (העבודה):

רפול, זה לא היה של משפחת – – , זה היה של משפחה יהודית מאלכסנדריה.

רפאל איתן (צומת):

אל תתערב. האנשים ברחו משם. אני הייתי שם במלחמה ואני יודע מאיפה הם ברחו.

לא די באלה; סגן שר החינוך אומר לתלמידים בנצרת, שהוא לא יתנגד לבחון את מלות ההמנון הלאומי, "התקווה", כדי למצוא חן בעיני ערבים שיצביעו בעתיד. בדברים כאלה הוא שומט את זכותו לשמש בתפקיד ציבורי ומתכחש לעצם קיומנו בארץ-ישראל. מעניין איך מגיב ראש הממשלה על הרעיון הזה, בהנחה שבדק היטב את השינויים המוצעים – ואולי הוא שופר של הממשלה, סגן שר החינוך.

שר החוץ, כידען בהיסטוריה, הזכיר כאן את החללים שנפלו באנגליה במה שנקרא "מלחמת השושנים", והוא אומר: האופוזיציה שתקה. איזו אופוזיציה היתה? מי שהיה מרים את הראש, היו מורידים לו אותו עם גרזן. החכם הזה, שילמד היסטוריה לפני שהוא עומד פה על הדוכן.

ראש הממשלה העיר למשה פלד: גם את צפון-אירלנד מפנים. מי מפנה, הצבא הבריטי? או מורידים את הפרוטסטנטים מהבתים שלהם? אין גבול לטיעונים השקריים האלה של מי שמייצג אותנו, או מתיימר לייצג אותנו.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. חבר הכנסת חגי מירום.

חגי מירום (העבודה):

אני מוותר.

היו"ר ע' עלי:

מוותר. חבר הכנסת רון נחמן. העירו לי, בצדק, שיש לכל דובר דקה. נא להקפיד.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, עומדים על הדוכן השר שריד וחבר הכנסת חיים אורון ובעזות מצח מדברים על מחדלי הליכוד, על ניצול הדם לאחר פיגועים, כיצד הליכוד ואנשיו או המחנה הלאומי מעזים לעמוד על הדם, לצעוק ולקרוא חמס.

אני זוכר תמונה, אדוני השר שריד, בזמן מלחמת לבנון, שאתה וכל אנשיך עשיתם מצעד עם מטרות לבנות, אותם קורבנות שנהרגו בלבנון, צעדתם לאורך כביש החוף, ישבתם מול ביתו של מנחם בגין והדלקתם נרות על כל קורבן שנפל.

ראש הממשלה ואתה אמרתם, שהוצאתם את צה"ל מלבנון למרות אותם קורבנות. עדיין נהרגים בלבנון ולא יצאנו מלבנון. הליכוד לא עושה מצעדי מוות כמו שאתם עשיתם ולא מדליק נרות כמו שאתם עשיתם, גם מול הבית שלך. אתמול היתה הפגנה. צריכה להיות עזות מצח לעמוד כאן באולם הזה אחרי מה שקורה ועוד לומר: זאת הדרך של השלום; היא מביאה מלחמה, אבל היא דרך השלום. בושו והיכלמו.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. חבר הכנסת זאבי, ואחריו – חבר הכנסת עזרן.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב בראש, שר החוץ פרס הכחיש כאן היום שהוא בעד תוכנית של וטיקניזציה של ירושלים.

להלן קטע ממברק של השגרירות שלנו ברומא אל משרד החוץ בירושלים. עיקריו – לשר החוץ פרס יש תוכנית וטיקניזציה של העיר העתיקה, כלומר שתהיה תחת חסות של האפיפיור אך שהיא תנוהל על-ידי הפלשתינים. על-פיו, הציג פרס את התוכנית בפני האפיפיור בשנה שעברה, ולדברי פרס האפיפיור מאוד מעוניין. הסופר דיבר גם עם ערפאת, שלדבריו לא אמר "לא". על-פי תוכנית פרס, העיר העתיקה תהיה תחת הרשות הרוחנית של האפיפיור – זה יאפשר למדינת היהודים לחזק את הקשרים עם העולם הקתולי. יש תוכנית להרחיב את שדה התעופה התיירותי בירושלים כדי שישמש את הוויטיקן ויהיה צומת מרכזי לקשר עם נציגים דיפלומטיים ועולי רגל וכו' וכו'.

תשפטו אתם, חברי הכנסת, מי אמר אמת, השר פרס או השגרירות שלנו ברומא.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת זאבי. חבר הכנסת עזרן איננו. חבר הכנסת פורת – גם הוא איננו. אם כן, אנחנו יכולים לעבור להצבעה.

הבטחתי לשר החוץ ולשר המשפטים לחכות חמש דקות מהצלצול.

דן תיכון (הליכוד):

אין כאן מחלוקת.

היו"ר ע' עלי:

סליחה, אולי תרשה לי רגע. חבר הכנסת קצב ביקש לדבר. נאפשר לו לדבר בדקות אלה, אם הוא ישנו.

אני מזכיר לחברי הכנסת, שמי שלא ימצא באולם בעת ההצבעה, לא נוכל להעמיד את ההצעה שלו להצבעה. כדאי לומר לכל חברי הכנסת, שמי שלא ימצא באולם, הצעתו לא תועמד להצבעה.

דן תיכון (הליכוד):

אנשים לא יודעים שמדובר בסך הכול בהצעות לסדר-היום. יש החושבים שזאת הצעת אי-אמון.

היו"ר ע' עלי:

לכן אני מעיר את תשומת לבכם. כל אחד יאמר למנהיג שלו את העניין הזה. השר ליבאי, בהתאם להבטחה שלי יש חמש דקות עד להצבעה.

דן תיכון (הליכוד):

השר ליבאי חושב שיהפכו את זה להצעת אי-אמון.

חגי מירום (העבודה):

יש הסכמה על העברת כל הנושאים.

דן תיכון (הליכוד):

לכנסת השש-עשרה.

היו"ר ע' עלי:

אדוני שר החוץ, הבטחתי לשר המשפטים, בהתאם לבקשתו, שמרגע שנצלצל נחכה חמש דקות. כולם שמעו את ההבטחה שלי, ואינני יכול שלא לעמוד בה. בינתיים, חברי כנסת נרשמו, והם לא נמצאים באולם.

דב שילנסקי (הליכוד):

היושב-ראש צודק.

שר החוץ ש' פרס:

אדוני היושב-ראש, נדון בנושאים האלה במליאה. הממשלה מסכימה.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, שר המשפטים משחרר אותך מההתחייבות שלך.

היו"ר ע' עלי:

אם שר המשפטים משחרר אותי מההתחייבות, נצביע על העברת כל ההצעות לדיון במליאה.

יהושע מצא (הליכוד):

לכנסת השש-עשרה.

בעד ההצעה לכלול את הנושאים בסדר-היום של הכנסת – 51

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושאים בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

51 בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. הוחלט לקיים דיון בכל ההצעות לסדר-היום.

אלי דיין (העבודה):

יש קונסנסוס לאומי למלחמה בטרור.

היו"ר ע' עלי:

יש קונסנסוס לאומי לדון במליאה בנושאים האלה. אני מאחל לכל חברי הכנסת ולעם ישראל חג חירות שמח.

אלי דיין (העבודה):

כדי לסיים בברכת חג שמח, טוב היה אילו היינו מפסיקים פה.

היו"ר ע' עלי:

אני מסיים את תפקידי כיושב-ראש הישיבה, ולכן איחלתי חג שמח.

הסדר הקיבוצים

היו"ר ע' עלי:

יעלה ויבוא חבר הכנסת מיכאל איתן, והוא ידבר על הסדר הקיבוצים.

חבר הכנסת קצב, אני קראתי לך לפני כן לדבר. אתה לא היית באולם. אתה רוצה לעלות ולדבר?

משה קצב (הליכוד):

לא.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הסדר הקיבוצים. חבר הכנסת מיכאל איתן, אחריו – חבר הכנסת אלי גולדשמידט. בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, איש מאתנו עדיין לא ראה ולא יודע מה הוא אותו הסכם קיבוצים.

אלי דיין (העבודה):

תשמע להצעתו של חבר הכנסת שרון, עזוב את הנושא הזה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מציע. אתה יכול לדבר ישירות עם חבר הכנסת שרון.

אלי דיין (העבודה):

הוא הציע לך לרדת מהעניין הזה, מהמתקפות הדמגוגיות על הסדר הקיבוצים.

מיכאל איתן (הליכוד):

מתי הוא הציע? אני לא שמעתי.

אלי דיין (העבודה):

הוא פונה לחבריו בליכוד. הוא פנה במאמר לחבריו בליכוד.

מיכאל איתן (הליכוד):

הנה הוא פה, הוא לא אומר. אני רואה אותו פה. חבר הכנסת שרון, חבר הכנסת אלי דיין מדבר אליך.

אלי דיין (העבודה):

נכון שאתה כתבת שאתה מציע לחבריך לא לתקוף את נושא הקיבוצים? לעזוב את עניין הקיבוצים?

דן תיכון (הליכוד):

לא לתקוף את הקיבוצים.

אריאל שרון (הליכוד):

חבר הכנסת אלי דיין, עם כל הכבוד, אתה לא שומע. אני שמח שאתה קורא מה שאני כותב.

אלי דיין (העבודה):

אני קורא כל מאמר שלך.

אריאל שרון (הליכוד):

אם אתה רוצה לדייק, אני מציע שאתה תעיין, תקרא ותעיין – –

מיכאל איתן (הליכוד):

חבר הכנסת אלי דיין, אולי אחרי הדברים שאני אומר גם אתה תבוא ותאמר: מיכאל איתן צודק. תן לי לומר את דברי.

גברתי היושבת-ראש, אני יכול להתחיל? עד עכשיו לא דיברתי.

היו"ר ע' מאור:

בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

את מפעילה את השעון.

היו"ר ע' מאור:

מפעילה את השעון.

דן תיכון (הליכוד):

בעוד דקה היא תוריד אותך.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת איתן, בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת אלי דיין, אני רוצה להודיע לך ולכל הבית: הליכוד איננו מתנגד לעזור ולסייע לקיבוצים.

יורם לס (העבודה):

אבל.

מיכאל איתן (הליכוד):

הליכוד איננו אויב של הקיבוצים. הליכוד מעוניין ברווחה ובשגשוג של הקיבוצים. הליכוד מבקש שהטיפול בנושא הזה – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

אחרי ההקדמה שלך אני יכול ללכת?

מיכאל איתן (הליכוד):

זו בדיוק הבעיה, חבר הכנסת אלי גולדשמידט. אתם – אני אומר אתם כי אתה מייצג את התנועה הקיבוצית בגאווה, אתה אומר את זה ומצהיר על כך – אתם לא רואים את התמונה בצורה מאוזנת.

אני מנסה לחזור ולומר עכשיו, כדי שתבינו פעם אחת ולתמיד, שבביקורת שלנו ובמה שאתם מכנים "התקפות" אנחנו לא דורשים את רעת הקיבוצים ואת רעת הקיבוצניקים, להיפך; אילו שמעו בקולנו היתה התמונה היום ורודה יותר.

אני חוזר ואומר: הדאגה שלנו לקיבוצים ולקיבוצניקים היא דאגה שצריכה להיות נתונה לכל אזרח במדינה במצב דומה. הטיפול של הממשלה וגם של האופוזיציה בסוגיות כאלו, של סקטורים הנמצאים במשבר, צריך להיות מבוסס על קריטריונים ברורים ושווים. כל אזרח במדינה ידע, שאם הוא עונה על אותם קריטריונים, שאם הוא נכנס לאותם קשיים, הוא זכאי לקבל מן הממשלה שלו – ולא משנה מי נמצא בשלטון – אותה מידה של סיוע מהקופה הציבורית. לא יכול להיות, בשום פנים ואופן, שסקטור מסוים יבוא ויאמר, או שמישהו יאמר עליו, כי הוא נכנס לקשיים, ולכן הקופה הציבורית תממן אותו, בלי קריטריונים, בלי בדיקה, בלי ידיעה ובלי מינהל תקין.

אלי דיין (העבודה):

בדקו.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה אנחנו טוענים? בבקשה, חבר הכנסת דיין, תגיד לי אם אתה לא מסכים למה שאני אומר – – –

אלי דיין (העבודה):

היתה ועדה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתן לך דוגמה. כאשר בא סקטור ואומר: יש לי חובות, הבנקים תובעים ממני 5 מיליארדים נוסף על מה שנתנו אז, הבנקים תובעים מאתנו 5 מיליארדים נוספים. האם זה לא אלמנטרי, דבר ראשון, שהממשלה והקופה הציבורית ומי שאחראי לה יבואו ויאמרו: רבותי, תגישו לנו לא רק את רשימת החובות שלכם, אלא גם את רשימת הרכוש. יכול להיות שאדם, גוף או סקטור, באמת חייבים 5 מיליארדי שקלים. זה סכום אדיר, אבל יכול להיות שיש לו רכוש של 20 או 30 מיליארד.

חבר הכנסת אלי דיין, אין לי ספק שאתה מסכים לדעוטי ולמה שאני אומר עכשיו: אם היית ממונה על הסדר כזה, היית אומר שלפני שאתה מוציא כסף מהקופה הציבורית, היית אומר למי שמבקש את העזרה – תביא לי את רשימת הרכוש שיש לך. אם אתה, חבר הכנסת אלי דיין, היית מוצא, שהחובות הם 5 מיליארדים, אבל הרכוש הוא בהיקף של 20 או 30 מיליארד, היית אומר לאותו אדם או לאותו סקטור: תשמע, אולי כדאי שתמכור חלק מהרכוש. מהרכוש שאתה תמכור, נכסה את החובות. לא היית רץ מייד לקופה הציבורית ואומר: בוא ניתן להם.

אלי דיין (העבודה):

מה אתה מציע, שימכרו את אמצעי הייצור שלהם?

מיכאל איתן (הליכוד):

לא, תיכף אגיד לך. מה זה אמצעי ייצור? אענה לך על אמצעי הייצור. היה לי ויכוח עם אחד הקיבוצניקים. הוא אמר לי: מה אתה רוצה, שנמכור את האדמות? אנחנו מגדלים על זה כותנה. עכשיו, אחת מהשתיים: אם האדמה היא אמצעי ייצור לגידול כותנה, והכותנה מניבה רווחים אדירים, אז יש ממה לשלם את החובות – מהרווח שמניבה הכותנה. אבל אם מחזיקים קרקע שתמורתה אפשר לפרוע חובות בתואנה שיש כותנה אך הכותנה אינה נושאת רווחים או נושאת רווחים בקושי – עם כל הכבוד, באותו רגע עושים מה שצריך לעשות כל אדם בתל-אביב, בחיפה, באשקלון או בירושלים. אם יש לו מפעל גדול והוא הסתבך בקשיים, אומרים לו למכור את המפעל ולפתוח מפעל יותר קטן. אל תגיד לאנשים, שאתה לא יכול למכור. אין דבר כזה.

עכשיו אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת אלי דיין, יום לאחר שהממשלה הגיעה להסכמה עקרונית בנושא הסדר הקיבוצים, לסייע לקיבוצים בסכומים של מיליארדים, יום לאחר מכן התפרסמה מודעה בעיתון – – –

שר החקלאות י' צור:

רק תגיד דבר אחד, מה הוא חלקה של הממשלה בהסדר.

מיכאל איתן (הליכוד):

תיכף אגיד. מה קורה יום לאחר מכן, חבר הכנסת אלי דיין? תגיד לי אם אתה לא היית מתרגז מדבר כזה. יום לאחר שמודיעים על היקף הסיוע, יש כותרת בעיתון: הממשלה ומינהל מקרקעי ישראל – יצאו לערוך סקר של אדמות הקיבוצים. נו, אני שואל אותך, זה מינהל תקין? זו החלטה שיש לה איזה שהוא היגיון? קודם מחליטים על כמות הסיוע, ואחר כך הולכים לבדוק איזה רכוש יש למי שצריך לסייע לו.

חבר הכנסת אלי דיין, אני שואל אותך – איזו תשובה אתה נותן לבוחריך, לא לבוחרי, אלה שגרים בראש-העין? 30,000 תושבים, ואין שם מטר אדמה לזוגות צעירים. הם, בניהם והדורות הבאים יחיו בצפיפות, בעוד מחירי קרקע מאמירים, ומסביב יש ארבעה-חמישה קיבוצים שלכל אחד אלפי דונמים.

אלי גולדשמידט (העבודה):

את הדונמים האלה ייתנו לתושבי ראש-העין. אתה יודע את זה.

מיכאל איתן (הליכוד):

תן לי לסיים. אלפי דונמים. עכשיו אני שואל שאלה פשוטה – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

אתה מסית.

מיכאל איתן (הליכוד):

איזה היגיון, ומה אתה יכול להגיד לתושבי ראש-העין, כאשר אתה אומר להם היום כך: אתם תושבי ראש-העין, לא תוכלו להגיע לבית צמוד-קרקע כמו השכנים שלכם בקיבוצים, כי כל האדמות בידיהם. אבל אני – הממשלה – מטיל עליכם, תושבי ראש-העין, לשלם מסים, על מנת שאוכל לקחת את המסים שלכם ולהעביר את הכסף לקיבוצים, כדי שישלמו את החובות שלהם.

השאלה שלי פשוטה: מדוע הממשלה לא באה אל אותם קיבוצים – אני שם כרגע ב"צריך עיון" את השאלה אם האדמות שלהם, אולי האדמות בכלל לא שלהם, אבל נניח לרגע אחד שהאדמות שלהם – מדוע הממשלה לא באה לקיבוצים האלה ואומרת: לפני שאני מטילה מסים על תושבי ראש-העין, אני מבקשת מהקיבוצים האלה לתת קרקעות ולא לקחת כסף מהקופה הציבורית.

אלי גולדשמידט (העבודה):

זה מה שהממשלה עושה.

אריאל שרון (הליכוד):

אני יכול להגיד דבר קטן?

אלי גולדשמידט (העבודה):

תשמע מה חבר הכנסת שרון רוצה לומר.

מיכאל איתן (הליכוד):

עוד משפט אחד, מייד.

היו"ר ע' מאור:

נאפשר לו.

מיכאל איתן (הליכוד):

אמרו, שאם הקיבוצים ימכרו עד 30% מהקרקעות, הם יכסו מחצית מ-5 מיליארדי השקלים. אני שואל אותך: האם כתוב בתורה שרק 30%? שימכרו 50%, שימכרו 70%. איפה כתוב שהם צריכים להישאר עם כל האדמות האלה ולהחזיק בצוואר את כל אזרחי מדינת ישראל באזורי הביקוש?

יעקב שמאי (הליכוד):

למה שימכרו? שייקחו מהם את הקרקעות – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

נגיד שאני קיבוצניק; אני שואל אותך, חבר הכנסת אלי גולדשמידט – הפעם אני לא שואל את חבר הכנסת אלי דיין אלא אותך, כקיבוצניק – איך זה יכול להיות, שקיבוצניק שגר בעינת או בגבעת-השלושה, שגר באזורי הביקוש – ויש רבים כאלה – הגיע לקיבוץ בגיל 18 או 20 כמון, כאידיאליסט, והיום, כאשר העסק עומד להתפרק, הוא מחזיק קרקעות בשווי מיליונים, והחבר שלך מאותה תנועה, לפעמים מאותו גרעין, שהיום הוא בן 55 וגר 35 או 37 שנים בסאסא או במנרה, וכל השנים הקריב, והגן על ביטחון המדינה, מה אתה אומר לו היום כקיבוצניק, חבר הכנסת אלי גולדשמידט? – הפנסיה שלך לא בטוחה, החיים שלך בעתיד לא ידועים. לך אני לא יכול לעזור. אני משאיר את הקיבוצניק בגבעת-השלושה עם רכוש של מיליונים, ומעכשיו נגמרת הערבות ההדדית. ומי ידאג לפנסיה של הקיבוצניק ממנרה?

אלי גולדשמידט (העבודה):

אתה יודע שעינת נותנת למנרה. למה אתה לא אומר זאת?

מיכאל איתן (הליכוד):

הפכתם את המצב לבלתי נסבל. גם התנועה הקיבוצית בתוכה הפכה עכשיו למשהו שאני לא יכול לתאר אותו במלים. איזו בושה זאת, שבא קיבוץ ואומר: אני לא אתן את האדמות שלי.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת איתן, זמןך תם. אבקש לסיים.

קריאה:

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני, 6%–7%, לא יותר, עד 8%. אני אתן רק 8%. הוא יודע יפה מאוד, שאת האדמה הוא קיבל בגלל יעקב צור, שהיה הגב הפוליטי שלו, שקיבל אותה ממדינת ישראל, שקיבל אותה כאמצעי ייצור. אתם אמרתם זאת לפני דקה וחצי. אז מדוע, אם הוא קיבל את האדמה כאמצעי ייצור, אתם מרשים לו, במרכז הארץ, לעשות ספקולציה, ללכת עם כסף אישי שנעשה על בעיות לאומיות, ואתם לא דואגים אפילו לחבריהם בתנועה הקיבוצית שגרים בקיבוצי הפריפריה? מדוע נותנים הקיבוצים רק 8%–10%? מדוע לא מתחלקים שווה בשווה בין כל הקיבוצים, לפתור את בעיות הפנסיה של הקיבוצניקים? באמת, מה מגיע למדינה הזאת, שהיא לא תיתן לקיבוצניק שחי 30-40 שנה כחייל על הגבול בצפון או בדרום או במקומות אחרים.

אבל מה, נגמרה האידיאולוגיה. היום הכול מסחר, היום הכול ספסרות בקרקעות. היום אתם נלחמים בתוכם במקום ללכת עם ההנהגה שלכם ולכפות גם עקרונות של צדק. גם בעניין שלכם הכול נעלם. היום הכול אינטרסים ומלחמות.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת איתן, אתה צריך לסיים.

מיכאל איתן (הליכוד):

ואם זה כך, אני רואה את תפקידי וחובתי לשמור על האינטרסים של כלל אזרחי המדינה ולהגן עליהם. לבוא פעם נוספת ולומר: נסייע לתנועה הקיבוצית רק על בסיס קריטריונים שווים וזהים, כמו שהממשלה מסייעת לכל גוף אחר, ולקבוע שאחד הקריטריונים הוא ישיבה בקווי העימות ותרומה לביטחון המדינה.

היו"ר ע' מאור:

תודה.

אריאל שרון (הליכוד):

אבקש להעיר הערה בעקבות ההערות שנשמעו כאן מאחור מספסלינו אנו. האדמות שלהם. פעם אחת ולתמיד, תכניסו לכם את זה לראש.

מיכאל איתן (הליכוד):

זה לא נכון.

יעקב שמאי (הליכוד):

זה אמצעי ייצור. יש לכם תעשייה, עובדי קיט, תיירות – – –

דן תיכון (הליכוד):

הקרקעות שלהם, אבל לא זו הבעיה.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אני מצטערת, אני מבקשת לאפשר לחבר הכנסת שרון להעיר את הערתו. חבר הכנסת שרון, זכותך, אגב, לבקש דקה להתייחס לאחת מן ההצעות.

אריאל שרון (הליכוד):

אני לא אבקש זאת.

אני רוצה פשוט לומר משפט אחד בלבד – האדמות שלהם. אני רוצה לומר לך, שבמשך השנים, מהימים שהיו באים הגובים של הקרן הקיימת, כבר שילמו דמי החכירה למינהל את ערך הקרקעות האלה מעל ומעבר. אני זוכר את הימים האלה. הם היו באים אז לגבות את ההיטלים האלה. האנשים החזיקו בקרקעות, הם עיבדו את הקרקע הזאת, הם שמרו עליה, ואין לאף אחד שום זכות ושום זכות מוסרית לבוא ולומר שזה לא שלהם.

אני בכלל התחלתי בכל הנושא הזה; אני זוכר שזה היה בעניין בית-שאן, היה צריך להגדיל את בית-שאן, אבל בית-שאן גובלת ביישובים מסביבה. קראתי לקיבוצים האלה ואמרתי: תשמעו, אתם מחזיקים בקרקע הזאת עשרות שנים, מהימים הכי קשים בבית-שאן, לא נראה לי מוסרי ליטול מכם את הקרקע. קחו אתם ותבנו בעצמכם, תשכירו או תמכרו, זה שלכם. אני מודה בזה. זה נראה לי דבר די פשוט. בעקבות זאת גם העברתי בזמני את התקנות, שהיו, לדעתי, הרבה יותר צודקות מהתקנות הנוכחיות.

שר החקלאות י' צור:

נכון.

אריאל שרון (הליכוד):

אחר כך הסתבכו הדברים. אני לא הצלחתי להעביר את זה. אני לא רוצה להיכנס לזה עכשיו כי אין לי כאן זכות דיבור כרגע, אבל אני מנסה לומר, שאנשים שישבו על הקרקע במשך עשרות שנים – יש להם זכות מלאה. עוד לא ראיתי מישהו, בעל קיוסק, או חנות מכולת, שלוקחים ממנו.

יעקב שמאי (הליכוד):

למושבניק שיש לו חוב ראית שלקחו את האדמות?

מיכאל איתן (הליכוד):

על מה אתה מדבר? אתה לא מבין על מה אתה מדבר, עם כל הכבוד.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אני מבקשת להפסיק. חבר הכנסת מיכאל איתן, אתה כבר חרגת בארבע דקות, ולא אתן לך רשות להשיב.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני אשיב במשפט אחד בלבד.

היו"ר ע' מאור:

במשפט אחד בלבד. אתה כבר חרגת בארבע דקות. חבר הכנסת שרון, אני נאלצת לבקש לסיים.

אריאל שרון (הליכוד):

אתה לא המבין היחיד. אתה מבין בתקנות. אני מבין בהרגשה של האנשים שחיו על אדמתם.

שר החקלאות י' צור:

איזה חקלאי בעולם אין לו קרקע?

יעקב שמאי (הליכוד):

על מה אתה מדבר? בושה וחוצפה.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אדוני השר, אני מבקשת להפסיק. תודה לחבר הכנסת שרון. חבר הכנסת איתן, אני מבקשת ממש בקצרה, במשפט אחד.

אריאל שרון (הליכוד):

אני מבקש לומר, שבאותה מידה זה נוגע גם למושבים. מה זכות – – –

יעקב שמאי (הליכוד):

לקחו למושבניקים את האדמות. כדאי שתבדוק זאת.

שר החקלאות י' צור:

כמה עולה בית בצור-יגאל?

היו"ר ע' מאור:

אדוני השר, תהיה לך זכות התשובה.

מיכאל איתן (הליכוד):

מי לקח? השר שרון שילם אז פיצויים גדולים ונכבדים.

אני רוצה לענות במשפט אחד. אני מאוד מצטער על כך שנאלצתי לומר את מה שאמרתי. אתה יודע שאני מעריך ומכבד אותך בתחומים רבים, אבל לאמת, כפי שהיא מצטיירת בעיני, חשיבות רבה יותר מאשר כללי הנימוס. כאשר אתה אומר, שאנשים ישבו על האדמות ושילמו למינהל דמי חכירה שנים רבות, והרבה יותר ממה שזה שווה – זה חל לא רק על קיבוצניקים, זה חל על מאות אלפי בעלי נכסי דלא ניידי במדינת ישראל שמשלמים גם עכשיו דמי חכירה ודמי הסכמה על דירות.

שר החקלאות י' צור:

מישהו לוקח את זה מהם?

מיכאל איתן (הליכוד):

האם אתה נותן לכל אלה את מה שאתה רוצה לתת היום לקיבוצים?

דבר שני, ובזאת אסיים, אתה מדבר על רגשות של אנשים שישבו – – –

אריאל שרון (הליכוד):

יכול לעמוד קיוסק על אם הדרך שנים, ואיש לא יפגע בו.

מיכאל איתן (הליכוד):

עוד נדבר על זה. אתה טועה, אתה מדבר על אנשים שישבו עשרות שנים ואחר כך באים ומפנים אותם ולוקחים להם את הבתים ולא נותנים להם את הבתים. יש מאות אלפי משפחות כאלה. תלך לכפר-שלם, תלך לגבעת-עמל, תלך לאבו-כביר, תלך לעשרות אלפי משפחות במדינת ישראל שישבו עשרות שנים על הקרקע. באו עם דחפורים, עם משטרה, עשקו אותם. מישו קם ואמר: זה שלהם? עשרות שנים. מי יגן עליהם? איפה השוויון, איפה הצדק? איפה הרצון לבוא ולומר: כולם שווים בפני החוק? אותם זרקו. לא רק שלא אמרו שזה לא שלהם. פיצוי מעולם לא נתנו להם. אני אראה לך לאן לקחו אותם, איפה הקימו להם "סלאמס" – כפי שאין בקיבוץ במצב הכי גרוע. באמת, עם כל הכבוד – –

אריאל שרון (הליכוד):

לא הורידו אף אחד שקיבל ביד – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

הורידו עשרות אלפי משפחות בארץ.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אפשרתי "סוגריים קצרים".

פתרון משבר הקיבוצים לאחר 11 שנים

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חבר הכנסת אלי גולדשמידט להביא את הצעתו בנושא: פתרון משבר הקיבוצים לאחר 11 שנים. אחריו – הדברים שלי. בבקשה, חבר הכנסת גולדשמידט.

אלי גולדשמידט (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, קודם כול אני רוצה לומר מלה כללית לגבי עצם הדיון בסוגית הקיבוצים היום. הרי אתם, חברי הליכוד – לשמחתי, לא כולם, וזה הוכח גם היום – לא מחמיצים שום הזדמנות לתקוף את הסדר הקיבוצים ולהשתמש בו ככלי ניגוח פוליטי מן המדרגה הראשונה, על בסיס טקטיקה שקבעתם לכם, שככל שתכו בקיבוצים כן ייטב לליכוד. זאת הטקטיקה.

אני רק שואל שאלה אחת. הרי יש לכם כל השנה. אתם מנצלים כל דיון בהצעה לסדר-היום, כל דיון בהצעת חוק, שיכולה להיות על הביטוח הלאומי, על פנסיה, על חוק העונשין, כדי לתקוף את הקיבוצים. הגשתם בקשה עם 30 חתימות לפני שבוע ימים. אני מבין, רציתם לכנס את הכנסת בפגרה, שהכול יתמקד בנושא של הקיבוצים, כדי לשרת את המטרות הפוליטיות שלכם. קרה משהו מאז עשיתם זאת – היו שני פיגועים רצחניים, וכל עם ישראל התאחד סביב היגון, סביב הכאב הגדול הזה. חשבתי – מבלי שאבקש מכם, מבלי שמישהו יבקש מכם – שתורידו את הנושא, שבעצם כל כולו כלי ניגוח פוליטי, מסדר-היום של הכנסת, שעוסקת ביום כזה בנושא כל כך כואב ששייך לכל עם ישראל. אבל איך "תפספסו" הזדמנות כזאת? מובן שלא היה אפשר לצפות לגדלות הנפש הזאת. אבל נראה שבאמת אין טעם לצפות.

מיכאל איתן (הליכוד):

למה אתה לא הורדת את הצעתך?

אלי גולדשמידט (העבודה):

אגיד לך מדוע. אינני רוצה שרק אתה תעמוד פה על הדוכן ותנגח את התנועה הקיבוצית בלי שתהיה לה הגנה. זה הכול. מה אתה חושב? אם אתה היית מוריד את הצעתך, גם אני הייתי מוריד את הצעתי.

מיכאל איתן (הליכוד):

אם היית מבקש הייתי מוריד אותה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני הגשתי את ההצעה לסדר-היום שלי כתגובה על ההצעה לסדר-היום שלך, ולא הייתי מעלה את זה אם אתה לא היית מעלה. אתה יודע את זה טוב מאוד.

מיכאל איתן (הליכוד):

אם חשבת זאת לנכון, יכולת לפנות. ואני אומר לך עכשיו, שאם היית פונה הייתי מוריד את ההצעה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

פנה אליך השר יעקב צור בסוף השבוע, ואתם השבתם לו באצבע, אתה יודעים איזו, אינני רוצה להגיד מה.

מיכאל איתן (הליכוד):

הוא לא פנה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

זה היה בכל התקשורת.

דן תיכון (הליכוד):

הוא אומר שהוא פנה באמצעות העיתון.

אלי גולדשמידט (העבודה):

הוא פנה במכתב.

דן תיכון (הליכוד):

איזה מכתב?

אלי גולדשמידט (העבודה):

טוב, אני אמרתי את שלי.

דן תיכון (הליכוד):

אני אראה לך כמה מכתבים שאני קיבלתי, מי מנגח את מי. אראה לך איזה מכתבים אני מקבל.

שר החקלאות י' צור:

אתה מזמין אותם.

דן תיכון (הליכוד):

אני מזמין אותם?

שר החקלאות י' צור:

כן.

דן תיכון (הליכוד):

אני מזמין אותם, כן, אני שולח להם מכתב מבויל שיחזירו לי. בושה.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אני מבקשת להפסיק.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני רוצה להגיד עוד משהו לחברי שיושבים כאן, חבר הכנסת דן תיכון וחבר הכנסת מיכאל איתן, ובמידה מסוימת גם לחבר הכנסת אריאל ויינשטיין. בסוף שנות ה-70 אמר מנחם בגין, עליו השלום, מה שאמר על התנועה הקיבוצית. יש לי תחושה שבמשך הזמן הוא התחרט על כך. אני מעריך את אישיותו של מנחם בגין, זיכרוננו לברכה, ואני חושב שהוא שגה בעניין הזה. היה ניסיון חמור לתקוע טריז, בעיקר בין הקיבוצים לבין עיירות הפיתוח. אני רוצה להגיד לכם, שדווקא על רקע הסדר הקיבוצים אני מלא התפעלות מהעובדה, שבכל הבית הזה, בכל הקשור לאנשים שמייצגים עיירות פיתוח, לא נשמעים דברי השטנה כפי שנשמעים מכם ומחבר הכנסת רון נחמן. זה לא נשמע מדוד מגן שהיה ראש עיריית קריית-גת, זה לא נשמע מפיו של דוד לוי איש בית-שאן, זה לא נשמע מפיו של מאיר שטרית שהיה ראש מועצת יבנה – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

תשאל אותם.

אלי גולדשמידט (העבודה):

תיכף אגיד מה אני שומע מהם. זה לא נשמע מפיו של משה קצב שבא מקריית-מלאכי, וזה לא נשמע מפיו של שאול עמור ממגדל-העמק.

מיכאל איתן (הליכוד):

בסיבוב הבא.

אלי גולדשמידט (העבודה):

יש להם ביקורת, חלקם גם השמיעו אותה. אבל איזה הבדל, איזה הבדל. יש ביקורת ויש דברי שטנה. כאשר חבר כנסת של הליכוד אומר, שהתנועה הקיבוצית היא בור השופכין של מדינת ישראל, אלה דברי שטנה. לא אמר את זה אחד האנשים שנקבתי בשמותיהם, גם לא אחד האנשים שיושבים פה באולם, אבל אמר את זה איש ליכוד.

אתה עמדת פה, חבר הכנסת איתן, ועשית מעשה – לא הייתי מצפה ממך שתעשה אותו. עשית דמגוגיה מהסוג הגרוע. אומרים, שחצי אמת גרועה משקר; אתה עשית רבע אמת, אפילו לא רבע, אולי עשרה אחוזים אמת. אתה דיברת על תושבי ראש-העין. הרי אתה יודע, מי כמוך בקיא במבנה של הסדר הקיבוצים. אני יודע, שכשאתה לוקח נושא אתה לומד אותו. מי כמוך בקיא במבנה של הסדר הקיבוצים, ואתה הרי יודע שההסדר הזה בנוי על כך שכל הסיוע הממשלתי הוא סיוע שעובר לקיבוצי הפרפריה והספר, ושקיבוצי מרכז הארץ, בראש ובראשונה קיבוצים שאתה נקבת בשמותיהם על-יד ראש-העין, פותרים את בעיית החובות שלהם באמצעות אדמותיהם, בלי סיוע ממשלתי. והם מוסיפים עזרה הדדית לסאסא ולמנרה, אותם קיבוצים שאתה הזכרת, בהיקף עצום. תראה לי עוד סקטור שנתן 7%–8%. קל להגיד את זה. אתה יודע מה הערך של העניין הזה.

אבל אומר יותר מזה – אזכיר מה אמר חבר הכנסת אריאל שרון; ואינני רוצה להחמיא לו כדי שלא לגרום לו נזק פוליטי; אינני רוצה להחמיא לו רק מהטעם הזה. אני מזכיר את העמדה שלו לגבי הקיבוצים ולגבי ההתיישבות, כפי שהיא באה לידי ביטוי לכל אורך הדרך, אבל במיוחד עכשיו, כשזה לא פופולרי בחוגים שלכם. הוא אמר את הדברים האלה ברחל בתך הקטנה ביום שישי במאמר ב"ידיעות אחרונות", וחזר עליהם כאן באולם הכנסת, שאתם יודעים שאלו אדמות שבפועל שייכות לקיבוצים. ואני רוצה לעשות את החשבון הכספי. חבר הכנסת איתן הולך מפה, הוא כבר לא נמצא באולם – – –

דן תיכון (הליכוד):

זה לא נכון. הוא קיבל שיחת טלפון.

אלי גולדשמידט (העבודה):

טוב, אז אני מתנצל.

דן תיכון (הליכוד):

לא צריך לפרש את זה כך.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני מפרש. אני רואה בן-אדם הולך, אז אני מציין שהוא הולך. אבל בסדר.

דן תיכון (הליכוד):

הסדרן קרא לו.

אלי גולדשמידט (העבודה):

גם לי קוראים סדרנים לפעמים ואני אומר להם שיחכו עד שאני אגמור לשמוע את מה שחשוב לי.

דן תיכון (הליכוד):

אל תהיה יותר מדי רגיש במקום שלא צריך.

אלי גולדשמידט (העבודה):

חבר הכנסת תיכון, כל אחד והאופי שלו. אני לא מעיר לך על אופייך, ויש לי תחושה שאתה רגיש. מההיכרות שלי אתך יש לי תחושה שאתה רגיש לא פחות ממני.

דן תיכון (הליכוד):

נכון.

אלי גולדשמידט (העבודה):

עכשיו אני רוצה להגיד את המספרים כהווייתם. באה התנועה הקיבוצית, על-פי ההחלטות ועל-פי ההסדר, ונותנת למדינת ישראל. ואני אומר נותנת. אריאל שרון שהיה שר החקלאות והכיר את כל הנושא הזה טוב יותר מכל אחד מכם אומר שהיא נותנת, כי אלו האדמות שלה. היא נותנת למדינת ישראל אדמות בערך של 8 מיליארדי שקלים. מתוך 8 מיליארדי השקלים, 2 מיליארדי שקלים הולכים לכיסוי החובות של אותם קיבוצים, ועוד 250 מיליון שקלים לעזרה הדדית לקיבוצי הספר. מה עם היתרה של 6 מיליארדי שקלים? משלם המסים ייחנה מהם. דן תיכון – כתושב ירושלים, אברהם רביץ – כתושב ירושלים, אלי גולדשמידט – כתושב דגניה; כולנו, משלמי מסים, כולנו, מדינת ישראל, מקבלים נכס של 6 מיליארדי שקלים ששייך לתנועה הקיבוצית. מול 6 מיליארדי השקלים ממשלת ישראל מוחקת 1.5 מיליארד שקלים ליישובי הספר. הבנקים מוחקים עוד 2.5 מיליארדי שקלים. תראו לי איש עסקים שבנקים בהסדר נושים לא מוחקים לו.

תרומתה של ממשלת ישראל היא באמת תרומה של 1.5 מיליארד שקלים של מחיקה לקיבוצי הספר והפריפריה – אינני רוצה להגיד שמות – ותמורתם מדינת ישראל מתעשרת באדמות בשיעור של 6 מיליארדי שקלים. היא תוכל להציף את המדינה בקרקעות לבנייה במרכז הארץ, היא תוכל להוזיל את הקרקע לזוגות צעירים ברחבי המדינה ובראש-העין.

אבל למה יכול חבר הכנסת מיכאל איתן לבוא לדוכן ולהגיד במין פאתוס: אני הקיבוצים, אני בעד לעזור לקיבוצים, אני החסיד הגדול ביותר של הקיבוצים, אבל למה הם לא נותנים אדמות? את זה הוא אמר כאן על הדוכן, כשהוא יודע, הוא יודע טוב יותר מכל אדם אחר, שהקיבוצים נותנים אדמות ב-8 מיליארדי שקל. הראו לי עוד סקטור אחד שנתן כך במסגרת איזה הסדר להבראה כלכלית. מדברים אתי על מימוש נכסים. על איזה נכסים אתם מדברים? אני לא רוצה לדבר על שעבוד כל הבתים של התנועה הקיבוצית. את כל הדברים האלה אני שם בצד. הראו לי עוד גוף שנותן במסגרת הסדר נכסים שערכם הכלכלי הוא 8 מיליארדי שקל, ומתוך זה 6 מיליארדי שקל עוברים למדינת ישראל בסיוע הדדי, כמו שאמרתי קודם.

אני משתדל מאוד; אני חושב, שבעניין זה אף אחד לא תפס אותי במעידה בהשוואות בין תרומתם של סקטורים שונים בחברה הישראלית ובמתן ציונים מופרזים לתנועה הקיבוצית. אני לא עושה את זה.

אני אומר – בתי-הקברות בקיבוצים יש בהם עדות אילמת לתרומה, כמו בתי-הקברות בעיירות הפיתוח, כמו בתי-הקברות במושבים, כמו בתי-הקברות בערים הגדולות, כמו בתי-הקברות בכל מדינת ישראל. אני לא עושה הבחנה.

דן תיכון (הליכוד):

חבר'ך עושים.

אלי גולדשמידט (העבודה):

עכשיו אני על הדוכן. אני לא עושה. אני חושב, שכל אזרח במדינת ישראל תורם למדינה. אבל יש דבר אחד שצריך, בכל זאת, לזכור – אם אתה לוקח את יישובי התנועה הקיבוצית ומסתכל על המפה, רובם מעצבים את גבולות מדינת ישראל, זאת עובדה גיאוגרפית, כמו שבית-שן מעצבת את גבול מדינת ישראל. אתם באים – – – גם בעניין הזה אני לא רוצה לעסוק מעבר לדרוש, גם בטיעון הזה אף פעם לא השתמשתי – אריאל נבנתה רק בכספי אלה שבאו לגור שם? לשיטתכם, ובצדק, מבחינתכם; אני חולק פוליטית על ההיגיון שב'ישוב יהודה ושומרון, זאת מחלוקת אחרת – – –

דן תיכון (הליכוד):

למה אתה לא אומר את זה לחבר'ך?

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני מדבר בשמי. אני לא עושה את החשבון הזה כי אני לא אוהב לעשות את החשבון הזה. לשיטתכם, אתם בניתם יהודה ושומרון. נציג ההתיישבות הכי אותנטי, ראש העיר אריאל – הוא לא יודע באיזה כספים נבנתה אריאל? והנה הוא בא ואומר לנו: אתם שודדי הכספים של המדינה.

האמינו לי, אילו הייתם מדברים יותר באנדרסטייטמנט וביותר סולידיות, היו מאמינים לכם יותר. הרי זה לא יכול להיות כל כך שחור כפי שאתם מציגים את זה. אפילו בשיטה של הסברת דברים, אמירות מהסוג הזה חוזרות, בסופו של דבר, כבומרנג לאומר אותן.

שי חרמש, ראש המועצה האזורית שער-הנגב, החליט במוצאי שבת – באופן מקרי לגמרי, בלי לדעת מה עומד להתרחש כעבור יומיים בכפר-דרום ובנצרים – החליט עם יישובי האזור לכבות את האורות. אתם תיהנו מזה שלא יהיו שם קיבוצים?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת גולדשמידט, אתה צריך לסיים.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אתם תיהנו מזה שלא יהיו שם מושבים? אגב, חבר הכנסת מיכאל איתן לא נשא כאן נאומים חוצבי להבות נגד ההסדר עם המושבים. גם בעניין הזה אני מצפה למידה של יושר אינטלקטואלי. כלפי סקטור שיש בו מצביעי ליכוד הביקורת היא הרבה יותר מתונה, אם היא בכלל קיימת.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת גולדשמידט, אתה צריך לסיים. זה שלוש דקות אחרי הזמן; שלוש, לא אחת.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני מסכם ואומר – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

הכול בסדר – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני לא אמרתי שהכול בסדר. אתה יצאת לענות לטלפון והפסדת חלק מהדברים שלי; אולי הרווחת.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני רק מקווה שאתה לא רוצה לחזור על הדברים.

אלי גולדשמידט (העבודה):

לא אחזור עליהם.

ידידי חבר הכנסת מיקי איתן, פעם היתה לנו שיחה off the record, בצד. שאלנו את עצמנו, כל אחד וגישתו הפוליטית, מה יהיה עתיד המדינה, איך הילדים שלנו היום, איך הדור הצעיר מתייחס, איך אנחנו התייחסנו, איך ההורים שלנו התייחסו. דיברנו לא כאנשי ליכוד ועבודה העומדים משני צדי המתרס. אני לא בטוח, שבתוך תוכך, מעבר לקוניוקטורה הפוליטית ולרצון הלגיטימי, אולי, לעשות קפיטל פוליטי מהסדר הקיבוצים, אתה באמת רוצה שהתנועה הקיבוצית תיהרס ושלא יהיו קיבוצים. מכיון שאני משוכנע שאתה לא רוצה בזה – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אמרתי.

אלי גולדשמידט (העבודה):

– – אני מציע לך לשבת עם אריאל שרון – פעם שמעתי שהייתם באותו מחנה – וללמוד ממנו מה זה יושר אינטלקטואלי בנושא של התנועה הקיבוצית וההתיישבות. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אלי גולדשמידט.

מסע ההתקפות כנגד התנועה הקיבוצית בעקבות השגת הסדר הקיבוצים

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים להצעה הבאה לסדר-היום בנושא: מסע ההתקפות כנגד התנועה הקיבוצית בעקבות השגת הסדר הקיבוצים – הצעה של סיעות העבודה ומרצ. תציג את ההצעה חברת הכנסת ענת מאור.

ענת מאור (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, אדוני שר החקלאות, חברי הכנסת, המחזה הקפקאי, כמעט, שיש לנו דיון על נושא של חוקים, ואני יושבת ומנהלת את הישיבה בתור סגנית יושב-ראש הכנסת, וחבר הכנסת איתן וחברי כנסת אחרים באים ומשמיצים, ולאיש מהקואליציה ולאיש מאנשי התנועה הקיבוצית אין אפשרות לענות על-פי הטעם – טוב שהפעם הוא מופר ויש אפשרות לדון ולענות. אבל אני רוצה, חברי הכנסת, לא לעבור להשמצות אלא לדבר – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

תשאלו את עובדי "על המשמר" מה הם חושבים עליכם.

ענת מאור (מרצ):

— — — לדבר אליך, אדוני השר, ולשאל, האם אחרי הדברים שכתב סבר פלוצקר ביום חמישי שעבר, שהוא לא חבר קיבוץ, הוא כלכלן — נדמה לי שרבים מסתמכים עליו ומצטטים אותו — האם אינך מודאג מן העובדה, שההסדר הוא מעט מדי ומאוחר מדי. מדוע אנחנו לא מסבירים, ולא רק שלא מתנצלים, אלא לא באים ותובעים מה שמגיע בזכות, לרבות תרומה שלנו.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

לעובדים שלכם מגיע?

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת ויינשטיין, ברשותך. אני מבקשת, לא על חשבון זמני.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

תבררי מה עובדי "על המשמר" אומרים עליכם, הקיבוצניקים.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת ויינשטיין, אני מבקשת לא להפריע.

ענת מאור (מרצ):

אני רוצה לצטט את סבר פלוצקר: "במרכז של הסדר נכון לחובות הקיבוצים צריכה היתה לעמוד מטרה אחת: לתת דרור לכל האנרגיה היצרנית, לכל היזמות העסקית, הכלואות היום בתוך נפשו המדוכאת של כל קיבוצניק וקיבוצניקית". ועוד הוא כותב: "אני בספק אם לבעיה זו ניתן מענה בהסדר הנוכחי. עד מהרה הוא ישקע במשא-ומתן תובעני רב-שנתי בין פקידי מינהל מקרקעי ישראל לבין היועצים המשפטיים של הקיבוצים — — — אפשר להעלות על הדעת הסדר חובות קיבוצים שונה מאוד מזה שאושר אתמול בממשלה וגם יעיל ממנו. הסדר כלכלי ולא חשבונאי".

אני רוצה לשאול אותך, אדוני השר, מדוע אנחנו לא אומרים את הדברים שהם אמת מוצקה. הראשון שבהם הוא בנושא גובה החובות. אנחנו יודעים, ויש הערכה של כלכלנים בדבר אינפלציה דוהרת שעברה על כל עם ישראל, אבל בדבר גזל ריבית של הבנקים.

דן תיכון (הליכוד):

מאין לקחת את השטות הזאת?

ענת מאור (מרצ):

מונח לפני פסק-דין של בית-המשפט העליון, של דליה דורנר, מיום 17 ביוני 1992, מלון "נאות מדבר" בבאר-שבע נגד בנק – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

כבוד השופטת דורנר.

ענת מאור (מרצ):

כבוד השופטת דליה דורנר. פסק-דין בעניין מלון "נאות מדבר" בבאר-שבע נגד בנק. אני רוצה להגיד לך, אדוני השר, שאילו היתה התנועה הקיבוצית מגישה ב-1989 תביעות על חוות הדעת המשפטיות שעומדות בפניה – יש אומרים ש-30% מן החוב, ויש אומרים שהחוב כולו הוא תוצאה של ריבית גזל שלא עומדת בקריטריונים של החוק. מדוע אנחנו לא מסבירים את זה, מדוע נתונים אלה לא ידועים לעם ישראל? אני חושבת שזאת היתה השגיאה הראשונה שלנו.

יש חמישה אמצעים שבהם הבנקים – וזה כתוב בידי בג"ץ, לא בידי התנועה הקיבוצית – במעבר מחשבון עובר ושב לחשבון אחר, מרישום אחר של החוב מ-14 בחודש ל-16 בחודש, ומהצמדה בין אי-מתן אשראי ובין חובות – דברים שהם עבירה על החוק. וכך צמחו הריביות. יש כאן מסמך האומר, שחובותיה של התנועה הקיבוצית לבנקים הם 18 מיליון ש"ח, בעצם.

ההיבט השני – הקרקעות. שמענו את חבר הכנסת שרון; אני מוקירה ומעריכה את העובדה שהוא אומר זאת גם היום, שכן הוא, כשר החקלאות, היה הראשון שאמר זאת. בחוק מינהל מקרקעי ישראל נאמר במפורש, שעל כל קרקע שמוחזרת יפוצה כל אדם – כן, חבר הכנסת איתן, כל אדם, גם במושב וגם בביתך – בגין ההשקעות בקרקע ועבור הפקעת הזכות. מדוע אנחנו שותקים על זה? הרי זה כתוב בחוקי המדינה.

אחר כך היתה החלטה מס' 123 מ-5 במרס 1973, תחילה, מתקופת ממשלת העבודה, ולאחר מכן, מתקופת ממשלת הליכוד, ההחלטות 533 ו-611. עלה הנושא של הקרקע בתפיסה ציונית וקרקע לאומית.

אבל אין זכויות? אני לא מדברת על בעלות; אבל זכויות זכויות? זכות לפיצוי ופיצוי הוגן? חבר הכנסת שרון הדגיש, שהחלטה 533 נתנה אפשרות להרבה יותר רווחים. אבל התנועה הקיבוצית הסכימה לחזור על מנת שלא תהיה ספקולציה. אבל את מה שמגיע בדין גם כן לא לקבל?

אני רוצה להמשיך לסעיף השלישי – הנושא של בגין התיישבות ובגין ספר. הרי המדינה הזאת שילמה למפוני ימית מאות מיליונים, ובדין שילמה. גם היום, בכל הסדר מדיני שנגיע אליו, אנחנו נשלם. אז להתיישבות צריך לשלם רק כאשר היא מפונה? אין אינטרס עליון במעלה לשלם להתיישבות כדי שהיא תתקיים, כפי שאמר סבר פלוצקר וכפי שאומרים כל הכלכלנים?

השר נסים, שהיה אז שר האוצר, אמר, שיש להחזיר לקיבוצים את כושר הייצור, כי התנועה הקיבוצית היא צורך של המדינה.

הטענה הבאה – מדוע לקיבוצים? חבר הכנסת איתן, הרי יש הסברים שאתה יודע אותם כחבר כנסת ותיק. הסדר הבנקים היה בסכום של 9.1 מיליארדי ש"ח. הסדר המושבים שנעשה בכנסת הקודמת, ההסדר שנעשה לתעשייה הצבאית ולרפא"ל, ההסדר שנעשה לקופת-חולים, ההסדר לעיירות הפיתוח. בדין נעשו כל ההסדרים הללו.

מדוע לומר שהסדרים נעשו רק לקיבוצים? מדוע לומר שרק לקיבוצניקים? זו פשוט לא אמת היסטורית. לא כל אזרח ואזרחית זוכרים את הדברים האלה כל העת.

הדבר הבא הוא הברית בין עיירות הפיתוח ובין התנועה הקיבוצית – חבר הכנסת גולדשמידט מנה פה את ראשי עיירות הפיתוח. אנשי עיירות הפיתוח היום, עמיתים שלי מהדרום, אנשי מועצות פועלים, אמרו לנו בכנס שהיה בבית-שאן לפני שבוע: אתם פראיירים, מדוע אתם לא תובעים את מה שמגיע לכם בדין? ההסדר הנוכחי הוא מעט מדי ומאוחר מדי.

אני פונה אל הממשלה בבקשה שתדאג לחקלאות ולסקטור ההתיישבותי כולו, שתדאג לכך, שהסדר הקיבוצים והסדר המושבים אכן יוכל לתרום למדינה, לגאווה החברתית. כן, גם לתיקון השגיאות העצמיות. כן, גם מתרומה עצמית. הרי מתוך 12 המיליארדים, סכום של 8 מיליארדים הוא תרומה עצמית. הבנקים מוחקים פחות מדי.

אשר להשמצות – חברי הכנסת, ויכוח הוא דבר לגיטימי, מחלוקת היא הגיונית. אבל מה שנעשה פה – למשל, בנושא "הפניקס" שהיום, לשמחתי, לא הוזכר – הרי יש הסדר, והוא אושר על-ידי בית-משפט. אפשר עוד הפעם לחלוק עליו, אבל לחזור ולומר שהוא לא חוקי? לחזור ולהאשים אנשים באופן אישי? שקר וכזב.

הגדילו לעשות שני עורכי-דין שהלכו לבג"ץ נגד ההסדר. בג"ץ כבר הדף אותם בצו הביניים, אבל אני רוצה להגיד לכם, שלא צריך להיות משפטן ולא צריך להיות פוליטיקאי – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

זה סוב-יודיצה.

ענת מאור (מרצ):

סלח לי. לא צריך להיות משפטן ופוליטיקאי כדי לבוא ולטעון במדינה דמוקרטית שחברי כנסת שהם חברי קיבוץ מנועים מלעסוק בנושא. שומו שמים, במדינה דמוקרטית, כאשר אנחנו נמצאים פה על-פי מנדט פוליטי; אסור לנו? נכון, כולנו מייצגים מפלגות, כולנו מייצגים עמדות, ולשמחתי, כל חברי התנועה הקיבוצית שהם חברי כנסת פעילים בוועדות – פעילים בנושאים לאומיים בוועדות החוץ והביטחון, החינוך, הפנים והכלכלה. אנחנו עוסקים בבעיות של עיירות הפיתוח, בבעיות של נשים.

אנחנו שומעים, לא אחת, מבית: מדוע אתם לא כמו סקטורים אינטרסנטיים אחרים שיודעים להיאבק? ואנחנו אומרים להם: לא. אבל האם אין זכות לחבר כנסת לייצג גם את הצרכים של תנועתו או של הסקטור שלו או של הארגון שלו?

עורכי-דין שידברו על בחירות אזוריות יתמכו בזה, בוודאי. אני מתנגדת לזה כי אני בעד השקפה לאומית. אבל האם יעלה על דעתנו לומר, למשל, לאנשי עיירות הפיתוח, כאשר דנים בנושא עיירות הפיתוח, שאסור להם לדבר או אסור להם להצביע או אסור להם ללחוץ? האם יעלה מישהו על הדעת להגיד לנשים חברות הכנסת, 11 נשים ובהן שתי שרות, כי כאשר מדובר בחוקים של נשים אסור לנו להתערב? האם יעלה מישהו על הדעת להגיד לחברי הכנסת הערבים שלא להפעיל לחץ בנושאים של ערביי ישראל?

יש פה דבר אנטי-דמוקרטי. עורכי-הדין המכובדים ממשיכים בתביעתם, אבל אני בטוחה שהם יצאו מבג"ץ בשן ועין. הם מדברים על מצג כוזב בעניין הקרקעות. לא לומדים את הנושא, לא לומדים את חוקי מינהל מקרקעי ישראל, שכפי שאמרתי הם מעט מדי. אני מבקשת מהשר צור להמשיך במאבקו, כי ההסדר הזה, כפי שכתב סבר פלוצקר, לא יאפשר לתנועה הקיבוצית לחזור לצמיחה כלכלית מספקת. היום זה המיטב שניתן להשיג מבחינה פוליטית, אבל מבחינת שינוי ההחלטות לגבי הקרקע שאנחנו בעליה, לא החוקיים אלא בפועל, עם המניות ועם הנכסים.

אני מבינה שזמני תם. אנחנו עומדים היום בערב פסח. זאת ההזדמנות להביע את השתתפותי בצערן של כל המשפחות השכולות, שלהן ערב פסח יהיה ערב של יגון וצער. ביקרתי בבית-החולים אצל פצועים, ואני רוצה למסור איחולי החלמה לכל הפצועים.

אבל זאת גם ההזדמנות להתייחס לנושא שבו אנחנו דנים. במקביל לאיחולי חג שמח לכל עם ישראל, אנחנו צריכים לזכור, שבפסח כל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח. חובה עלינו, השר צור ואנשי התנועה הקיבוצית ואנשי הקואליציה כולה, להרבות ולספר על האמת ועל הצדק. ויותר מזה –

כשם שפסח היה יציאה מעבדות לגאולה, כך יהיה ההסדר הזה בשורה של יציאה משעבוד לבנקים, יציאה לשגשוג כלכלי, לצמיחה חברתית.

בראש מורם, עם בוא האביב, תהיה לתנועה הקיבוצית גם יציאה משעבוד להסדר, מתוך גאווה, מתוך היותנו סקטור יצרני, מתוך שאנחנו מתקנים את השגיאות שהיו גם מנת חלקנו.

אני פונה אל אנשי הליכוד להפסיק להפוך את הבמה הזאת לבמה להשמצות. לא כולם עושים זאת; חברים רבים – לא כאן, אלא בפגישות אישיות – מביעים הרבה מאוד תמיכה. מחלוקת עניינית טוב שתתברר, אבל לא השמצות.

ומלה אחרונה בעניין הערבות ההדדית – אנחנו באותה עמדה, ואכן היתה מחלוקת קטנה בתנועה הקיבוצית, אבל גברה העמדה שכן ערבות הדדית וכן עזרה הדדית וכן קרקע מהמרכז שתעזור לפריפריה.

מיכאל איתן (הליכוד):

7%.

ענת מאור (מרצ):

לכן, זאת לא החלטה 533. על זה אנחנו מסכימים, זה חלק מההסדר, זה חלק מאותה יציאה משעבוד של הבנקים אל שגשוג וצמיחה כלכלית. חג שמח לכולם.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת ענת מאור. אני מזמינה את כבוד שר החקלאות להתייחס להצעות.

שר החקלאות י' צור:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני מודה, שאף שהיו לחברי בממשלה הרבה מאוד חששות, ברמה הפוליטית, מהאימפקט הציבורי שיהיה להסדר הקיבוצים, ובאו גם הרבה ידידים והפחידו ואיימו וכו' וכו' – אני רוצה להגיד לכם, שקרו מאז הרבה דברים טובים.

אני מוכרח להגיד, שאני מתרשם, שהציבור הישראלי התגבר על הניסיון לעורר פה ויכוח פוליטי. תפתחו את דפי העיתונים – הם מגנים כמעט את העובדה שאין בהסדר מספיק עוצמה כדי לחלץ את ההתיישבות הקיבוצית מהמצב שהיתה בו.

ואולי משהו חשוב עוד יותר – נכשלתם בגיוס ערי הפיתוח. ישבנו אתם, ראינו אותם, דיברנו אים. תנסו, "תפמפמו", תסובבו. ואני אגיד לכם למה. האמינו לי, אני מכיר היום את המגזר הזה, הכולל מושבים, קיבוצים וערי פיתוח הרבה יותר מאשר מתפקידי הקודמים.

אגיד לכם למה – כי החברים בדוב"ב, במרגליות, בקריית-שמונה, במשגב-עם ובמנרה יודעים שיש להם גורל משותף יותר מאשר בעבר.

מיכאל איתן (הליכוד):

הבעיה היא שבגעש לא יודעים את זה.

שר החקלאות י' צור:

אולי. אני אגיע אתך גם לגעש. אתה תעשה צדק בחצר שלך, אני אעשה בחצר שלי.

ואתם יודעים למה? כי נפגשנו יחד, ערי הפיתוח, המושבים והקיבוצים ודנו בפער ההולך וגדל בין מה שהמדינה והממשלות משקיעות במרכז לבין מצבם. ואני לא אוהב לגייס את זה, אבל אין ברירה אלא לעשות את זה אתכם. וכאשר ה"קטיושות" נפלו בצפון, הן נפלו בקריית-שמונה, בחצרות הקיבוצים ובחצרות המושבים. ואל תנסו עוד הפעם את התרגיל המלוכלך ההוא – לקומם את אלה נגד אלה. יש חשבון, יש גם חשבון כולל.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

הוא כולל גם את תושבי יש"ע.

שר החקלאות י' צור:

יש גם חשבון כולל. וכאשר ניתחתם פה וקטלתם את המצב בעזה – צריך לזכור, שמסביב לקו הזה חיים כיסופים, נירים, מבטחים, עין-הבשור ואשקלון, והם חיים שם יחד על הגדר. הפטנט ההוא לא יצלח עוד. הם חיים יחד על הגדר, והם יצטרכו, בשרשרת האורות הזאת, להבטיח את החיים באזור הזה; וזה קשה יותר מאשר בגוש-דן.

אני מסכים אתכם – זה הסדר מאוד מאוד חריג; אינני מכיר חריג ממנו.

אני רוצה שתראו לי הסדר שהיה בו פרומיל של ערבות הדדית בין עובדים ובין פועלים במקום עבודה שנסגר, בחלוקת מענקים של פיטורין. אם היה פרומיל אחד של עזרה הדדית; אבירי העזרה ההדדית.

דבר שני, אין פה חלוקת כסף. אני רוצה לשאול אתכם, כלכלנים – מערכת ייצור כמו זו של התנועה הקיבוצית שמייצרת 40% מהתוצר החקלאי, 8% מהתוצר התעשייתי, שמעסיקה 15,000 עובדים שכירים בתעשייה – עזבו עכשיו את הציונות, עזבו את הגדר ליד עזה, נטו כלכלה – הניוון שלה ייתן תרומה כלכלית? זה ההסדר היחיד שעשו ב-40 השנים האחרונות עם מפעלים כלכליים, כשבעל המפעל שלח ב"פרונט" את הפועלים כדי להבטיח את ההסדר, כדי שיהיה להם מקום עבודה?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

נטו כלכלה – זו שאלה מאוד מסובכת.

שר החקלאות י' צור:

תיכף אגיע אתך למחיר.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

זאת השאלה.

שר החקלאות י' צור:

כל מפעל שמעסיק עובדים. אני שואל אותך: האם אחריות הממשלה – לא לשפיים ולגעש – האם אחריות הממשלה להמשך הייצור הכלכלי ולהמשך החיים במפלסים, בכיסופים, ביפתח, במרגליות ובדלתון קטנה יותר מאחריותה לעובדי התעשייה האווירית ולקרנות הפנסיה? למה הוציאו לקרנות הפנסיה, שהם חצי מיליון אנשים, וכיסו את זה, וכשמדובר באנשי ההתיישבות הם לא בתוך קרנות הפנסיה?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

זאת באמת בעיה. הצעתי הצעת חוק – – –

שר החקלאות י' צור:

חבר הכנסת ויינשטיין, תקשיב היטב. אתם אומרים, שהתנועה הקיבוצית – זה סידור פוליטי. התנועה הקיבוצית משלמת את המחיר הפוליטי, משום שהיא מזוהה כולה עם מפלגת העבודה ומרצ. זאת האמת. כי כאשר עשו את הסדר המושבים, שאני גאה בו – לא בכלול, אבל בחלקים גדולים ממנו – העובדה שמודל ההצבעה של תנועת המושבים מחולק הביאה לכך שהוא לא קומם אף אחד.

זה הסדר חריג, כי התנועה הקיבוצית מחזירה 8 מיליארדי שקל בקרקעות.

אני רוצה להגיד לכם כמה משפטים על הקרקע. ודווקא מעניין, אינני זוכר אם היה זה חבר הכנסת מיכאל איתן, אבל ישבו חברי הכנסת סילבן שלום ודן תיכון בוועדה לענייני ביקורת המדינה עם מבקרת המדינה והעלו את עניין הקרקעות בקול זעקה. מבקרת המדינה אמרה – אם אני מדייק: אם אראה שנעשו כן מעשים חריגים, אני אתערב.

דן תיכון (הליכוד):

על מה אתה מדבר?

שר החקלאות י' צור:

מבקרת המדינה, בוועדה לביקורת המדינה, לא התערבה בעניין שהעליתם. אני מדבר על ההחלטה בנושא הקרקעות של המינהל, 73-23.

אביא בפניכם סיפור אחר. לפני שנים מספר הקימו את צור-יגאל בשכנותו של מיכאל איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

דרך אגב, צור-יגאל לא רק הוקם בשכנותי אלא ביוזמתי.

שר החקלאות י' צור:

נכון. עכשיו תראו מה קרה.

דן תיכון (הליכוד):

אני מציע לך לקרוא מה מבקרת המדינה כן אמרה.

שר החקלאות י' צור:

בבקשה, אני אקרא. קראתי הכול, אל תאיים עלי.

דן תיכון (הליכוד):

אני מציע לך לקרוא.

שר החקלאות י' צור:

קראתי הכול. בכל אופן, היא לא התערבה בהסדר הזה. באג"ח המיועד היא התערבה.

דן תיכון (הליכוד):

מה אתה רוצה לומר, שאני פניתי אליה בעניין הזה והיא לא רצתה להתערב? זה פשוט לא נכון.

שר החקלאות י' צור:

תקשיב רגע לסיפור אמיתי. הקימו את צור-יגאל. זה היה לפני שנים מספר. היו בהתיישבות פראירים שחשבו, שאחרי הכול זו מדינה, אחד דואג לשני. אמרו להם: חבר'ה, צריך להקים פה יישוב. אמרו: תפאדל, בבקשה. קחו את הקרקע. פיצו אותם בסכום מגוחך של קרקע חקלאית.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — — אדוני השר

שר החקלאות י' צור:

תן לי לדבר ואל תתערב. זה לא דיון פתוח. אחר כך תשאל. תן לי לגמור.

דן תיכון (הליכוד):

אין לך כוח לשמוע אותו.

שר החקלאות י' צור:

לא, אני אתן לו. אני שומע אותו. אחר כך לקחו את האדמות של – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

לא אמרת שזה קיבוץ אייל.

שר החקלאות י' צור:

לא אמרתי? קיבוץ אייל. בנו שם בתים. עכשיו אני שואל: מי שבנה בית בצור-יגאל והיום מוכר את הבית שלו, את כל ההפרש בין מה שעלתה לו הדירה לבין המחיר שהיום הוא מוכר בו את הבית הוא מחזיר למדינה? אתה יכול לצעוק פה עד מחר בבוקר; עד מחר בבוקר.

מיכאל איתן (הליכוד):

אבל הם השביחו את הקרקע.

שר החקלאות י' צור:

השביחו את הקרקע. תקשיב לאיוולת שאתם מנסים לומר פה. מי שישב על הקרקע 30 שנה או 50 שנה, והוא זה שהבטיח את הקרקע לעם ישראל ולמדינת ישראל – –

מיכאל איתן (הליכוד):

היא לא היתה – – –

שר החקלאות י' צור:

– – עכשיו אתם רוצים להסביר שהגיע זמנו ללכת והגיע עידן הקבלנים. תאמינו לי, מדונם אחד לא תזיזו את המתיישבים.

מיכאל איתן (הליכוד):

לצור-יגאל הגיעו 1,000 משפחות. עשרות שנים – – –

שר החקלאות י' צור:

אבל צור-יגאל קם משום שעשרות חברי קיבוץ אייל ישבו שם אל מול טול-כרם וקלקיליה ואכלו את כל הזבל הזה כל השנים. מוטב שיהיה לך קצת כבוד אליהם. ואז הם היו בודדים.

מיכאל איתן (הליכוד):

גם היום.

שר החקלאות י' צור:

אתה באת על הגב שלהם לשם, על זה שהם ישבו שם עשרות שנים. אתה באת ולקחת מהם את הקרקע והתייחסת אליהם כמו אל פראיירים.

מיכאל איתן (הליכוד):

הם קיבלו תשלום מעל ומעבר.

שר החקלאות י' צור:

זה נגמר. הם קיבלו תשלום עבור קרקע חקלאית, ואלה שלקחו שם את הבתים עושים מזה ביזנס. זהו.

מיכאל איתן (הליכוד):

אבל הם גם שילמו. אלה שלקחו שילמו עבור קרקע לבנייה.

שר החקלאות י' צור:

זה מעצבן אותך.

מיכאל איתן (הליכוד):

המינהל הרוויח את הכסף. עם ישראל הרוויח את הכסף.

שר החקלאות י' צור:

לא יהיו עוד פראירים. שיבואו האינטליגנטים מתל-אביב, יקבלו קרקע זולה, יקימו את הבית, יסבירו לקיבוצניקים ולמושביניקים שזמנם עבר, עכשיו הגיע עידן הקבלנים. בסדר, בסדר.

מיכאל איתן (הליכוד):

הם פיתחו את – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת איתן, אני מבקשת.

מיכאל איתן (הליכוד):

– – – בתל-אביב, בכפר-סבא, בפתח-תקווה – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת איתן, אתה דיברת – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

– – – תחנקו את כולם עם אלפי הדונם – – –

היו"ר ע' מאור:

אני מצטערת. כן, בבקשה.

שר החקלאות י' צור:

אני יכול להגיד לך, שהטעות ההיסטורית שעשינו, אולי, כשהחברים שלי באו להקים את קיבוץ נתיב-הל"ה ב-1949, אני הגעתי לשם ב-1958 – – –

קריאה:

בית-נטיף.

שר החקלאות י' צור:

בית-נטיף. ב-1949, כאשר הם הגיעו לשם, אני חושב שהטעות ההיסטורית שלהם היתה שהם לא אמרו למדינה בת השנה: אנחנו מוכנים לעלות להתיישבות בתנאי שתביאו שמאי שיעריך את שווי הקרקע, ואנחנו נחזיר את השווי הזה.

אני בטוח, שאילו ב-1949 – לא היום, כאשר בית-שמש מתקרבת אל שדות נתיב-הל"ה – אילו ב-1949 היו שולחים שמאי הוגן לאדמות בית-נטיף, הוא היה אומר שצריך לשלם לכל אחד שמגיע לשם, לא רק לנתיב-הל"ה – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

שילמו.

שר החקלאות י' צור:

– – – גם לנתיב-הל"ה, גם לזכריה, גם לעג'ור וגם ללוזית.

אם אנחנו אומרים היום, זה לא חידוש, שבהשכחה של הקרקע הזאת 27% הם של המתיישב שקנה אותה והחזיק בה בעשרות השנים האלה ו-73% של המדינה, אני אומר לכם שכל חקלאי בעולם – ואין בעולם חקלאים בלי קרקע. ההמצאה היחידה היא במדינת ישראל, והיא לא נעשתה מסיבות כלכליות בכלל – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

הקיבוצים כבר לא חקלאות, הקיבוצים זה תעשייה, זה בורסה, זה מסחר, זה תיירות, וגם חקלאות.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת איתן.

שר החקלאות י' צור:

זה מעצבן אותך, איחרת – חבל שלא הגעת לנתיב-הל"ה ב-1949. פספסת עידן היסטורי. יופי, מאה אחוז.

דן תיכון (הליכוד):

למה? למה אתה מדבר? רק אתה היית שם?

שר החקלאות י' צור:

אלה תפסו את הצ'ופר, בסדר.

דן תיכון (הליכוד):

— — — בנווה-שאנן היית.

שר החקלאות י' צור:

תפסו את הצ'ופר, תפסו לך את ההזדמנות, בסדר. אז כך זה קרה, מה לעשות? ב-1949 באו חבר'ה מפלוגה ד' של הפלמ"ח וידעו, שבשנות האלפיים יהיו פה יישובים גדולים, אז הם תפסו את הקרקע ומאז הם יושבים שם ומחזיקים את המדינה הזאת. אז מי שתופס כך את ההיסטוריה ילמד אותה את בניו, כי אחרים הוא לא יצליח ללמד, כנראה.

דן תיכון (הליכוד):

אתם מדברים על דמגוגיה.

שר החקלאות י' צור:

אני רוצה לומר, ולסיים בזה – נכון, זה הסכם חריג, אני לא מכיר אף הסדר במדינת ישראל שיש בו יסוד של עזרה הדדית בין מי שיש לו לבין מי שאין לו. אני לא מכיר הסדרים של מפעלי תעשייה גדולים ומערכות גדולות שהיה בהם החזר קרקעות בהיקף כזה, של 8 מיליארדי שקל. אני לא מכיר הסדר כזה שכל כולו מיוחד אך ורק ליישובי הספר והפריפריה. לא יוחזר שקל אחד בעינת ושקל אחד בגבעת-השלושה; זה מעצבן אתכם, אבל זאת האמת – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

לא נכון.

שר החקלאות י' צור:

זאת האמת.

מיכאל איתן (הליכוד):

זה לא נכון.

שר החקלאות י' צור:

זה כן נכון.

מיכאל איתן (הליכוד):

זה לא נכון.

שר החקלאות י' צור:

זה כן נכון; וגם אם תחזור על זה זה לא יעשה את זה נכון.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

שר החקלאות י' צור:

זה מעצבן אותך משום שזה הסדר שנעשה בצורה של מינימום שיוטל על המדינה — — —

מיכאל איתן (הליכוד):

מינימום מיליארדים.

שר החקלאות י' צור:

— — — כדי להבטיח את הקיום של היישובים בספר ובפריפריה.

רק מי שעוצם את העיניים ומנסה לעקם את המציאות ולהפוך את תולדות הארץ הזאת יכול לשפוך כל כך הרבה קיתונות של שנאה ופוליטיקה על חיים של אנשים, על יישובים, על אינטרס לאומי אמיתי.

אני גאה בזה שהממשלה הזאת מביאה לכדי השלמה וביצוע את הסדר המושבים — — —

דן תיכון (הליכוד):

זה נאום לפריימריס.

שר החקלאות י' צור:

אני גאה על זה שהממשלה הזאת תביא לסיום את פרשת הסדר הקיבוצים, ואני משוכנע שלמרות כל מה שתגידו זה יירשם לזכותה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. סליחה, אדוני השר, מה הצעתך?

שר החקלאות י' צור:

להעביר לוועדה.

היו"ר ע' מאור:

להעביר לוועדה. איזו ועדה?

שר החקלאות י' צור:

ועדת הכלכלה.

היו"ר ע' מאור:

ועדת הכלכלה. חבר הכנסת לס מבקש – – –

דן תיכון (הליכוד):

יש הצעות אחרות. מה את שואלת עכשיו?

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת תיכון, ברשותך.

חבר הכנסת לס מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת איתן. בבקשה, דקה מהמקום. אחריו – חבר הכנסת תיכון, המבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת גולדשמידט. בבקשה.

יורם לס (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, ביקשתי להסיר את בקשתו של חבר הכנסת איתן, וזאת לאחר ביקור שערכו בשבוע שעבר חברי כנסת מסיעת העבודה בקיבוץ משגב-עם; עמדנו שם, ליד חדר הילדים שאליו חדרו מחבלים ורצחו לפני כ-15 שנה.

היכן מבקרים חברי הכנסת של הליכוד? הם מבקרים בהתנחלויות – – –

דן תיכון (הליכוד):

הם ביקרו במנרה.

יורם לס (העבודה):

הם מבקרים באיזה כפרים של פוטיומקין שאין להם שום בסיס כלכלי, וחבר הכנסת איתן, שאחראי, הוא וסיעתו, להשקעות של מיליארדים מכספי המדינה, ולריק, עומד כאן ובוכה בדמעות תנין על מצוקת הדיור של אזרחי ישראל ומעז להאשים את הסיוע שהקיבוצים מקבלים במצוקת הדיור הזאת. טול קורה מבין עיניך.

כל מה שהשקעתם בהתנחלויות המיותרות הוא הסיבה האמיתית לבעיה הזאת, ואנחנו מתקנים זאת.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת תיכון מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אלי גולדשמידט.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת גולדשמידט, דיברת על דמגוגיה, ודאי יש לך הרהור שני.

אנחנו מעריכים את התנועה הקיבוצית; זאת האליטה. רבים במדינה חייבים למעטים. תנועה מפוארת שאין כמותה. אבל בעבר, ב-1989, המדינה כבר נתנה להם סיוע בהיקף של 13 מיליארד שקלים; סכום אדיר. 13, אל תתקן אותי, אני יודע מה שאני אומר. במחירים של היום – 13 מיליארד שקלים. גם היתה התחייבות בצד אותה נתינה – התנועה הקיבוצית התחייבה שלא לבוא בתביעות נוספות לשיקום. היא הציגה תוכנית הבראה שממנה לא יצא דבר. כחלוף מספר שנים קטן, יחסית, מופיעה התנועה הקיבוצית ואומרת: לא היתה תוכנית הבראה, נכשלנו, תנו לנו הזדמנות נוספת.

אני אומר לך, חבר הכנסת גולדשמידט, שאפשר לדבר אם מגיע או לא מגיע. אבל באין תוכנית הבראה, באין רצון של התנועה הקיבוצית לשקם את עצמה – לא רק כלכלית, גם חברתית – כל כסף שיינתן הוא כסף טוב שהולך למטרה לא טובה.

אילו באתם אלינו והצגתם לנו תוכנית להתחדשות חברתית, שעל-פיה יש סיכוי לשקם את התנועה הקיבוצית – חברי ואני היינו תומכים בעניין הזה. אבל אתם לא מציגים תוכנית, אתם אומרים דבר אחד: מגיע לנו, מגיע לנו. ולתביעה הזאת, של "מגיע לנו, מגיע לנו", אנחנו אומרים: לפחות אנחנו זכאים לתוכנית כלכלית שאחריה התנועה הקיבוצית תשתקם. נותנים לכם הזדמנות שנייה, וכחלוף שלוש שנים תבואו ותבקשו פעם שלישית בשם ה"מגיע לנו".

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת אריאל ויינשטיין מבקש להסיר את הצעתה של חברת הכנסת ענת מאור.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מפעל שמייצר נעליים או מחשבים בידיים איננו יכול להתקיים. התנועה הקיבוצית – וזאת הבעיה, להערכתי – נידונה לחיות שנים על שנים מכספי משלם המסים, כי במאה הבאה עלינו לטובה לא ניתן לקיים משקים כלכליים רווחיים כאשר הגג, האבא, הוא קיבוץ.

היישובים צריכים להתקיים ולהמשיך להתקיים. איש לא אומר שצריך לחסל יישובים. אבל ביישובים האלה צריך לחיות במתכונת אחרת, במתכונת שתאפשר חיים כלכליים רווחיים. אם לא תשנו את ערך החיים השיתופיים שלכם, תהיו נידונים במשך דורות לחיות על כספי משלם המסים, וזאת הבעיה. אתם צריכים להבין אותה. אתם נלחמים את מלחמת העולם השנייה, כמו שהצרפתיים נלחמו והפסידו. אי-אפשר לקיים משק רווחי, אתם צריכים להבין את זה.

ביקרתי בקיבוץ הגושרים וראיתי מפעל לתפארת; כל העולם דיבר עליו. הוא ייצר ב-100 מיליון שקלים. היום הוא בידי בנק לאומי, כי לא ייתכן לקיים משק כשמנהלים מתחלפים, כאשר יש שליחים בכל מקום וכל אחד סומך על רעהו. עברנו את זה לפני 20 ו-30 שנה. אם לא תבינו את זה, אתם תבואו בכנסת הבאה ובעוד עשר כנסות ותגידו למשלם המסים: תן; והוא יתן, כי תגידו כי שונאים אתכם.

אי-אפשר, ואתם צריכים להבין את זה. אם אתם לא רוצים להיות במצב שבו תהיו נכים חברתיים ונכים כלכליים, אתם צריכים לחשוב, במקום איך לעלות על הדוכן ולהצדיק ולבקש, איך אתם חיים בצורה רווחית, בצורה שתאפשר לכם לעמוד על הרגליים. זאת הבעיה. אם לא תחשבו ותהיו נתונים לשטנצים של העבר ולחיים של העבר, אתם תעמדו כאן דורות ותבקשו עם כף היד ממשלם המסים כסף.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת מיכאל איתן, האם אתה מסכים להעביר את הנושא לוועדה?

מיכאל איתן (הליכוד):

מסכים ועוד איך.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת אלי גולדשמידט.

אלי גולדשמידט (העבודה):

מסכים, לוועדת הכספים.

היו"ר ד' שילנסקי:

גם מסכים. חברת הכנסת ענת מאור.

ענת מאור (מרצ):

מסכימה, לוועדת הכספים.

היו"ר ד' שילנסקי:

גם מסכימה. השר הציע להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה. אם יש שתי הצעות, הנושא יועבר לוועדת הכנסת, והיא תחליט.

ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 13

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

13 בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. אני קובע, שההצעות של חברי הכנסת מיכאל איתן, אלי גולדשמידט וענת מאור תעבורנה לוועדה שתקבע ועדת הכנסת.

תוכנית הבנייה באזור ירושלים רבתי ויש"ע לפי תוכנית שר השיכון

היו"ר ד' שילנסקי:

הסעיף הבא בסדר-היום: תוכנית הבנייה באזור ירושלים רבתי ויש"ע לפי תוכנית שר השיכון, הצעה של הליכוד וצומת. יציג את ההצעה חבר הכנסת אליעזר זנדברג. חבר הכנסת אליעזר זנדברג, יש לך עשר דקות תמימות.

אליעזר זנדברג (צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני שר הבינוי והשיכון, ב-13 בספטמבר 1993 רעדה האדמה ושמם חדשה עלתה בשמים; שמש אשר כונתה על-ידי שר החוץ – הוא כתב אפילו ספר על כך – שמש המזרח התיכון החדש.

סיפרה לנו הממשלה, כשהיא מלווה בעננים גדולים של אשליות ותקוות, את הסיפור על שיתוף הפעולה בין מדינת ישראל לבין שכנינו הערבים הפלשתינים, על שיתוף הפעולה בין מדינת ישראל לבין מדינות ערביות אחרות. ההרגשה היתה, שמחר בבוקר, אחרי שערפאת מגלח קצת את הזקן, אתה יכול להתנפל עליו בחיבוקים ובנשיקות. ההרגשה היתה, שמחר בבוקר אתה מניע את האוטו ונוסע לך פשוט מזרחה לסוף שבוע בכוויית או בקטאר, מי שרוצה – למכה. דיברו על שיתוף פעולה בין מדינת ישראל לבין הערבים הפלשתינים, על חיים משולבים בתחום הכלכלי, בתחומים אחרים.

והנה, היום אנו קוראים בעיתונים את פרטי תוכנית ההפרדה ומתברר, ששיתוף הפעולה שבין מדינת ישראל לבין הערבים הפלשתינים עומד להיות שיתוף פעולה בתחום של בניית חומה, שיתוף פעולה בתחום של הקמת חומה גבוהה, חומה של אבן, חומה של בטון, חומה שתפריד ותנציח מדיניות שאני קורא לה מדיניות של גטו, מדינות של פחד של ממשלת ישראל.

איפה המזרח התיכון החדש? איפה שיתוף הפעולה שכל כך הרבה דיברתם עליו? הדבר היחיד שקיבלנו לאורך תקופה ארוכה היה רצח במקום שיתוף פעולה, היה טרור, היה מוות, היה ביזוי של מדינת ישראל על-ידי אש"ף וגורמים ערביים אחרים. ואז הגיעה התוכנית המופלאה הזאת, תוכנית ההפרדה.

אני רוצה לומר לך, אדוני היושב-ראש, שאני רואה את החומרה המרכזית בתוכנית ההפרדה בכך שממשלת ישראל רוצה לפעול על-פי קונצפציה שאומרת: אם מכים בנו פה, בואו נברח למקום אחר, ואם יכו בנו במקום האחר, בואו נברח גם ממנו. לפי השיטה הזאת לא היתה ציונות. לפי השיטה הזאת, יהודים לא היו יוצאים לגור מחוץ לחומות העיר העתיקה במאה שעברה, לא היו מקימים את תל-אביב, לא היו מקימים יישובים אחרים בכל רחבי הארץ.

עמד לפני כאן, מעל הדוכן, שר החקלאות וניסה להגן בחירוף נפש על הסדר הקיבוצים. הטיעון המרכזי שלו היה – הוא חזר עליו פעמים מספר, אני רשמתי את הדברים מפיו – מי שישב על הקרקע 50 שנה, הוא שהבטיח שהקרקע היא של מדינת ישראל. שר החקלאות אמר, בעצם: אנחנו שלחנו את הקיבוצים למקומות הנידחים והרחוקים ההם, ובזכות ההתיישבות אותם שטחים שייכים למדינת ישראל היום. אמר שר החקלאות: ההתיישבות ההיא, של האיחזות בקרקע, הרחוקה מן המרכזים היהודיים של אז, היא זאת שאפשרה לנו להקים את התשתית של המדינה ונתנה לנו את החוסן הביטחוני.

אני אומר, אדוני השר, ומבקש שהדברים ייאמרו מפיו לחבריי השרים ולראש הממשלה – ההתיישבות היא הבסיס והמפתח לציונות. ההתיישבות היא לא לבנות גדר, חומה, שנועדה לסגור אותנו במרווח קטן, מצומצם וצר בין הערים לבין הים. ההתיישבות היא המפתח לביסוס מדינת ישראל. כך היה תמיד, זאת הציונות, וכך צריך שיהיה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אפשר לשאול אותך שאלה?

אליעזר זנדברג (צומת):

כן, חבר הכנסת זיסמן.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אתם הייתם בממשלה ורפול היה שר בכיר בממשלה. למה לא בניתם בבקעת-הירדן? למה הזנחתם את בקעת-הירדן באותה תקופה? יישוב אחד הקמתם?

אליעזר זנדברג (צומת):

אני אשיב לך על-פי הבנתי, ולא הייתי חבר בממשלה ההיא. אני רוצה לומר לך, שהחשש הכבד ביותר היה, שאם ביום מן הימים תקום ממשלה אחרת – והיא קמה, לצערי הרב – ברור שהיא תנסה לחבל ביכולת שלנו להיאחז במקומות שנמצאים בשליטתנו. לכן חשוב היה לחזק דווקא אותם אזורים.

עמנואל זיסמן (העבודה):

התנועה שלך הקימה גרעין אחד?

אליעזר זנדברג (צומת):

חבר הכנסת זיסמן, התנועה שלי דואגת להקמתם של יישובים ונאבקת למענם. להקים גרעין, בשיטה שהייתה פעם – הדיון הקודם הוכיח שלא זו הדרך. חבר הכנסת זיסמן, אם כל מה שמטריד אתכם זה איזה גרעין תקים צומת או מפלגה אחרת – בוא תעזור, בוא תסייע למנוע את ייבוש ההתנחלויות, כפי שאתם רוצים, בוא תיאבק על כך שממשלת ישראל תקיים, לפחות, דיון על הרחבת ההתיישבות.

תראו מה קרה כאן? יאסר ערפאת ומרצ משדרים מסר לממשלה לפני דיון על הרחבת היישובים. אומרת מרצ: צריך להוריד את זה מעל הפרק. אומר יאסר ערפאת: אם זה יתבצע, המשא-ומתן ייתקע, זה יחבל במשא-ומתן, המשא-ומתן ייפסק. והנה, יש טלפון ערפאת-כריסטופר, כריסטופר-רבין, ממשלת ישראל מרימה ידיים ואומרת: אני לא אדון בנושא.

רבותי, כל זה על התיישבות, כל זה על בניינים, כל זה על בתים. יאסר ערפאת, אש"ף והרשות הפלשתינית לא מונעים מעשי רצח. ואנחנו מדברים על הפסקת המשא-ומתן? אתם מעזים לומר דבר כזה? להעלות אותו על דל שפתותיכם? התשובה היא: לא. התשובה היא, שאתם לא מעזים אפילו להעלות דבר כזה במחשבתכם, ויאסר ערפאת, בגלל בתים, בגלל בנייה אומר את הדבר הזה. יש סיבה טובה לכך, והיא נעוצה, לדעתי, בהבדל שקיים בין תפיסת המולדת שלנו לבין תפיסת המולדת של הערבים.

הנקודות המרכזיות והבעייתיות של הסכסוך הזה הן זכות השיבה וירושלים. את זה הממשלה צריכה להבין. את זה הממשלה צריכה להביא בחשבון. אני אסביר למה הכוונה. אתם מתקדמים בתהליך שהוא בלתי הפיך. נתתם ליאסר ערפאת אדמה, הכרה, טריטוריה, צבא שאתם קוראים לו משטרה, חימשתם את הצבא הזה בכלי נשק, וכל זה הולך ומידרדר: אתם רוצים לפנות עוד אזורים ולתת לו עוד שטחים לשליטה ועוד חלקים מארץ-ישראל.

ואחרי הכול השארתם פתח קטן בהסכם שחתמתם אותו, שאומר שיש לו זכות להעלות על שולחן הדיונים את סוגיית זכות השיבה ואת שאלת עתידה של ירושלים גם בשלב האחרון של הדיונים. אני שואל אתכם: מה תעשו אם אז יבוא יאסר ערפאת ויאמר: אני עדיין דורש זכות שיבה, אני עדיין תובע חלק בירושלים. איך תתנהגו אז? מה תעשו? הלוא המהלך הזה הוא מהלך בלתי הפיך; מה תאמרו לו? תאמרו לו – לא מכירים בכך יותר? תיסע לתוניס בחזרה? תחזיר לנו את כלי הנשק? תחזיר לנו

את השטח שנתנו? המהלך הוא מהלך בלתי הפיך; ומכיוון שהמהלך הוא מהלך בלתי הפיך, צריכים תשובה טובה עכשיו.

ההתעקשות של יאסר ערפאת לגבי הבנייה, האיומים שלו לגבי הבנייה צריכים להדליק אור אדום, מכיוון שתפיסת המולדת של הערבים שונה מתפיסת המולדת שלנו. חזרנו לכאן אחרי אלפיים שנה. רצינו להקים טריטוריה בציון, מדינה יהודית בפלשתינ שהיא ציון, זה אותו שטח, לא במקום ספציפי. אף אחד לא ידע איפה גרו אבות אבותינו לפני אלפיים שנה. הגדרת המולדת, תפיסת המושג מולדת של הערבים שונה. זכות השיבה משמעה חזרה למקום ספציפי והתביעה שלהם היא לחזור למקום ספציפי ולא לחזור לטריטוריה כללית.

מדוע אני אומר את הדברים האלה? כי ההתעקשות והוויכוח של יאסר ערפאת היום לגבי הקרקע יביאו לכך בעתיד. בגלל הכניעה של הממשלה, בגלל החולשה של הממשלה, הוא יתפתה להמשיך ולתבוע את הדברים האלה: זכות שיבה, חלק מירושלים, אם לא כולה. הממשלה הזאת, שעד היום ידעה רק להיכנע ולהתכופף מולו – מה היא תעשה? הממשלה הזאת שגוררת אותנו לפינה מבלי לדעת כיצד להיחלץ ממנה – כיצד היא תגיב? מה היא תוכל לעשות? הלוא את הכול היא כבר תיתן לפני כן ונהיה בשלב האחרון של הדיון.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לסיים ולומר: אני מצפה לתשובה מהממשלה – זאת לא הפעם הראשונה שאני מעלה את הדברים כאן – כיצד תתנהג הממשלה אם אלה תהיינה התביעות של יאסר ערפאת בשלב הסופי, בשלב האחרון של המשא-ומתן, אם לפני כן ייעשו ויתורים כה רבים כפי שיאסר ערפאת תובע, והממשלה לאט לאט נכנעת להם. זאת השאלה המרכזית. אני לא זכיתי לתשובה טובה וברורה בעניין הזה.

אני לא יכול לסיים בלי לומר מלה טובה אחת לשר שיושב עמנו כאן. מאבקו למען הרחבה מסוימת של ההתיישבות הוא בבחינת שושנה בשדה חוחים. אבל הוא שר אחד מכל אלה שיושבים בממשלה. אנחנו צריכים ממשלה אחרת, ממשלה שתבין שהמשמעות של הציונות היא התיישבות ולא התקפלות.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

התוכניות להרחבת הבנייה באזור "ירושלים רבתי" ובשטחים

היו"ר ד' שילנסקי:

לידיעת חברי הכנסת, הצעה דחופה לסדר-היום הוגבלה לשלוש דקות; הצעה רגילה – עשר דקות.

זה גם רמז לחברת הכנסת נעמי חזן, שיש לה לא שלוש דקות אלא עשר דקות להעלאת הצעה בנושא: התוכניות להרחבת הבנייה באזור "ירושלים רבתי" ובשטחים; ובסוגריים כתוב עבודה-מרצ.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

הרי חבר הכנסת זנדברג דיבר על זה.

היו"ר ד' שילנסקי:

זו הצעה מטעם העבודה ומרצ.

עמנואל זיסמן (העבודה):

היא לא מדברת בשם מפלגת העבודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת זיסמן שמע עבודה-מרצ, הוא התחיל לעשות לי קריאות ביניים.

עמנואל זיסמן (העבודה):

היא מדברת מפני שבלי הקולות של העבודה היא לא היתה מדברת. אבל היא לא מדברת בשם מפלגת העבודה.

נעמי חזן (מרצ):

אחרי שתשמע אותי תהיה בטוח שאני מדברת בשם מרצ.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת זיסמן, קודם כתבתי לך פתק שיש לי תשובה על קריאת הביניים שלך, אבל כשאני מנהל ישיבה אינני יכול להביע דעה אישית. אני חייב לנהוג לפי הפרוטוקול ולפי הכתוב. אצלי כתוב במפורש מה שהגישו לי מלשכת יושב-ראש הכנסת ולשכת מזכיר הכנסת: עבודה-מרצ. איך ולמה – אינני יודע.

תציג את ההצעה חברת הכנסת נעמי חזן. בבקשה.

נעמי חזן (מרצ):

תודה רבה.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר הבינוי והשיכון, כאשר נבחרה הממשלה הזאת, שהיא ממשלת העבודה-מרצ, אתה נבחרת לכהן כשר הבינוי. אני שמחתי וחברי סיעתי שמחו על כך. היינו בטוחים שאתה, בתור שר הבינוי של ממשלת העבודה-מרצ, תמלא אחר מדיניות הממשלה. מדיניות הממשלה החדשה היתה חד-משמעית בנושא ההתנחלויות ובנושא הבינוי. בנושא ההתנחלויות היתה החלטה חד-משמעית: להקפיא את ההתנחלויות. בנושא הבינוי היתה החלטה לשנות את סדר העדיפויות במדינת ישראל.

ממך, כשר הבינוי, ציפיתי – וציפו רבים אחרים – שתקדיש את רוב זמנך לבינוי חלקים בתוך מדינת ישראל, כגון הנגב. בבאר-שבע, לדוגמה, בירת הנגב, אין מוסדות ממלכתיים שמספקים את הצרכים של האוכלוסייה. מערכת הבריאות שם קורסת, לדאבוני הרב. יש פוטנציאל לפיתוח ההשכלה הגבוהה, אבל התקצוב למוסדות ולבינוי המוסדות איננו מספיק. אפשר לפתח את כל הנגב, אבל זה לא נעשה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

הוא לא בונה בתי-חולים.

נעמי חזן (מרצ):

הוא שר הבינוי והשיכון. אני מדברת על בינוי, בינוי מוסדות.

גם בגליל. מזמן נטען שצריך לפתח את הגליל. קיוויתי שאתה, כשר הבינוי, תעשה לפיתוח הגליל. לא עשית זאת.

בינתיים, ההישג הגדול שלך בתוככי מדינת ישראל, ועל כך כולם מברכים, הוא סלילת כבישים. אבל, הכבישים האלה מובילים, לדאבוני הרב, בעיקר למרכז הארץ, והם אינם מובילים לאזורי הבינוי הרצויים בתוך מדינת ישראל.

עמנואל זיסמן (העבודה):

מעלה-אדומים זה חוץ-לארץ?

נעמי חזן (מרצ):

תאמין לי, חבר הכנסת זיסמן, שאני אגיע גם לזה.

אדוני שר הבינוי והשיכון, הפכת, לדאבוני הרב, משר הבינוי לשר העיבוי. במקום לעשות את מה שהיית צריך לעשות בבינוי מדינת ישראל, הפכת להיות המנהיג של העיבוי, של ההתנחלויות בשטחים.

אני רוצה להזכיר לך, שאנחנו נמצאים ערב חג הפסח, חג החירות. עם אחד לא יכול לשלול את חירותו של עם אחר ובשקט ובשלווה לחגוג את חג החירות, כי חג החירות שלנו הוא גם חג אוניברסלי.

הופתעתי, אני מוכרחה להודות, הופתעתי בחודשים האחרונים ובימים האחרונים וביממה האחרונה מכך שהפכת להיות שר העיבוי. אתה ממשיך את דרכה של פליאה אלבק, שהפקיעה קרקעות בשטחים בניגוד לחוק הבין-לאומי, לא לטובתם של תושבי השטחים אלא לטובת הכובש. אתה ממשיך את דרכו של אריק שרון, שאתה עזרת – בצדק – להוציאו מתפקידו בעבר.

משה גפני (יהדות התורה):

מה את רוצה – – –

נעמי חזן (מרצ):

ואתה, פואד, עכשיו אתה שר הבינוי והעיבוי, מציע באמת ובתמים לבנות 5,800 יחידות דיור נוספות בשטחים, בירושלים רבתי, כביכול? זו הגדרה שלך, שלא קיימת בשום מפה ולא צריכה להתקיים, כי "ירושלים רבתי" היא בלב לבם של שטחים כבושים. כן, מעלה-אדומים, אפרת, ביתר וגבעת-זאב הם חלק מהשטחים. אם היית מוציא חלק קטן מהתוכניות והתקצוב שאתה מייעד לאזורים האלה לבינוי הנגב והגליל, המדינה הזו היתה נראית אחרת גם מבחינה חברתית, גם מבחינה אנושית.

אדוני שר הבינוי והשיכון, תוספת התנחלויות עכשיו היא סיכון ביטחוני ממדרגה ראשונה. היום, כאשר אנחנו דורשים פינוי לאלתר של נצרים, של כפר-דרום ושל מורג, אתה בא לעבות התנחלויות בשטחים? כאשר אתה יודע היטב, שאתה לא יכול ולא רוצה לאבטח אותן, כי אתה רוצה להשקיע באמת בחיזוקה של היכולת הביטחונית של מדינת ישראל ושל צבא-ההגנה לישראל. זו עוד בכייה מבחינה ביטחונית, עוד פגיעה ביכולת ההגנה שלנו.

יש לי הצעה בשבילך, ערב פסח, ואני מקווה מאוד שתקבל את ההצעה הזו, כי אני מכבדת אותך אישית, ויש לי הערכה גדולה ליכולת שלך: אנא, אנא, תישאר שר הבינוי, ונוסף על תפקידך כשר

הבינוי, תהיה גם שר הפינוי והפיצוי. כי, למעשה, התשובה הנכונה עכשיו – גם מבחינה ביטחונית, גם מבחינה מדינית, גם מבחינה כלכלית וגם מבחינה חברתית – היא להתחיל את הליך הפינוי של ההתנחלויות. אנא, נתחיל. נתחיל בנצרים, בכפר-דרום, במורג וביישוב היהודי בלב חברון, שהוא מקור הסתה ממדרגה ראשונה ופגיעה בביטחוננו. נעשה זאת לאלתר. תוביל את המהלך כשר הפינוי.

וחשוב מכך: תתחיל לבנות יחידות דיור לאנשים אשר מעוניינים להתפנות מרצונם מהשטחים אל תוך גבולות מדינת ישראל. תהפוך גם לשר הפיצוי. אני מאמינה, שאתה יכול להיות שר הבינוי הגדול מכולם. אז תבנה את מדינת ישראל, תפצה ותפנה את ההתנחלויות בשטחים, ובכך לא תמעל בתפקידך.

משה גפני (יהדות התורה):

הוא היחיד שאינו מודרך על-ידכם.

אליעזר זנדברג (צומת):

נעמי חזן (מרצ):

זו המתנה שתוכל אולי לתת לאזרחי מדינת ישראל בחג החירות, בחג החופש. אם תקשיב למה שאמר חבר הכנסת מודי זנדברג – אתה תנציח, למעשה, מצב שמן הרגע הראשון הבנו שאיננו רצוי, שאיננו צודק ואיננו מקדם את האינטרסים של מדינת ישראל. אנחנו צריכים להתחיל להתמודד עם בעיית ההתנחלויות, והדרך היחידה לעשות את זה ולדאוג לקיומה, לביטחונה ולשלומה של מדינת ישראל היום ובעתיד היא על-ידי התחלה של פירוק ההתנחלויות.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

על-פי התוכנית שלך – – –

נעמי חזן (מרצ):

אני מדברת כאן בשם סיעת מרצ, שהיא חלק מהקואליציה של מרצ והעבודה. אם תפקידנו להמריץ את שר הבינוי להפוך משר העיבוי לשר הפינוי, את זאת אנו עושים בערב פסח, ובאמירה של חג שמח וכשר. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני במקומך הייתי מודיע על עזיבת הקואליציה. אתם יושבים עם שר כזה?

נעמי חזן (מרצ):

חבר הכנסת רביץ, אתה יודע, שאם מדברים בהיגיון אל לבו של אדם ואל מוחו, יש אפשרות שיתקן את מהלכיו ויחזור למוטב. זה בדיוק מה שאני עושה ברגע זה.

משה גפני (יהדות התורה):

לא תצליחו.

אליעזר זנדברג (צומת):

את רוצה שהוא יהיה שר הפינוי ולא שר הבינוי.

היו"ר ד' שילנסקי:

שמענו את ההצעות – – –

עמנואל זיסמן (העבודה):

אני רוצה להזמין אותך, חברת הכנסת חזן, לטקס: 30,000 תושבים במעלה-האדומים.

נעמי חזן (מרצ):

לא אבוא.

היו"ר ד' שילנסקי:

יש פה חילוקי דעות עמוקים מאוד, אך תראו מה עושה ערב פסח: למרות חילוקי הדעות הדברים נשמעים והדוברים זוכים להקשבה וליחס של כבוד.

אדוני השר, בהתאם למה שכתוב אצלי, למרות ההצעות של חברת הכנסת נעמי חזן, אתה עדיין שר הבינוי והשיכון. כך כתוב אצלי וכך אני יודע. לכן אני מכריז שאני מזמין את שר הבינוי והשיכון להשיב על ההצעות לסדר-היום.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אל תתפעל מהשיסוי.

נעמי חזן (מרצ):

ותעסוק בפינוי ובפיצוי.

היו"ר ד' שילנסקי:

תנו קרדיט לשר, שיודע להסביר גם בקשר לעיבוי. בבקשה, אדוני.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני שמח לצבור היום עוד תואר אחד – שר העיבוי. רק תמול-שלשום קראו לי המתנחלים שר הפינוי.

זו הזדמנות בשבילי להסביר כמה דברים. חברת הכנסת נעמי חזן, בשעה זו שאני עומד לפניך כאן, מעל במת הכנסת, 81,000 יחידות דיור נמצאות בבנייה ברחבי הארץ שלנו; ברגע זה, שבו אני עומד לפניך, כאן, בכנסת ישראל. בכל חודש מהחודשיים האחרונים היו קרוב ל-9,000 התחלות בנייה, דבר שלא קרה במשך כל שנת 1994, שבה היו 10,400 התחלות בנייה במהלך השנה כולה; 62% מכלל הקרוונים התפנו; בכל חודש יש 4,500 מימושי משכנתאות.

חברתי, חברת הכנסת חזן, שלשום הייתי בבאר-שבע. הלכתי לראות שם בנייה של 4,500 יחידות דיור – במהלך השנה שעברה. סיפרתי על התוכניות שלנו לבנות השנה עוד כ-4,000 יחידות דיור. וראי זה פלא, ניסו לעצור אותי ולומר לי: עד כאן.

אני ממשיך בדרכי, והיום, באחת המינהלות שלנו עובדים על תוכנית עיבוי גדולה, המדברת על המשולש קריית-מלאכי, קריית-גת ואשקלון. תתפלאי, אני נמנה עם אלה שבאמת תרים את הארץ הזו, ולא פעם אחת ולא פעמיים אני שואל מתי אזכה לראות את הנגב פורח. הדבר אינו פשוט, וחלק מהדברים ציינת בדברייך. כדי להביא היום מישהו לדרום – הדרום הוא יפה, הדרום עומד להיות אחת הפנינות בעתיד, כך אני מקווה – אתה צריך לדאוג שתהיה שם עבודה, שיהיה חינוך, ואז אפשר לדאוג לקורת הגג.

אין לך מה להלין, אני חושב שיש לך כל הסיבות להרים את הראש. שירתי בצה"ל 28 שנים – אני מצטער שאני סוטה מהנאום – בתפקידים קשים ומסובכים, כולם מבצעיים. אני שייך לדור שלא היו לו שאלות לגבי צדקת הדרך. אני שייך לדור שלא שאל שאלות אלא רץ, כי לא היתה אלטרנטיבה אחרת. הדור הזה, שפקח את עיניו וראה שיש אלטרנטיבה, התייצב כולו, בתוכו אני, כדי לשים קץ לפרק, שמה שליווה אותו מתחילתו – ולצערי עד היום הזה – הוא הסרט השחור; לנסות לסגור אותו ולנעול אותו ולפתוח פרק חדש.

אין כמוני מחויב דווקא לאלה שנפלו, חברת הכנסת חזן. אין כמו אנשי הביטחון, אלה שאחיהם וילדיהם, ולצורך זה ילדיהם הם חייליהם, וחבריהם, שראו אותם משלמים את מחיר הדמים, מחויבים להם. הם לא שאלו שאלות, אבל אני יודע דבר אחד: שהם הפקידו בידינו משכון חשוב – שנעשה את הכול כדי למנוע.

כן, אני מחויב לשלום, ואינני חושב שהשלום הוא מהלך בלתי הפיך. אבל אין סתירה בין השלום ובין מחויבותה של הארץ הזו, העקובה מדם, וזכותה הבלעדית על ירושלים בירת ישראל. אין חולק על כך, שירושלים הזו היא ירושלים רבתי, חזקה.

נעמי חזן (מרצ):

יש.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אין חולק על כך, לפחות בגבולותיה של ירושלים, כפי שהתקבלו בכנסת ישראל ב-1967. אני ארצה לראות אותך בעוד כמה חודשים מתייצבת לידי, חברתי, חברת הכנסת נעמי חזן, ומגינה עלי. זכרי את אשר אני אומר היום בכנסת כאשר אני אעלה את הטקטורים בהר-חומה. או-אז נראה אותך, לצד מי את עומדת.

אני אומר לך כאן, מעל במה זו, בשש השנים הקרובות משרדי מתחייב ומתכוון לבנות 30,000 יחידות דיור בתוך ירושלים של 1967 על גבולותיה החדשים.

נעמי חזן (מרצ):

לכל תושביה.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אני לא אמרתי שלא. אני רוצה שיהיה ברור – אנחנו נבנה.

אני רוצה לומר לך עוד הפעם משהו לגבי טרמינולוגיה. מעלה-אדומים איננה התנחלות. מעלה-אדומים – לך ותספרי כמה מאנשי משרדו של השר יוסי שריד גרים במעלה-אדומים.

נעמי חזן (מרצ):

מעלה-אדומים איננה חלק מירושלים.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

מעלה-אדומים איננה התנחלות. במעלה-אדומים חיים אזרחים מכל הקשת הפוליטית של ישראל. מעלה-אדומים מעולם לא היתה התנחלות; מעולם לא.

מי שעומד לפניך התחייב בנובמבר 1992 להסדת הסדר, כפי שהיה, מהמזרח פנימה, וכך אני עושה. לא בנינו ולו התנחלות אחת. ולך, חבר הכנסת זנדברג – אנחנו גם לא הרסנו ולו התנחלות אחת. כדאי לזכור גם את הדבר הזה.

זה כל אשר עשינו. ואני חושב שזו חובתי מאז אני בתפקיד ועד היום הזה. אגב, אני מזמין אותך, הרי אני מכבד אותך, לקבל נתונים ממשרד הבינוי והשיכון, כי יש כאלה שזורקים מספרים בלי לדעת.

בתוכנית שלי לא היו ואין 5,500 יחידות דיור. אני, בסך הכול, כשר הבינוי והשיכון – לא העיבוי, השיכון – הוקמה ועדת שרים, הבאתי הכול בחשבון, אבל לא הבאתי בחשבון שתוכנית שאני מגיש לדיון בוועדת השרים שהוקמה על-ידי הממשלה לדון בנושא תועבר מאחד ממשרדי שרי מרצ בפקסים לתקשורת. חשבתי, בתמימות, שלפני שהולכים לדיון שולחים לשר או לשרים את הנייר המפרט מה מציע שר הבינוי והשיכון. כל המנדט הוא של ועדת השרים, הוא לא שלי, גברתי. בראש הוועדה עומד ראש הממשלה. אם מישהו היה בא וממתין, לפחות, שהוועדה תשב; החליט ראש הממשלה לדחות את הדיון, ואני מכבד זאת ואני לא מחטט מאיזו סיבה.

אליעזר זנדברג (צומת):

מי?

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

מי שחולל את כל המהומות זה לא אני. אני – מלה לא אמרתי. מי שחוללה את כל המהומות היתה חברתי השרה שולמית אלוני.

עמנואל זיסמן (העבודה):

זה בגלל הפריימריס.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אילו היה משהו נותן הזדמנות לבוא ולשים את הדברים על השולחן; אני לא צריך לבנות בשטחים, יש שם 3,000 יחידות דיור ריקות. אני אגלה לך עוד דבר אחד מעל במת הכנסת – יש עוד כמה במקומות האלה שמוכנים לעזוב גם היום. אני לא מתכוון ללכת ולעודד אף אחד לקום ולעזוב, כמו שאני לא מעודד אף אחד לקום ולהיכנס. אבל אני בהחלט נמנה עם אלה המצויים בביטחון. אני אתן היום יד לווייתור על נצרים? אין ערך ביטחוני לנצרים, אבל יש ערך אחר, גברתי, היום אני אוותר על נצרים – – –

נעמי חזן (מרצ):

יש – – – ביטחונית.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אם שמת לב, חברת הכנסת נעמי חזן, לא פציתי פה כשדיברת, עם כל הכבוד, מלה לא אמרתי. אם את רוצה להפסיק את דברי, אני אשב ואני אמשיך להאזין.

אני לא אתן יד לפינוי נצרים, לפחות במה שנוגע אלי. אני חבר ממשלה ואצביע נגד. אני גם לא אתן יד לפינוי כפר-דרום. לא משום שיש תועלת ביטחונית בכפר-דרום ובנצרים. כשהיה צריך ללכת ולקפל את נצרים ואת כפר-דרום – לא קיפלו אותם. היום לקפל אותם זה אסון, כי אתה פשוט מספק מרשם לפינוי יישוב אחר יישוב.

ממשלת ישראל חזקה, ממשלת ישראל היא שתחליט. וכשהיא תחליט שהיא צריכה לקום ולעזוב היא תקום ותעזוב ולא תשאל אף אחד. אני זה שמואשם היום – על-ידי מי לא? אני אומר כאן, מעל בימת הכנסת – ערב מינויי לתפקיד מתאם הפעולות בשטחים על-ידי משה ארנס, שר הביטחון ב-1993, כשהוא קרא לי וביקש ממני להיות מתאם הפעולות בשטחים, אמרתי לו: אני מציע, אדוני, קרא את

השקפותי ואת דעותי. קמה חברת הכנסת דאז גאולה כהן ואמרה: את מי אתה ממנה? אחד שמתנגד להתיישבות בתוככי הערים. בהחלט הייתי אז נגד בנייה בתוך הערים. הייתי נגד "בית הדסה" ונגד "בית רומנו" ונגד תל-רומיידה, אף ש-80% מההתנחלויות היו בתקופה שהייתי מפקד יהודה ושומרון ואין סתירה בדברים. לא הייתי נגד ההתנחלויות דאז אבל אני באמת ראיתי אסון בעצם קיומן של ההתנחלויות האלה בלב היישוב הערבי. אילו היינו מסכימים ברגע נתון לפנות – אז היה סיפור אחר. כלומר, הבעיה איננה העיקרון כמו שהבעיה היא העיתוי; והעיתוי קריטי, לפעמים.

כן, אני רוצה לשמור על ירושלים. האם זה חטא? כן, אני חושב שאין אפשרות לשמור על ירושלים בלי מעלה-אדומים. האם זה חטא? אני לא המצאתי את ירושלים רבתי. אני גם שמעתי חברים בכירים במפלגתי שאומרים שבעצם אלה הם מושגים ספרותיים. אני בא מגלות בבל. אני יודע מסיפורי סבות סבותי שכל שנה בפסח אמרנו "בשנה הבאה בירושלים". האם גם זה מושג ספרותי? אני רוצה שיהיה ברור: אני ביטחוניסט, כן. אבל אני ביטחוניסט שרוצה שלום. אני רוצה שלום בכל מאודי, כי אני יודע מה שילמה המדינה הזאת כדי להגיע עד הלום. אני רוצה שלום ולא חיים בצד "פתחלנד". אני רוצה שלום כשאני יודע שלמרות הגדר – למי שבינינו נדמה, שהגדר הולכת למנוע פיגועים, הוא פשוט טועה. אני רוצה שיהיה שלום אמיתי. הטרור לא ייגמר לעולם. הוא קיים בארצות-הברית, הוא קיים בכל מקום, לא בעוצמה כפי שיש פה.

אני נמנה עם אלה שלא מזלזלים בערפאת. אני נמנה עם אלה שחושבים, שהבעיה היא לא האם יכול ערפאת לעשות משהו או לא יכול, אלא הבעיה היא אם הוא רוצה או לא רוצה. אני רשאי, כמדינה, כממשלה שקיימה את כל ההתחייבויות שלה כלפי הפלשתינים, לדרוש דבר אחד, לפחות – לא רק לקום כל היום ולהצדיק, למה הוא לא יכול – אלא רשאי לדרוש ממנו שיקיים את חלקו בהסכם. חלקו בהסכם הוא גם ביטול האמנה הפלשתינית. ואת יודעת שהקולות האלה נשמעים גם אצלך במרצ. אז כל הזמן אנחנו מנמקים.

כן, גברתי – אני, בדעותי, איש שוחר שלום. אני רוצה שלום משום שאני לא נולדתי כשמאלני. לא, אבל נולדתי בצבא, ומשום כך אני חושב שצריך להגיע לשלום ומהר ככל האפשר. אבל אני רוצה שהשלום הזה יהיה שלום בטוח. אני רוצה שהשלום הזה יהיה שלום שאתו נחיה, וכך גם יחיו שכנינו. אני רוצה שלום שיסיט אותנו מההתעסקות בנשק, שנתחיל להתעסק במוח. את זה אני רוצה.

לכן אני עושה את כל המאמצים כדי להגן על ירושלים, לא על חשבון מקום אחר. המספרים שאמרתי לך כתובים בפרוטוקולים של הכנסת, קחי אותם ובדקי אותם. אלה נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. מעולם לא היתה תנופת בנייה כמו היום, להוציא את הבנייה ב-1992. ואז עשו את העסק הזה בהתחייבויות רכישה, קרקע חנים ותמריצים; בלי תכנון. ואין לי שום טענות. היום אנחנו בונים ובונים ובונים בכל מקום, לא על חשבון ירושלים. ירושלים היא בירתה הנצחית של ישראל. ואינני מכיר אף קול בממשלת ישראל שמתכחש לדבר הזה. זו בירתנו הנצחית, ונבנה אותה.

אני מכיר בעובדה, שתפיסתם של שרי מרצ איננה בדיוק התפיסה הזאת שצריך להגן על ירושלים דרך מעלה-אדומים, דרך גבעת-זאב, דרך ביתר. בסדר, אני מקבל את הדבר הזה. לכן הוקמה ועדה. אני חושב שזאת הדרך הדמוקרטית ביותר. בוועדה הזאת יושבים שרים שלנו ושל מרצ. וכלי להתייחס למה שנאמר בכל העיתונים, אני אביא את דברי. ובדברים שלי לא כתוב 5,800. מה שכתוב שם הוא תכנון ל-3,000 יחידות דיור במעלה-אדומים. כי במעלה-אדומים בונים השנה 500 יחידות, על-פי החלטת הוועדה ואישור הוועדה. וב-1996 יבנו 590 יחידות, על-פי החלטות הוועדה. ואני מדבר על תכנון רחוק. היא רשאית.

ודרך אגב, לא רק את זה אני מביא. תבואי אלי, חברת הכנסת נעמי חזן, תקבלי את כל הנתונים, את הכול. ואז יתברר לך שאני מכבד את מה שהחליטה הממשלה. אני מביא לוועדה – הוועדה היא הסוברנית, היא שתחליט. יקבלו את עמדתך, יקבלו. ואל תשכחי, גברתי, אני גם שר הבינוי והשיכון. אני גם צריך. אני לא משתמש פה באיזה תיזות פוליטיות כאלו ואחרות. לא. תפקידי גם לבנות. ומה לעשות? אני חושב שחובה עלי כשר הבינוי והשיכון לתת תשובה לאוכלוסייה הדתית, או בעלת הצביון הדתי. וחסר לה הרבה. אז אני בונה בביתר. ושם מתוכנן. ואני בונה בקריית-ספר, אינני מתכחש לזה, כמו שאני בונה עבורם באלעד שבמזור, שם מתוכננות כ-12,000 יחידות דיור, וכמו שאני ממשיך לבנות עבורם בכל מקום ומקום בארץ. אבל מה לזה ולעיבוי? אני לא עיביתי.

אבל, כפי ששר החינוך, ואני מכבד אותו על כך – שימי לב למה שאני אומר – מוציא עשרות מיליוני שקלים כדי לבנות בתי-ספר בשטחים, אני עוזר בחצי מועדון פה או שם. וכשיש דרישה בשל הילודה הטבעית, אני מפשיר עוד דירה אחת להשכרה. כדאי שתדעי, במעלה-אדומים הממשלה לא משלמת שום דבר. זו קרקע פרטית, זו קרקע שהאזרח משלם את מחירה, את הפיתוח.

על כן אני מציע, אדוני היושב-ראש, להסתפק בדברי אלה ולהניח לממשלה להמשיך לעבוד, כשהיא ממשיכה להתחייב על ירושלים חזקה, מוגנת, בנויה לנצח.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר, אני אינני מתערב בכל הדברים שנשמעו לכאן או לכאן, אבל אני חושב שעל דעת כולם אני יכול להגיד לך יישר כוח על הדברים שאמרת בקשר לחיילי צה"ל ולקורבנות שהקרבת. אינני יודע אם תהיה עוד ישיבה לפני יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל. הרי גם הדברים האלה יכולים להיות כאילו הושמעו אז, בזמן הנכון. ואני חושב שלגבי חלק זה של הנאום אני יכול להגיד לך על דעת כולם: יישר כוח.

עכשיו אני רוצה לשאול את חבר הכנסת אליעזר זנדברג: האם אתה מסתפק בדברי השר?

אליעזר זנדברג (צומת):

לא.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת נעמי חזן?

נעמי חזן (מרצ):

לדאבוני הרב, גם אני לא.

היו"ר ד' שילנסקי:

אם כן, חבר הכנסת עמנואל זיסמן מבקש להציע להסיר את הצעתה של חברת הכנסת נעמי חזן. בבקשה.

נעמי חזן (מרצ):

— — —

עמנואל זיסמן (העבודה):

אני בהחלט רוצה להסיר, ואסביר לך מדוע.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני השר, קיבלתי פה הצעת ייעול הגיונית מאוד. במצב הקיים יוכל אחד להציע להסיר את הנושא מסדר-היום, ואחד יוכל להציע להעביר לוועדה, ואז אנחנו נכפיל את הדברים. לכן, מאחר שההצעה להסתפק בדבריו לא התקבלה, מה אתה מציע? האם אתה מציע להעביר לוועדה או להסיר מסדר-היום?

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אני מציע להסיר את שתי ההצעות.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני מבקש להעביר לוועדה.

היו"ר ד' שילנסקי:

יש לי פה שתי הצעות — — —

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אתה יודע מה? אני מוכן שזה יועבר לוועדה.

אליעזר זנדברג (צומת):

לוועדת הכלכלה.

נעמי חזן (מרצ):

לוועדת הכלכלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אם כך, אני נשאר עם שתי ההצעות האורייגנליות. חבר הכנסת עמנואל זיסמן מציע להסיר את ההצעה של חברת הכנסת נעמי חזן. בבקשה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, ממשלת ישראל קמה ב-13 ביולי 1992. מאז קמה הממשלה לא היה יום, אפילו לא שעה, שהיא לא בנתה, לא פיתחה ולא אכלסה את מעלה-אדומים, את גבעת-זאב, את הר-אדר, את ביתר. וכל זה נעשה בהסכמה של מרצ.

נעמי חזן (מרצ):

לא נכון.

עמנואל זיסמן (העבודה):

במרצ לא העלו שום הצעה.

נעמי חזן (מרצ):

זה לא נכון.

עמנואל זיסמן (העבודה):

חברי מרצ שתקו במשך שנתיים וחצי. אבל עכשיו יש פריימריס במרצ, יש מאבק בין יוסי שריד לבין שולמית אלוני, והם מוכנים עכשיו להתכחש להסכמתם.

נעמי חזן (מרצ):

לא הסכמנו.

היו"ר ע' מאור:

עמנואל זיסמן (העבודה):

במסגרת ההתמודדות הפנימית כל אחד רוצה להוכיח שהוא יותר מתנגד למה שהממשלה עושה.

אנחנו לא נוותר למרצ. אנחנו נחשוף את פרצופם האמיתי. חברת הכנסת נעמי חזן לא העלתה שום הצעה פה במליאה. היא היתה בעד מעלה-אדומים, בעד גבעת-זאב. לפתע המצפון שלה התעורר.

נעמי חזן (מרצ):

זה לא נכון. היינו נגד, נגד, נגד, נגד.

עמנואל זיסמן (העבודה):

לכן אני בעד להסיר את ההצעה שלה, כי ההצעה שלה היא הצעה צבועה, היא דו-פרצופית, היא תואמת את המצב הפנימי בתוך מרצ.

נעמי חזן (מרצ):

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת רביץ מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אליעזר זנדברג.

ענת מאור (מרצ):

אפשר לדעת אם בעבודה ביטלו את הפריימריס?

נעמי חזן (מרצ):

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת רענן כהן, אני רואה שמקבלים אותך כאן בחיבה רבה, אבל אני מבקש שתשב. רשות הדיבור ניתנה לחבר הכנסת רביץ.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני חושב שכבר מזמן לא ראינו מחזה כזה של צביעות; וממי? מיפי הנפש. עומדת כאן חברת הכנסת נעמי חזן ואומרת לשר שיושב לפנינו – – –

נעמי חזן (מרצ):

אברהם רביץ (יהדות התורה):

את מפריעה לי לדבר. אני לא הפרעתי לך.

אומרת לשר היושב לפנינו – – –

נעמי חזן (מרצ):

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, הגן עלי. יש לי בסך הכול חמש דקות.

ענת מאור (מרצ):

לא. יש לך דקה אחת.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אומרת חברת הכנסת חזן לשר הבינוי והשיכון של ממשלת ישראל, שהוא עושה מעשים הפוגעים בשלום, ולשם השלום הזה אתם הצטרפתם לממשלה. הוא מעבה את היישובים, וזה יפגע, חלילה, בשלום. אתם צבועים. למה אתם ממשיכים לשבת בממשלה הזאת? צאו מהממשלה. אני אגלה לך – אם בגלל זה תצאו מהממשלה, היא לא תיפול, יהיו אחרים שיחזקו אותה.

ענת מאור (מרצ):

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני רוצה לומר לך, אדוני השר – – –

רענן כהן (העבודה):

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אמרתי כמה דברים שגם אתה תשמע.

אני אומר לך, אדוני השר, אל תתנצל. נשאת כאן נאום טוב, אבל התנצלת יותר מדי. ביקשת לומר, שכאילו לא קרה כלום. אתה עושה דברים טובים. תמשיך בכוחך זה. אני רק רוצה להציע לך ולממשלה – תבטלו את ועדת השרים האומללה הזאת. זו לא ועדת שרים לבנייה, זו ועדת שרים לעצירת הבנייה.

ולך, חברת הכנסת חזן, משפט אחרון – דעי לך, שהמבחן האמיתי של השלום הוא רק בכך שיהודים יוכלו לגור בכל מקום בארץ-ישראל. זהו המבחן האמיתי של השלום. אם הם לא מוכנים לסבול אותנו כאן, זה לא שלום אמת. ופחות משלום אמת – אסור לעשות דבר. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

חברי הכנסת, אני מתכבד לשאול את חבר הכנסת זנדברג אם הוא מסכים להעברת הנושא לוועדה.

אליעזר זנדברג (צומת):

כן. לוועדת הכלכלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

כן. לא הוצעה כל ועדה אחרת. אשאל גם את חברת הכנסת נעמי חזן אם היא מסכימה להעברת הנושא לוועדה.

נעמי חזן (מרצ):

בשמחה.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אני אבקש להפריד בין שתי ההצעות.

היו"ר ד' שילנסקי:

זה מותר.

אני מעמיד להצבעה את הצעתו של חבר הכנסת זנדברג. מי בעד? מי נגד? נא להצביע.

רענן כהן (העבודה):

היום הכנסת מאוחדת. היום כולנו בעד הכול.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 15

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת א' זנדברג לוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

רוב של 15 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים – אני קובע, שהצעתו של חבר הכנסת זנדברג עוברת לוועדה.

עכשיו אנחנו מצביעים על הצעתה של חברת הכנסת נעמי חזן.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אני אמנע. זה המקסימום שאני יכול לעשות למענך.

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 5

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 9

נמנעים – 1

ההצעה שלא לכלול את הנושא שהעלתה חברת הכנסת נ' חזן בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חמישה בעד, תשעה נגד, אחד נמנע – הצעתה של חברת הכנסת נעמי חזן יורדת מעל סדר-היום.

אחרי שכולם יירגעו, אבקש מהפרוטוקול. אבל הפרוטוקול שומע אותי גם כשיש רעש. מאחר שלא הוחלף כאן השעון, ולפי השעון מנהל עכשיו את הישיבה חבר הכנסת רפאל אדרי – אני לא יודע איך זה קרה, אני החלפתי אבל השעון קפץ כנראה – מופיע בפרוטוקול כאילו חבר הכנסת רפאל אדרי הצביע נגד. על מנת להסיר ספק, ואולי הוא לא יהיה שבע רצון מרישום כזה, אני מתקן בפרוטוקול: רפאל אדרי לא היה בעת ההצבעה ולא הצביע. במקום שכתוב שחבר הכנסת רפאל אדרי הצביע נגד צריך להיות כתוב שדב שילנסקי הצביע נגד. אני מודה לפרוטוקול.

אי-העברת תשלומים לישיבות ממשד הדתות

היו"ר ד' שילנסקי:

הנושא הבא בסדר-היום: אי-העברת תשלומים לישיבות ממשד הדתות, הצעה של הליכוד ויהדות התורה. יציג את ההצעה חבר הכנסת משה גפני.

יוסף בא-גד (מולדת):

מי ישיב בשם הממשלה?

היו"ר ד' שילנסקי:

כתוב שהשר לענייני דתות ישיב. חבר הכנסת גפני, אתה ודאי תסכים לכך שנקדיש עוד דקה כדי לוודא. יכול להיות שהשר בדרך. אמרו לי שהוא נמצא, אבל עדיין לא באולם. נחכה שנייה. הוא עולה במדרגות. אני מסכים לחכות דקה עד שהוא יעלה. האם אדוני מסכים?

משה גפני (יהדות התורה):

כן, אני מסכים.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מניח שאתה רוצה ששר הדתות ישמע אותך. בהסכמתך, נמתין. אמרו לי שהוא עולה במדרגות. אנחנו יודעים שהוא אדם זריז, ולכן זה בוודאי לא ייקח הרבה זמן.

יוסף בא-גד (מולדת):

אפשר להגיד דבר תורה לפסח עד שהשר יגיע?

היו"ר ד' שילנסקי:

עד שיגיע. אבל עד שיגיע. ברגע שהוא מגיע – אתה מפסיק.

יוסף בא-גד (מולדת):

אפשר לקבל מיקרופון?

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבקש להפעיל את המיקרופון.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אנחנו עומדים לפני פגרת הפסח. בפסח נשיר את שירת הים: "אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לשם ויאמרו לאמר". שאלו חז"ל מה הוא כפל לשון "ויאמרו לאמר": שנהא אומרים לבנינו, שיאמרו לבניהם שקורים לנו נסים, שנגיד שירה לקדוש ברוך הוא.

אנו יוצאים לחופשת חג הפסח מתוך שירת הודיה ותודה על הנסים שנעשו. בניסן נגאלו, בניסן עתידים להיגאל. בבקשה, כבוד שר הדתות, המיקרופון לרשותך.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. נאמר לי ששר הדתות בדרך. מניסיוני אני יודע, ששר הדתות תמיד מתייחס בכבוד לכנסת ומדייק בהופעותיו. גם אם הוא התעכב קמעה, חשבתי שיש להתייחס אליו כשם שהוא מתייחס אל הכנסת. חבר הכנסת גפני רצה ששר הדתות ישמע אותו ואמרתי – נחכה דקה. והנה, ככה סתם, לחכות מתוך שעמום? הנה הזדמנה הצעה טובה של הרב בא-גד, שיגיד דברי תורה לקראת חג הפסח. הסכמתי וקיבלתי ברצון. הוא מילא לנו את הזמן. אני מוכרח לציין שמילא אותו בטעם רב.

רפאל פנחסי (ש"ס):

חשבתי שיגיד שירה.

היו"ר ד' שילנסקי:

הוא אמר דברים שנותנים שירה בלב. בבקשה.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני שר הדתות והכלכלה, ביקשנו להעלות בקשה לסדר-היום בפגרה, לפני חג הפסח, בנושא של אי-העברת תקציבים לשיבות. אנחנו מברכים אותך על ההחלטה הראשונה, שמענו אותך מתבטא בנושא הזה – לעשות סדר, לקבוע קריטריונים ולא לפגוע. שמעתי את השידור הראשון שהיה בטלוויזיה. לא לפגוע בתקציב.

רפאל פנחסי (ש"ס):

ראית בטלוויזיה?

משה גפני (יהדות התורה):

שמעתי ב"גלי צה"ל". הייתי בדרך.

השר לענייני דתות ש' שטרית:

לא כל העם רואים את הקולות אלא שומעים את הקולות.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני השר, עד שתלמד את הנושא כולו – והוא נושא כבד, רגיש וקשה – לא ייפגע תקציבן השוטף של הישיבות.

אני רוצה להקדים ולומר דברים שכבר אמרתי כאן בעבר בעת שהתקיים הדיון על התקציב. אני רוצה לערוך השוואה כדי שנדע כולנו על איזה תקציב אנחנו מדברים באופן יחסי. אני לוקח את תקציב המדינה השנה ואת מקבילתם של הישיבות, המוסדות להשכלה גבוהה, בהשוואה של אחד מול אחד. אני פטור מלומר שאני בעד עידוד ההשכלה הגבוהה, ומוכן שאני בעד עידוד לימוד התורה בישיבות. אני עורך השוואה תקציבית, לא ערכית.

אני קורא מספר התקציב – מספר התלמידים במוסדות להשכלה גבוהה – 91,480. מספר התלמידים בישיבות – 138,997. התקציב השוטף במוסדות להשכלה גבוהה – 2 מיליארדים ו-857,682 מיליון שקל. לעומת זאת, תקציב הישיבות הוא 577,543 מיליון שקל. זה התקציב השוטף.

תקציב הפיתוח במוסדות להשכלה גבוהה, כפי שהוא מופיע בספר התקציב – וכך זה צריך להיות – הוא 80,430 מיליון שקל. תקציב הפיתוח של הישיבות במדינת ישראל, אדוני השר, אני מניח שתתפלא לשמוע את זה, הוא אפס. אין תקציב פיתוח.

כשאני עושה את החישוב, תלמיד מול תלמיד, התקציב לכל תלמיד במוסדות להשכלה גבוהה הוא 32,117 שקל, לעומת התקציב לכל תלמיד בישיבות – 4,155 שקל.

אינני מספר פה סיפורים ואינני אומר דברים לתקשורת, אני קורא מספר התקציב. אם אנחנו לוקחים סטודנט מול תלמיד בישיבה – עלותו של סטודנט גבוהה פי שמונה מעלותו של תלמיד ישיבה.

זה הנתון שמופיע; על-פיו אנחנו חיים ועל-פיו חיים המשרדים. נכון, אדוני השר, הישיבות מעולם לא רצו לקבל את מלוא תקציבן מן הממשלה. כאשר קמה ממשלת הליכוד והיהדות החרדית הצטרפה לקואליציה, ראש הממשלה המנוח מנחם בגין ושר האוצר המנוח ארליך אמרו: אנחנו רוצים לכסות את תקציב הישיבות, שלא יהיו מקופחים. רוצים לתת תקציב של 100%. ואז אמרו ראשי הישיבות: אנחנו לא רוצים לקבל 100%. היה מדובר על כך שהם יקבלו חלק מתקציבם. היו שנים שהחלק הזה נשמר. לאחרונה, התקציב הזה, שאיננו מכסה אלא כ-30% מעלותו של תלמיד, הולך ונשחק.

בזה לא תמו הצרות. עד כאן – בסדר. אני רק מספר לך, אדוני השר, מה קורה במשרד שקיבלת לידך. לפחות שיקבלו את ה-30% ביושר ובאופן מסודר כמו שצריך. הנה מה קרה: במשרד החינוך, כאשר מגישים מצבת תלמידים, מגישים את מספר התלמידים בבית-הספר ובמוסד החינוך; במשרד העבודה והרווחה, כאשר מבקשים תקציב למעונות יום, מציינים את מספר התלמידים.

אדוני היושב-ראש, הנה יושב כאן ראש ישיבה, הרב בא-גד, והוא יכול לאשר או להכחיש את מה שאני אומר. אתה מעביר את מצבת התלמידים של הישיבה למשרד הדתות, והמשרד לא מטפל בעניין הזה שנה וחצי. אני לא יודע מה קרה בתוך המשרד. כאשר יש מצבת תלמידים שמקבלים עבורה את התקציב העלוב הזה, גם כאן הגידול הטבעי לא קיים. השחיקה בתקציב פר תלמיד או בחוסר הטיפול במצבת התלמידים, כפי שהמשרד היה מחויב לעשות.

על העניין הזה נזעקנו אנחנו, חברי יהדות התורה. אנחנו לא מפנים את האשמה כלפיך, אדוני השר. את הדברים האלה קיבלת ואתם אתה צריך להתמודד, ואנחנו סומכים עליך שתתמודד אתם בהצלחה. עכשיו, לפני הפסח, באו וקיזזו את התקציב. אם יש מוסד שירד בו מספר התלמידים – קיזזו את התקציב לפני חג הפסח. הווי אומר, אם במשך שנה וחצי ירד מספר התלמידים במוסד מסוים בעשרה, יכול להיות שהוא בכלל לא מקבל תקציב לקראת הפסח. ואילו במוסד אחר שבו היתוספו תלמידים? – כאן לא. כאן באו פקידים במשרד שלך, אדוני השר, ואני לא יודע מי הם, ואומרים לו: נוספו תלמידים – אנחנו צריכים לחשוב. נשב, נדון, נבדוק ונראה. עוד חודש, עוד חודשיים – והישיבות מתמוטטות. איזה מין דבר זה? איזה מין הפליה זו?

אתה יודע, אדוני השר, מה היה קורה כאן במליאת הכנסת לו היו עושים את זה במשרד העבודה והרווחה – היו מפסיקים פתאום תקציב של מעונות יום כי צריך לבדוק? מה היה קורה במשרד החינוך אילו היו מפסיקים תקציב של בתי-ספר? ואנחנו בעד לבדוק. אנחנו חושבים שאתה צודק במאה אחוז – צריך לבדוק את הקריטריונים, לתת למי שמגיע ולא לתת למי שלא מגיע.

אני חושב שצריך לעשות גם תמחור ולראות האם באמת התעריף על-פי דרגה אחת הוא נכון ועל-פי דרגה אחרת הוא לא נכון. אני יודע, אדוני השר, שאתה חושב על זה ואתה מדבר על זה, ואנחנו בעד. אבל אי-אפשר להשאיר את המצב הזה כפי שהוא היום.

אדוני השר, אני מבקש ממך, אני יודע שמשרד הדתות, כמה שהוא קטן כך הוא קשה. בתוך מכלול הנושאים שאתה אמור לטפל בהם נפלת לתוך הים הסוער הזה. אבל, אדוני השר, לומדי התורה, תלמידי הישיבות, היו בבת עינו של עם ישראל מאז ומעולם. בכל ההיסטוריה, בכל הגליות, בכל המצבים הקשים שעם ישראל היה נתון בהם הוא ידע תמיד לשמור על תלמידי הישיבות. הם העבירו את המסורת ממעמד הר-סיני מדור לדור. אותם תלמידי הישיבות, עליהם אנחנו חייבים לשמור. אי-אפשר בהחלטה אדמיניסטרטיבית של פקיד מסוים לעצור את התקציב ולהגיד שיחכו. מה זה שיחכו? ראשי הישיבות עשו את תפקידם; לפני שנה וחצי הם מילאו את הטפסים, הגישו את המצבות. אבל לא טיפלו בזה. האם הם צריכים לסבול?

אני רוצה לסטות לדקה אחת מהנאום שלי. חוץ מזה שאתה שר הדתות, אתה גם שר בכיר בממשלה הזאת. והנה, אתמול בתוכנית "בחצי היום" ברשות השידור הממלכתית הביא הקריין סטטיסטיקה על עיריית ירושלים ואמר, שהאוכלוסייה של ירושלים, לקראת שנות 2010 – למעלה ממחציתה יהיו ערבים וחרדים.

מה הדה-לגיטימציה הזאת? אנחנו נמצאים עכשיו בתקופה של פיגועים, בתקופה שהערבים פוגעים בנו. הם לא מבדילים בין מי שהולך עם כובע או עם כיפה סרוגה לבין מי שהולך בלי כובע. הם פוגעים ביהודים באשר הם יהודים. אבל כך מדבר קריין הרדיו הממלכתי. בושה וחרפה. אדוני השר, אתה שר בכיר בממשלה, יש לך השפעה רבה בעניין. צריך לעשות סדר. אי-אפשר לקחת את הציבור החרדי ולעשות לו דה-לגיטימציה כזאת. על מה אנחנו מדברים?

רפאל פנחסי (ש"ס):

על זה אמר חיים מילר שהערבים והחרדים ישלטו בירושלים.

משה גפני (יהדות התורה):

אני לא יודע מה הוא אמר. אני יודע מה אמר קריין הרדיו הממלכתי, וזאת בושה וחרפה. אני סומך על השר שטרית שידע לטפל בדברים מסוג זה. הוא איש מוכשר לדברים האלה. הוא בוודאי יטפל בזה כראוי.

אדוני השר, אני בעד הוועדה ואני חושב שצריך לתת לה לעשות את תפקידה. אבל אני חושב, שצריך לצרף לוועדה הזאת אדם שאין לו נגישות לעניין אבל הוא מבין מה קורה בישיבות. אולי צריך לקחת ראש ישיבה שיצא לפנסיה. וכאשר מדובר על ראשי ישיבות – אלה לא אנשים שקיבלו שנת חופשה ושנת שבתון ונסיעות לחוץ-לארץ. אלה אנשים שחיו ממשכורות רעב. אלה אנשים שעושים את מלאכתם יומם ולילה וממלאים את תפקידם. אני מציע הצעת ידיד, לכלול בתוך הוועדה הגדולה והיעילה הזאת גם ראש ישיבה.

היום נזעקנו על הנושא הספציפי הזה. לא יכול להיות, שבתקציב הזעום שאנחנו מדברים עליו, תקציב שיש בו משום אפליה וקיפוח, לא ייתכן שלא ייתנו תוספת יוקר כפי שצריך, שהתקציב לא יגדל כפי שהוא גדל בשנים עברו. לא ייתכן, ששנה וחצי יסבלו מנהלי הישיבות בגלל מחדל של פקידי משרד או בגלל מחדל של המשרד. לא ייתכן, שנעמוד בערב חג הפסח ונישאר אדישים למצב הזה.

אדוני השר, אני מקווה שתיקח את הדברים לתשומת לבך; חזקה עליך שתטפל בהם בהצלחה. תודה רבה, פסח כשר ושמח לכל עם ישראל.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

השר לענייני דתות ש' שטרית:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת הרב גפני, לפני שאתייחס לדברים שהצגת מתוך הלב ומתוך דאגה לנושא הישיבות, תרשה לי להסביר כמה דברי יסוד שלמדתי.

אומנם, אין זו הפעם הראשונה שאני עוסק בנושא ההקצבה למוסדות תורה ולישיבות. מאז נכנסתי לכנסת, בשנת 1988 – וחלק מהחברים היושבים כאן היו חברים בוועדת הכספים – השתדלתי ללמוד את הסוגיה הזאת. אבל אודה שלמדתי קצת יותר בשבועות שבהם אני מכהן כשר לענייני דתות, משום שמוטלת עלי חובה ישירה להתמודד עם הסוגיות המתעוררות.

עכשיו אני רוצה להסביר. "ישיבות" הוא מונח רחב המתייחס לכל קשת הגוונים שבין בית-ספר יסודי לבין חוג במתנ"ס. כולל של חמישה אנשים בני 70 שלומדים תורה זה חוג במתנ"ס. המונח כולל גם אוניברסיטה. יש מכוני תורה גבוהים רבים שלומדים בהם ברמה הגבוהה ביותר. זה כולל גם בית-ספר שהוא תלמוד-תורה, וגם הוא צריך לקבל ההקצבה מתוך אותו תקציב.

מה אני אומר? אי-אפשר לעשות את החשבון שאתה עשית. עשית חשבון של מוסדות להשכלה גבוהה, ובמונח "ישיבות" כללת רק את הקטע המקביל לאוניברסיטאות בעולם החינוך שממנו שאבת את המלה סטודנט באוניברסיטה. אני אומר זאת פשוט לצורך הבהרה.

אני סבור, שאם נצליח לגבש הבחנה בין ישיבה שהיא תלמוד-תורה לבין ישיבה מסוג אחר – אני לא רוצה עכשיו לפרט, כי הציבור ששומע אותי עכשיו בטלוויזיה, אם אתחיל להסביר לו את כל המושגים של מתיבתא, ישיבה גדולה, ישיבה קטנה, מכון תורה וכדומה, הוא יתבלבל.

לכן, אני מציע להסביר לכם את העניין במונחים שלי, כי כך גם תבינו מה הן האפשרויות הכספיות והתקציביות העומדות לרשותנו כדי להתמודד עם הסוגיה – הן בראייה של מדיניות כוללת והן כדי לתקן את המצב הנוכחי.

לפי דעתי, הישיבות לא צריכות להיכלל בקטגוריה של תמיכות. הן צריכות להיכלל בקטגוריה של השתתפות בתקציב. כמו שאני משתתף בתקציב של מוסד לילדים מוגבלים, או פנימייה, במשרד העבודה והרווחה או במשרד החינוך; שם אין תמיכות אלא השתתפות בתקציב.

מה זה תמיכות? שיש שיקול דעת לפקיד, לוועדת תמיכות, לתת לישיבה אחת ולא לתת לישיבה אחרת. תיאורטית זה המצב. כשאתה קורא לזה תמיכות וישיבות, המצב המשפטי הוא, שקיימת ועדת תמיכות, היא קובעת קריטריונים ומפרסמת אותם במועד הקרוב ביותר לפרסום ההודעה בעיתון המזמינה את האנשים להגיש בקשות. אין הזדמנות להיערך לקריטריונים; והתוצאה היא, שהקובעים הם אותם עובדי ציבור בהנחיה כזאת או אחרת, והם מחלקים את התמיכות.

זה צריך להיפסק. ישיבות בקטגוריות שהזכרתי, שהן או מוסדות חינוך או בית-ספר יסודי, או נניח שמשרד הדתות משלם מגיל 12, הרי למעשה הוא משלם מגיל 12 עד גיל 80 או אפילו עד גיל 120. אלה התשלומים שמשרד הדתות משלם לכולל, למתיבתא, לישיבה, למכון תורה, לישיבה קטנה או לישיבה גדולה; כלומר, מבית-ספר יסודי ועד חוג במתנ"ס.

יש למיין את הישיבות לפי סוגים – אלה הדומות לחוג במתנ"ס, כלומר חמישה או עשרה אנשים שלומדים תורה, והם בני 70 – וטוב שילמדו תורה גם אם הם בני 70, כי זה מוסיף גם לבריאות, גם לחוכמה, גם להנאה וגם לידע – האם לישיבות מסוג זה ולמוסדות חינוך של ילדים גילאי 12 עד 16, 16 עד 18, או 18 עד 25 משקל שווה מבחינת האינטרס של המדינה, מבחינת התקציבים הציבוריים? האם יש לממן עוד קבוצות כאלה בלי מגבלה? אני טוען שלא.

חייבים לעשות מיון כזה שיאפשר להפנות משאבים גדולים יותר לאותם מגזרים שמחובתנו לממן. אני אומר זאת בכל ההדגשה – מחובתנו לתת לסקטור החרדי, לסקטור הדתי, אפשרות ללמוד בלי מגבלה, ולא להתווכח אתו על גידול טבעי, כשם שאי-אפשר להתווכח על גידול טבעי בבית-ספר יסודי במסגרת של החינוך הממלכתי או הממלכתי-דתי. לגידול טבעי צריך לתת פתרון.

צריך גם להיכנס לשאלה של גודל הכיתות. אי-אפשר להשוות כיתה של 15 תלמידים לכיתות בבתי-הספר החילוניים, שיש בהן, בדרך כלל, בין 35 ל-38 תלמידים.

לכן הגישה שלי אומרת, שכדאי להפנות יותר משאבים, לרבות משאבים הנדרשים בשל הגידול הטבעי או בשל גידול אחר – להפנות יותר משאבים לאותן קטגוריות שהמדינה מחויבת לתת להן שירותי חינוך. אם אדם בוחר לקבל חינוך חרדי – זכותו, וקבענו זאת כעיקרון, שיש אפשרות בחירה. כשם שאדם בוחר ללמוד בבית-ספר חילוני, זכותו לקבל אותם תנאים, אותם סטנדרטים, גם בחינוך החרדי. בעניין הזה אני מסכים.

אבל אם מישוהו יגיד, שאני צריך להתייחס לכל הקטגוריות באותה מידה, ושאיני צריך לממן את הגידול גם בכוללים שחמישה פנסיונרים רוצים ללמוד בהם – אני אומר לכם, שלא אוכל להגן על זה בפני הציבור; לפי דעתי, גם לכם יהיה קשה להגיד שאת השקל שחסר לתלמידי בית-ספר גילאי 12-18 נתנו לפנסיונרים שלומדים בקבוצה של חמישה או בקבוצה של 20 בבית-כנסת אחר-הצהריים; שהשקל הזה הולך לשם במקום לילדים שצריכים לארגן להם כיתה. בזה אני לא אתמוך. לכן אנחנו עושים מאמץ לגבש את הנושא הזה.

במאמצינו לעדכן את מספר התלמידים שלא עודכן זה שנה וחצי – ולא טוב שהוא לא עודכן – גילינו, שהיו מוסדות רבים שמספר התלמידים שלהם קטן, ולמרות זאת זמן רב הם קיבלו כסף לפי מספר תלמידים גדול יותר.

יוסף בא-גד (מולדת):

זה היה גם להיפך.

השר לענייני דתות ש' שטרית:

נכון. שיטת האי-עדכון פסולה משני הכיוונים.

יוסף בא-גד (מולדת):

נכון.

השר לענייני דתות ש' שטרית:

אם היו לך 300 תלמידים וקיבלת תקציב רק בעד 200, שילמת "אוברדרפט". אם היו לך בעבר 300 תלמידים וירדת ל-200 והמשיכו לשלם לך בעד 300 – חשבת שאתה גביר כמו רוטשילד; והנה, במכה אחת צריכים לנכות לך את כל ההפרשים. לא עשינו זאת במכה אחת אלא חילקנו את זה לכמה תשלומים, ועדיין נוצר מצב לא טוב שעכשיו, לאחר העדכון, ניכס את החוב בתשלומים, כאמור, אבל עדיין לא עדכנו זאת לאלה שמספר התלמידים שלהם גדל. מדוע לא עדכנו? משום שעל-פי הכללים הפרקטיקה מחייבת שלא לראות את הדיווח של המוסדות כדיווח אוטומטי; יש לראותו ככשר, כתקין ותקף – אבל צריך גם לעשות בדיקה.

כרגע מדובר בסכום נכבד מאוד של 57.6 מיליון שקל שהמשרד חייב לשיבות. זה סכום גדול מאוד. נוכח חוב של 7 מיליוני שקל מתוך סכום גדול יותר שהמשרד לא ניכס במכה אחת אלא בתשלומים.

בבוקר דיברנו עם חברי הכנסת גפני, רביץ וורדיגר והבטחתי לבדוק את עניין המקדמות בהיקף של 2 מיליוני שקל. בינתיים השתתפתי בהרמת כוסית עם עובדי משרד הדתות, בירכתי אותם בחג פסח כשר ושמח ואיחלתי להם שימשיכו לעבוד במסירות שהם מגלים כדי לתת שירות טוב לכל אזרחי ישראל. יש ביניהם כמה עובדים שלא הבינו את כללי המשחק, לאט-לאט הם ילמדו. אם הם לא ילמדו הם יצטרכו לשלם גם מחיר. אבל רובם עובדים מצוינים. בירכתי אותם ואיחלתי להם שתהיה להם שנה מוצלחת, ואני אומר זאת גם לכם ולכל אזרחי ישראל.

אני יכול לומר עכשיו, שלגבי 2 מיליוני שקל שהם לפני משורת הדין, החשבות אומרת שגישתה לעניין חיובית; זו לא תשובה סופית, זו גישה חיובית. לגבי הסכום, 57.6 מיליון שקל – נמסר לי, שהעניין נמסר לבדיקה של יועץ כספי שיגבש עמדה. לא החשבות עצמה עושה את זה אלא יועץ כספי שמועסק על-ידי המשרד. אני אעקוב אחרי העניין הזה, אבל אני כבר אומר שאני רוצה לראות איפה הגידול. אם יגידו לי שהגידול הוא בכוללים של הפנסיונרים, לא אוסיף שם משאבים. אני אבוא אליכם ואודיע לכם ולכל מדינת ישראל, שבעדיפות ראשונה לעדכון יהיו גילאי 12-16; בעדיפות שנייה – גילאי 16-18; בעדיפות שלישית – גילאי 18-25; בעדיפות רביעית – גילאי 26-70. יכול להיות, שלגבי גילאי 70-26 יהיו לי עדיפויות נוספות. חייבים להיות סדרי עדיפויות והיגיון.

אחר כך יש עיקרון של התשלומים – האם לתת אותו סכום בדיוק לכולל או לשיבה בשדרות ולכולל או לשיבה בלב תל-אביב. אני אומר, שצריך לעודד יותר את אלה שנמצאים בערי פיתוח. מדינת ישראל מעודדת גם את הפריפריה, משום שהיכולת לגייס יותר כספים ויותר תרומות בלב תל-אביב גדולה יותר. גם השיקול הזה יעמוד לנגד עיני.

אני חייב לומר לכם, שיש שתי נקודות שאותן העלה הרב גפני. הסברתי את הנושא בעצמי, כי זו הזדמנות להציג את העמדות שמכוונות אותי, ואני כל הזמן בתהליך של לימוד. מכל תלמידי השכלתי, וגם מהחברים שבאים אלי, אלה שמייצגים את המפלגות החרדיות, של שומרי התורה ושומרי

המסורת. אני מאזין להם תמיד בקשב רב, גם לאלה שלא מייצגים את המפלגות האלה אבל הם ראשי ישיבות, כמו הרב בא-גד, שגם הוא היה אצלי וגם ממנו למדתי את הבעיות של הישיבה שלו. לפעמים במיקרו לומדים לא פחות מאשר במקרו.

הי"ר ד' שילנסקי:

תרשה לי להעיר הערה. זה עניין של כל עם ישראל. לאף אחד אין מונופול על התורה. אני חושב שכולם יסכימו אתי בזה.

השר לענייני דתות ש' שטרית:

אני מקבל את זה בשתי ידיים ועם כל הלב. אומר רק משפט אחד על עניינים אחרים, לא על העניין הזה. ועדת הקריטריונים היא ועדה המורכבת מאנשי מקצוע ולא על-פי סקטורים של ראשי ישיבות או שייכות כזאת ואחרת. אם אתחיל לצרף אליה נציגות של ראשי ישיבות או של סקטור כזה ואחר – בידי אני מכשיל את הוועדה.

אני מבקש מחילה על כך שכמדיניות החלטתי שישבו שם אנשי מקצוע. אני יודע, שהם ילמדו כל כל חוות-דעת או תזכיר שיעלה לפני עורך-דין או ראש ישיבה הרצון להעביר אליהם, וגם אני אשתדל ללמוד את הדברים כאשר הם יגבשו אותם, ובמהלך הגיבוש, ואקדיש תשומת לב לכל חוות-דעת.

אני מבקש להתחשב בצורך לבנות את ועדת הקריטריונים על בסיס מקצועי ולא על בסיס של נציגות של סקטור זה או אחר.

אני מקבל את ההערה לעורך החדשות שניסח את הידיעה. אני חושב, שצריך להיזהר בכבוד כולם, גם של אלה וגם של אלה.

בסיום דברי, אדוני היושב-ראש – זה הדיון האחרון לפני הפסח, ואני רוצה לאחל לכל חברי הכנסת ובני משפחותיהם, וכמובן לעובדות ולעובדי הכנסת ולחברים שמקפידים בשמנו – כי הם, בשמנו, מקפידים יותר על המצוות, ולכן הגחלת נשמרת יותר על-ידם מאשר על-ידי הידע שלי במסורת. הם שומרים יותר בהקפדה על אותה גחלת, ולכן נתתי להם את הקדימות.

הי"ר ד' שילנסקי:

נכון.

השר לענייני דתות ש' שטרית:

אבל גם אני רואה עצמי, כמוך, נציג שאוהב את תורת ישראל ואת מסורת ישראל. גם אני אשתדל לעשות כל אשר יש ביכולתי כדי לחזק את לימוד התורה. חג פסח כשר ושמח לכל עם ישראל ולכל אזרחי ישראל. חג חירות מוצלח. כל טוב.

יוסף בא-גד (מולדת):

אפשר לשאול שאלה?

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, לא. תודה רבה.

השר לענייני דתות ש' שטרית:

אני מציע להסתפק בהודעת השר, ברוח אוירת החג.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אני אודה לכם אם תשבו עוד דקה. אני רוצה להגיד משהו למשפחות השכולות החדשות, לכל עם ישראל ולכל חברי הכנסת, לפני שאנחנו מסיימים ולפני שאנחנו מתפזרים.

חברי הכנסת, בעוד יומיים נשב כולנו מסובים סביב לשולחן הסדר. לצערנו ולאסוננו תתאבלנה השנה, באותו זמן, משפחות רבות על בניהן-יקיריהן שנפלו, נרצחו בידי זדים, שונאינו השואפים להשמידנו מעל פני הארץ.

אני יודע מה יהיה מצבם בליל הסדר, כל אחד יכול להבין זאת; אך אני גם יודע, שגם בשנה הבאה לא יהיה להם ליל סדר כפי שהיה להם לפני שהגיעה לביתם המשלחת העצובה של קצין העיר והבשורה המרה בפיה. לא בשנה הבאה ולא בשנים הבאות; אני יודע, שלהורים אלה לא יחזור ליל הסדר הישן אף פעם.

מי ייתן והיושב במרומים ישלח לכם נחמה וייתן רפואה שלמה לפצועים.

לעצמי ולחברי יש לי ברכה לקראת ליל הסדר, כפי ששמעתי אותה פעם מיהודי חכם: לא להיות חמץ. החמץ והמצה עשויים מאותם חומרים – קמח ומים. ההבדל הוא, שהחמץ תופח, ואילו המצה נשארת בגודלה הטבעי. יש בכך משמעות סמלית: חמץ מסמל גאווה, התנשאות. מצה מסמלת ענווה, צניעות.

בחג הפסח אנו נאבקים בגאווה האישית, אנו מבערים אפילו פירורים קטנים של חמץ, של גאווה, ומכניסים פנימה את המצה, הענווה, הצניעות. היהדות רואה את הגאווה האישית כאם כל חטאת מכיוון שהיא מונעת מן האדם להכיר בחולשותיו ומציבה טריז בינו לבין זולתו ובינו לבין הבורא.

חג הפסח מלמד אותנו את ערכה של הענווה; לא להתנפח מעבר לממדים האמיתיים, לא להתנשא על הזולת, להיות פתוח תמיד, להשתפר ולהכיר באפסותו מול גדולתו של הבורא. מי ייתן ונהיה כולו מצה, לא רק בליל הסדר אלא בכל ימות השנה.

חברי הכנסת, חג פסח כשר ושמח לכם, למשפחותיכם ולכל בית ישראל.

הישיבה הסתיימה. סליחה, אומנם אמרתי שהישיבה הסתיימה, אך לא הודעתי שהישיבה הבאה תהיה, אם ירצה השם, ביום שני, ט"ו באייר התשנ"ה, 15 במאי 1995.

יוסף בא-גד (מולדת):

אם לא יהיה בדרך כינוס.

היו"ר ד' שילנסקי:

אם לא יהיה בדרך כינוס.

הישיבה ננעלה בשעה 16:43.